Bat. Gen.
VI
149.

SIONAL RI

P00'03

200 hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 30-6-2016
Nomor Induk : 815 /PN-Mus
BIB - ID : 0016-32072560
ITEM - ID : 020907730g
Lokasi : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

HET BESTUUR DER MARINE,

GEDURENDE DE JAREN **1842—1849**,

NADER TOEGELICHT EN IN VERBAND BESCHOUWD MET HET

ALGEMEEN VERSLAG

EN

BEANTWOORDING VAN VRAAGPUNTEN OMTRENT HET ZEEWEZEN VAN DEN STAAT,

UITGEBRAGT IN AUGUSTUS 1852,

DOOR EENE SPECIALE DAARTOE BENOEMDE COMMISSIE,

DOOR

J. C. RIJK.

TE AMSTERDAM,
BIJ DE WED. G. HULST VAN KEULEN.
1853.

BAT. GENOOTSCHAP VAN K.E.N.W.

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

KORTE INHOUD.

Aanleiding tot dit Geschrift ..... bl. 1.
Benoeming eener Kommissie over het Zeewezen van den Staat ..... „ 2.
Zamenstelling der Kommissie en mijne aanmerkingen daarover..... „ 3.
Algemeen Verslag, uitgebragt door de Kommissie, ter mijner kennis gekomen ..... „ 5.
Aanmerkingen over dat Verslag..... „ 8.
Het Rapport der Kommissie, van 5 Augustus 1852..... „ 10.
Voorstel der Kommissie omtrent de sterkte der Zeemagt ..... „ 15.
Vergelijking met het bepaalde in 1843 op mijne voordragt..... „ 15.
Over de Binnenlandsche Verdediging..... „ 20.
Over de Zeemagt in de beide Koloniën ..... „ 21.
Zeemagt in tijd van vrede, buiten de boven opgenoemde..... „ 25.
Overeenkomst van hetgeen door de Kommissie wordt voorgesteld en gedurende mijn Bestuur is in dienst geweest ..... „ 27.
Vergelijking der Activiteit, van en met 1846 tot en met 1852..... „ 29.
Over de toepassing van het hulp-stoomvermogen en distileertoestellen aan boord..... „ 32.
Mijne denkbeelden, reeds in 1827, over de stoomoorlogschepen, uitgebragt. ..... „ 35.
Over het spoedig aanbouwen op onze scheepshellingen..... „ 43.
Over het vereischte om spoedig het bepaalde getal schepen te kunnen uitrusten..... „ 50.
Over hetgeen daartoe in de Magazijnen behoort aanwezig te zijn.... „ 52.
Over verbeteringen en vereenvoudigingen ten aanzien der inrigting en het beheer der Marine-Etablissementen..... „ 53.
Over de uitgaven, niet behoorende tot de Marine aangelegenheden, en toch op het Budget van Marine gebragt..... „ 55.
Over de inventarissen der schepen ..... „ 58.
Over de te spoedige reparatiën binnenslands..... „ 59.
Over het doen van kostbare proefnemingen..... „ 60.
Over de middelen tot verbetering van den stand der Scheeps-Onderofficieren, het spoedig bemannen van de vloot, het duurzaam aan de Marine verbinden van geoefende Matrozen en Kannonniers en over de aanwerving van het Scheepsvolk..... „ 62.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Over het beschikbaar stellen van een gedeelte der Militie voor de Zeedienst ..... bl. 71.
Over een vaartuig tot opleiding van konstabels ..... „ 76.
Over de bijlagen 3, 4 en 5 van het Algem. Verslag..... „ 78.
Over het afschaffen der lijfstraffen aan boord ..... „ 80.
Over verbeteringen in de organisatie van het Korps Mariniers..... „ 85.
Over verbeteringen in de organisatie van het Korps Ingenieurs der Marine..... „ 88.
Over de getal-sterkte van het vaste Korps Zee-Officieren..... „ 94.
Over het getal adelborsten dat jaarlijks aangesteld moet worden.... „ 103.
Over de geschiktste wijze van opleiding der Adelborsten en de verschillende voorstellen deswege gedaan, ter toetse gebragt..... „ 104.
Redenen waarom ik zoo bepaaldelijk tegen de vereeniging met *Breda* ben..... „ 144.
Mijne denkbeelden omtrent de meest geschikte opleiding der Adelborsten ..... „ 159.
Over de opleiding van Adelborsten voor den scheepsbouw ..... „ 167.
Over het al of niet verkieslijke om de victualie te leveren aan, en op te leggen in de zeehavens ..... „ 168.
Over eene verandering in de bepaling, dat de helft der bezuiniging op de victualie, ten voordeele der Officiers van Administratie komt, en compensatie hun daarvoor toe te kennen ..... „ 168.
Over de traktementen der Officieren van Gezondheid..... „ 179.
Of het doelmatig zou kunnen zijn voortaan de verschillende behoeften op de schepen, te stellen onder de verantwoordelijkheid der Officieren? en over de verantwoording der scheepsbehoeften ... „ 182.
Over het cijfer, waarop, met het oog op al het voorgaande, het budget voor de Marine moet worden gebragt ..... „ 184.
Of er in de regeling van het Weduwen- en Weezenfonds der Zee-Officieren, in het belang der Weduwen en Weezen, ook veranderingen of wijzigingen kunnen worden aangebragt..... „ 190.
Algemeene aanmerkingen ..... „ 190.
Slot..... „ 192.
Toespraak aan de Tweede Kamer der Staten Generaal ..... „ 193.
Naschrift..... „ 199.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VOORWOORD.

Dat ik, ofschoon reeds sedert meer dan drie jaren uit alle openbare betrekkingen afgetreden, den gang van 's Lands bestuur, en daaronder voornamelijk dat van de Marine, steeds belangstellend blijf volgen en gadeslaan, laat zich verklaren uit eene drieledige oorzaak:

1°. Dat ik als regtgeaard Nederlander niet onverschillig kan wezen omtrent den gang van zaken in mijn dierbaar vaderland;

2°. Omdat ik, mijn geheele leven aan de dienst van het zeewezen gewijd hebbende, en van het hoog belang daarvan, voor de verdediging van onzen geboortegrond, van onze koloniën en handel, doordrongen, daarover een oordeel vermeen te kunnen en te mogen uitbrengen; en

3°. Omdat de leiding van het Departement van Marine gedurende meer dan zeven jaren aan mij is toebetrouwd geweest; dat ik mij beijverd heb alles te doen, wat, met de betrekkelijk geringe middelen, die ter mijner beschikking stonden, mogelijk was; dikwijls verschillend beoordeeld ben, en het mij geenszins onverschillig is, voor mijne kinderen, vrienden en bloedverwanten, wat de slotsom van die beoordeeling, naar regtvaardig-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

heid, en ontdaan van bijoogmerken, wezen zal, ook wanneer ik er niet meer zal zijn; en dus belangstelling in de dienst van het vaderland, met eene zoo ik vermeen geoorloofde eigenliefde, hier zamensmelt.

Deze beweegredenen deden mij, ruim een jaar geleden, de pen ter hand nemen, en eene bijdrage schrijven, die in de *Verhandelingen en Berigten voor het Zeewezen*, van de Heeren SWART en TINDAL, werd opgenomen, en waarvan een overdruk, als een afzonderlijk vlugschrift in twee afdeelingen, werd verkrijgbaar gesteld:

Het is dit vlugschrift, dat ik thans zal vervolgen.

Men kan mij tegenstellen, dat ik op bladz. 119, 2e afd. van het aangehaalde vlugschrift, zeg: » *dat het wel de laatste maal zou zijn, dat ik het woord tot het publiek rigt;*" maar de omstandigheid, die aanleiding gaf om mij van dat voornemen te doen afwijken, is de volgende.

In den aanvang van dit jaar (1852) zag ik uit de couranten, dat er eene commissie was benoemd, om een algemeen verslag uit te brengen over het zeewezen van den Staat. Niet lang daarna vernam ik, op gelijke wijze, dat Z. K. H. Prins HENDRIK der *Nederlanden* het voorzitterschap zou op zich nemen, en welke personen benoemd waren, om als leden in die commissie zitting te nemen.

Welke de ter beantwoording gestelde vraagpunten waren, ben ik, eerst nadat het rapport gedrukt en uitgebragt was, te weten gekomen.

Hier zou dus worden voldaan aan het in zoovele couranten-artikelen en brochures, zelfs in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, uitgedrukt verlangen, namelijk om eenen Raad van Marine of eene Commissie.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Hoe ik denk over eenen Raad van Marine en over Commissiën, kan men vinden op bladz. 137 en volg. van mijn werkje, getiteld: *Het Bestuur der Marine onder den Schout-bij-Nacht, later Vice-Admiraal,* J. C. RIJK, *gedurende het tijdvak van 3 Junij* 1842 *tot* 15 *September* 1849. I° en II° stuk, uitgekomen in 1851 (1). De inhoud dezer twee werkjes is mede te vinden in de voornoemde *Verhandelingen en Berigten voor het Zeewezen*, jaargang 1851.

Intusschen was, bij het benoemen van deze Commissie, niets dat van mijne denkbeelden afweek, zie bladz. 139, B. II., waar ik zeg: »*ons oordeel is dus, een Raad of speciale Commissie, tot het aannemen van een vast stelsel voor de Marine, hetzij dat in onze vroegere bladen uiteen gezet, hetzij een ander; maar immer zoo, dat het altijd met de middelen, waarover men beschikken kan, uitvoerbaar is.*"

Op de personen, waaruit de Commissie werd zamengesteld, kan noch zal ik eene enkele aanmerking maken; zij allen hadden tijdens mijn bestuur, hetzij in militaire, hetzij in administrative betrekkingen, in mijn vertrouwen gedeeld, en daarvan veelvuldige blijken ontvangen, zoodat, wanneer ik over de keuze ware geraadpleegd geworden, ik geen daarvan zou hebben kunnen wraken, en daaraan volgaarne mijn zegel zou hebben gehecht.

Het spreekt wel van zelf, dat, zoo ik over de benoemde leden in het algemeen spreek, ik mij zulks niet veroorloof over den Vorstelijken voorzitter; alleen erken ik gaarne, dat geen der officieren van onze zeemagt in de laatste jaren meer gevaren, schepen en eskaders gekommandeerd en vreemde

(1) In het vervolg zal ik, naar de brochure verwijzende, dit kortheidshalve alleen doen door de letter B, en het eerste of tweede stuk aanduiden door B. I of B. II.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

landen bezocht heeft, dan Z. K. H. Prins HENDRIK; steeds alles met evenveel zaakkennis als oplettendheid onderzoekende; op nog jeugdigen leeftijd kennis aan ondervinding parende, en dus, uit dit oogpunt beschouwd, het voorzitterschap aan geen waardiger handen had kunnen worden toevertrouwd.

Ik doe dit voorafgaan, om te doen blijken, dat geene ingenomenheid tegen een of meer der leden bij mij bestaan heeft of bestaan kon.

Iets anders is het, of ik, wanneer ik eene commissie had moeten zamenstellen, daarin, behalve den voorzitter, geen der oudere vlagofficieren had doen zitting nemen; ik beken, dat ik, met het oog op mijne toenmalige mede-vlagofficieren, in activiteit en op retraite, zulks niet zou hebben durven laten.

Dat denkbeeld koesterende, en vernemende, dat er eene commissie zou worden zamengesteld, was ik dan ook wel eenigzins bevreesd, dat men ook het oog op mij zou slaan, om daarvan een deel uit te maken; ik zeg bevreesd, omdat ik stellig voorgenomen had te verzoeken, daarvan verschoond te mogen worden, 1°. om de beraadslagingen niet te belemmeren dáár, waar de handelingen van vroegere ministers, en dus ook de mijne, ter toetse moesten worden gebragt, en 2°. omdat ik, wat mijn stelsel en meening betreft, vermeende te kunnen verwijzen naar mijne handelingen, uitgevaardigde resolutiën, en eindelijk op mijne bovenaangehaalde brochure, daar in den korten tijd, verloopen sedert de uitgave daarvan, mijne denkbeelden wel niet veranderd zouden zijn.

Doch, zoo als boven gezegd is, mijne vrees om geroepen te worden verwezentlijkte zich niet, en ik kon den afloop der zaak afwachten, zonder daarin eenigzins betrokken te zijn.

Dat zulks niet zonder belangstellende nieuwsgierigheid

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

was, laat zich ligt begrijpen; immers het moest blijken, of men nieuwe denkbeelden te berde bragt, die mij konden zijn ontsnapt; of men zaken, door mij ingesteld, door betere wilde doen vervangen; in het kort, of, zoo men al mijnen goeden wil niet miskende, — hiervan meende ik mij te mogen verzekerd houden, — echter het door mij gedane als min- of ondoelmatig keurde.

Bijna alle de benoemde leden der Commissie bragten mij, na hunne zamenkomst in *'s Hage*, uit vroegere betrekking, vriendschappelijke bezoeken. Ik stelde het mij ten vasten regel, met geen' dier heeren over hunne werkzaamheden te spreken, om zelfs den minsten schijn niet te doen geboren worden, of ik, al ware het dan ook slechts zijdelings, eenigen invloed op hunne zienswijze zou hebben willen uitoefenen. Ik zeg den schijn, want ik kende ieder dier heeren genoegzame zelfstandigheid toe, om zich niet te laten influenceren.

Zij eerbiedigden die stilzwijgendheid, en het gevolg daarvan was, dat, zoo als ik hierboven heb gezegd, er niets van de Commissie bij mij is bekend geworden, voor dat het Algemeen Verslag daarvan publiek gemaakt was.

Toen dit het geval was, vervoegde ik mij bij Z. Exc. den Minister van Marine, en verzocht, om, wanneer daartegen geene bezwaren bestonden, een exemplaar te mogen ontvangen; dit werd mij dadelijk beleefdelijk toegestaan, en daarbij gevoegd, dat het reeds vóór mijn verzoek de bedoeling was geweest zulks te doen.

Ik vernam wijders, dat er slechts een bepaald getal exemplaren was gedrukt: voor Z. M., de Koninklijke Prinsen, de Ministers, de Leden der beide Kamers van de Staten-Generaal, de Directiën der Marine, de Leden, die de Commissie hadden uitgemaakt, en eenige weinige andere personen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Het deed mij leed, dat men zich tot een zoo gering getal exemplaren had bepaald; een stuk van dat belang had wel verdiend algemeen bekend te worden. Openbaarheid in alles is immers thans de leus, en daar er bij eene zoodanige verspreiding, als nu reeds het geval is, wel geen voornemen tot geheimhouding zal bestaan, meen ik geene onbescheidenheid te begaan, wanneer ik het stuk in het openbaar behandel.

Ik zou aanraden, om het Algemeen Verslag te doen opnemen in de *Verhandelingen en Berigten voor het Zeewezen*, van den Heer J^{n}. SWART, zelfs om er overdrukken van te laten maken, opdat een ieder, die in de Marine belang stelt, het zich zou kunnen aanschaffen (1), en het vooral in handen kome van alle zee-officieren.

Voor dezen, en voornamelijk voor hen, die in het bezit van het Algemeen Verslag zijn, kan dit mijn geschrijf van eenig wezentlijk belang zijn; voor de overigen is het niet meer dan eene van die vele brochures, die men voor een oogenblik ter hand neemt, en dan ter zijde legt.

Ik ga thans over tot het meergenoemd *Algemeen Verslag*.

's Gravenhage, November 1852.

---

(1) Sedert ik dit schreef, verneem ik, dat tot het door mij verlangde werkelijk is besloten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Bij eene eerste aandachtige lezing van het geheele stuk, moest het mij al dadelijk opvallen, dat er genoegzaam geen enkel der gestelde vraagpunten is, dat niet reeds gedurende mijn bestuur is behandeld; dat niet reeds, zoo ver de middelen het veroorloofden, ingevoerd was, of ten minste, zoo als men het noemt, op het touw was gezet.

Bij het behandelen der punten zal ik op sommige mijne afwijkende meening doen kennen, doch met verreweg het grootste gedeelte kan ik mij gereedelijk vereenigen, en zulks zeer natuurlijk, omdat het niet anders is, dan hetgeen door mij is gedaan, of bij mij in bedenking was; alleen meer omstandig uitgewerkt, terwijl het in mijn voorstel aan den Koning, in het laatst van 1842, en mijne mededeeling in komité generaal, aan de Tweede Kamer, d d. 30 Augustus 1843, slechts in ruwe trekken is uiteengezet. Zie B. I. 15 tot 20 en B. II. 16 tot 53. Ik weet wel, wanneer er sprake is van het een of ander onderwerp, niets gemakkelijker is dan te zeggen: dit was ook mijne bedoeling, doch wanneer men tot staving vroeger uitgevaardigde stukken of handelingen kan aantoonen, dan kan er wel geene verdenking overblijven, dat hij, die de prioriteit kan aanwijzen, den na hem komende niet heeft gevolgd, en als er navolging is, dat het ten minste niet aan zijne zijde moet worden gezocht.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Dat zelfde denkbeeld heeft mij ook geleid bij het schrijven mijner brochure, zie B. I. 12, waar ik zeg: » *Ten bewijze dat wij hier niet met eene redenering après coup optreden, zullen wij bij iedere bepaling de Resolutie uit het Recueil aanwijzen.*" Ik gevoel het noodzakelijke van deze wijze van betoog, en zal die ook nu volgen bij het geleidelijk analyseren van het Algemeen Verslag, waarvan thans hier sprake is; alleen vooraf doende gaan, dat ook in deze Commissie niet achter is gebleven, wat ik in het algemeen van Commissie zeg B. II. 137; men leest daar: » *De ondervinding heeft geleerd, hoe moeijelijk talrijke kommissiën of raden tot eenheid van denk- en zienswijze te brengen zijn,*" en op bladz. 139 spreekt men in het algemeen *van kommissiën, waarvan wij in onze zoo veelsoortige betrekkingen maar al te dikwijls het ongerief hebben ondervonden*". Immers de 8 bijlagen van het Algemeen Verslag zijn wel voldoende, om het hier aangehaalde te bewijzen; later zal ik hierop terug moeten komen.

Ik zal, het Algemeen Verslag geleidelijk volgende, ook, waar het noodig is, het daarin voorkomende letterlijk overnemen, of anders blootelijk daarnaar verwijzen. (1)

Alvorens hiertoe over te gaan, zij het mij geoorloofd eene zaak te behandelen, die mij meer persoonlijk aangaat.

Men heeft in vlugschriften en couranten-artikelen, ik zou ze kunnen toonen, want ik ben in het bezit daarvan, het mij als eigenwaan, als laatdunkendheid aangerekend, dat ik, alleen en zonder Raad van Marine of voorlichting eener speciale Kommissie, de Marine durfde besturen, een stelsel ontwerpen, belangrijke wijzigingen

(1) En dit doen op gelijke verkorte wijze, als ik dit naar mijne brochure doe; bijv. aldus: V. 22, bedoelende daarmede: bladz. 22 van het Algemeen Verslag, enz.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

invoeren, kortom, handelen, zoo als men het wel eens heeft uitgedrukt, of ik alleen de wijsheid in pacht had.

Het was er verre van, dat ik niet gaarne van ieder deskundige raad en voorlichting zou hebben aangenomen en er mijn voordeel mede zou hebben gedaan, de bewijzen daarvan zijn genoegzaam voorhanden. Maar aan mij was het bestuur opgedragen, ik was de verantwoordelijke Minister, ik had genoegzaam zelfvertrouwen in mijne kennis van zeezaken (ik heb tijd genoeg gehad om ze te leeren); ik durfde mij bij mijne komst aan het bestuur nog vleijen eenig vertrouwen bij de wetgeving te zullen vinden, zonder dat ik mijne voordragten behoefde te staven met de gevoelens door anderen uitgebragt. Kortom, ik heb mij, om mij daartoe leidende redenen, die ik hier niet zal uit een zetten, van eenen steun beroofd, dien ik hoop voor het tegenwoordig Bestuur der Marine afdoende en krachtig genoeg moge zijn, namelijk, dat men aan het tegenwoordig hoofd der Marine meer geld voor zijn budget moge toestaan, dan ik heb kunnen verkrijgen, anders zal het wel uitkomen op hetgene ik B. II. 140 zeide: *zonder verhooging van het budget, wie ook aan het hoofd der Marine moge komen, al paarde hij de zeemans kennis van* DE RUYTER *aan de schranderheid van* JAN DE WIT, *wij stellen ons ten borg, dat hij schipbreuk zal lijden, en niets meer zal kunnen doen dan de zaken zoo wat gaande houden.* Alles wat in het Verslag der Commissie voorkomt, leidt tot dezelfde conclusie.

En wanneer ik nu in de volgende bladen kan aantoonen, dat eene Commissie, zoo waardig voorgezeten, zoo goed zamengesteld, na de ondervinding van tien verloopen jaren, sedert ik het bestuur aanvaardde, niets heeft afgekeurd van hetgeen door mij verrigt is, geene voorstellen doet, waartoe de grondslag niet door mij is gelegd, dan zal het, hoop ik, wel eenige verschooning

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

vinden, dat ik het op mij heb durven nemen op eigene krachten te vertrouwen, zonder voorlichting van eenen Raad of Speciale Commissie.

Ik heb mij alleen bepaald tot het behandelen van de vraagpunten aan de Commissie voorgelegd, en mij van andere ontwerpen onthouden.

Doch wij hebben reeds te lang met het anker op en neer gelegen, het wordt tijd, dat wij onder zeil komen, en vangen dus aan met *het Rapport, uitgebragt* 5 *Augustus* 1852 (V. 7.). Aan den voet der aangehaalde bladzijde geeft de Commissie de reden op, waarom zij heeft gemeend hare voordragten te moeten regelen *uit het oogpunt der behoefte van* Nederland, *en niet uit dat der middelen, welke thans voor de zeemagt worden toegestaan.*

Ik juich dit denkbeeld allezins toe, en zulks niettegenstaande ik van een ander beginsel ben uitgegaan; doch wanneer ik de tijden ter toetse breng, geloof ik, dat ik de Commissie kan toejuichen, zonder mij zelven daarom in het ongelijk te stellen.

Men vindt (B. I. 14): *Dat ieder stelsel, hoe uitvoerig ook bewerkt, wanneer de middelen tot de uitvoering niet konden worden gevonden, tot niets dienen zou, dan om het met de vroegere in de archiven van het Departement te deponeren;* de Hemel geve, dat zulks met dit Verslag ook het geval niet worde, en verder, dat, op grond daarvan, toenmaals de vraag niet was: *wat men moest*, maar *wat men kon doen.* En (B. II, 24) sprekende van de toenmalige voordragten: *Men zal dus minder te rade moeten gaan met hetgene nu* (toen) *werkelijk benoodigd zou wezen, dan wel met hetgeen men doen kan, uit aanmerking, dat de benarde staat van 's lands finantiën geen hooger cijfer gedoogt, en* (B. II. 34) *ware de stand der finantiën van het vaderland gunstiger, dan zou men moe-*

BIBLIOTHEEK NASIONAL

ten aandringen op vermeerdering van het cijfer, dat voor het zeewezen op de begrooting is uitgetrokken, enz.

Zoo sprak ik in 1842—43; thans zou ik handelen zoo als de Commissie doet, want nu is die benarde finantieele toestand door eenen gunstigeren vervangen, en zoo al gepaste spaarzaamheid eene blijvende zorg moet zijn, nu mag men geene uitgaven weigeren, waar het belang van den Staat die gebiedend vordert.

Laat ons het standpunt van het Ministerie in 1842, toen ik zitting daarin nam, eens vergelijken met dat van 1852. Dat van 1842 had het treurig erfdeel van alle de gevolgen der noodlottige gebeurtenissen van de voorafgaande 12 jaren te regelen. Telkens, wanneer eene begrooting moest worden opgemaakt, ging men met huivering daartoe over; de geldkwestie beheerschte alle andere, de Minister van Financiën kwam dan telkens voor den dag met de bewering: » de middelen kunnen niet hooger worden opgevoerd, en zijn niet voldoende om de opgemaakte begrooting te bestrijden; er *moet* bezuinigd worden!" Welke voorliefde ieder ook voor het hem toebetrouwde Departement had, welke overtuiging ook van het hooge nut, dat het had in de Staats Machine, welk verlangen ook om aan eene gewenschte verbetering en uitbreiding zijnen naam te verbinden, de geldkwestie beheerschte alle andere, en zoolang die niet zou geregeld zijn, begreep ik, dat ook ik, niet eenvoudig als Hoofd der Marine, maar ook als lid van 's Konings raad, als lid van het Kabinet, mijnerzijds, met terzijde stelling van alle andere consideratiën, moest medewerken, om dat gewenschte doel, het herstel onzer finantiën, te bereiken.

Voor dat dit tijdstip zou aangebroken zijn achtte ik het overbodig, om met vorderingen op te treden waaraan toch niet kon worden voldaan.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Maar ook zoodra de staat der finantiën slechts eenigzins gunstiger stond, liet ik niet na op verhooging van het verlaagde cijfer voor Marine aan te dringen; nog niet om het tot die hoogte te brengen, die er waarachtig benoodigd was, maar alleen, om het terug te brengen tot hetgene het was toen ik het bestuur over de Marine aanvaardde. Men zie B. II. 74 en volgende; daar worden die pogingen beschreven, en ziet men ook hoe die allen mislukten.

Wat zouden de voorlichtingen van eenen raad of commissie toch geholpen hebben, waar men vooraf wist, dat het toch altijd nederkwam op het bestendige referein: » er is geen geld!"

En toen die noodlottige periode was doorgeworsteld, was ik van het bestuur der Marine afgetreden.

Men denke niet, dat daarom mijne belangstelling in de Marine verminderd is; dat ik, met kleingeestige wangunst, ongaarne een ander verbeteringen tot stand zou zien brengen, die het aan mij niet vergund waren te bereiken; verre van daar, het belang der Marine alleen moet op den voorgrond staan; dat mede te helpen bevorderen was en blijft mijn doel, om het even of het onder PIETER of PAUL tot stand komt. Dit mijn geschrijf moet dan ook voornamelijk dienen, om met al de kracht, die mij geschonken is, de woorden van de commissie te ondersteunen, waar zij zegt: (V. 21) »*dat er gebiedende noodzakelijkheid bestaat, om de hand te slaan aan het herstel van 's Lands zeemagt, wil men die niet weldra geheel vernietigd zien;*" doch ik sprak van den toestand, waarin het Ministerie in 1842, tijdens ik daarin zitting nam, zich bevond, en vermeen, zulks niet zonder tegenstelling te moeten laten, en dan vraag ik: onder hoeveel gunstiger omstandigheden bevindt zich het tegenwoordige Ministerie thans? Even als het door mij aangehaalde vroegere het

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

treurig erfdeel der geldelijke beslommeringen aanvaardde, vond het tegenwoordige de finantiën hersteld, de uitgaven verminderd, de inkomsten gestadig toenemende, en ten gevolge daarvan, en door voortgezette besparingen, een jaarlijksch batig slot.

Nu is de tijd daar, dat men niet langer mag uitstellen, om een gedeelte daarvan aan te wenden tot uitbreiding van de zoo zeer verachterde Marine. Nu kon de Minister daarvoor optreden, want nu kon men hem niet, zoo als aan mij, telkens voorwerpen: er is geen geld! Nu heeft de Minister wijsselijk gedaan, om eene commissie te benoemen, niet alleen om zich te doen voorlichten, maar tevens om klem bij te zetten aan het voorstel, tot een hooger bedrag voor het VIIIe Hoofdstuk der Staatsbegrooting.

En hiermede vermeen ik bewezen te hebben, dat ik de handelingen van den Minister en van de door Z. Exc. benoemde Commissie kan goedkeuren, zonder de mijne te verloochenen, omdat ik den toestand van toen en nu ter toetse heb gebragt, en het groote onderscheid aangewezen heb.

Overigens maak ik gaarne de woorden tot de mijne, uitgesproken door den Minister van Finantiën, bij de aanbieding der Begrooting voor 1853, waar Z. Exc. zegt: » *De regering is van oordeel, dat de gunstige toestand van 's Lands geldmiddelen allezins toelaat, dat deze betrekkelijk geringe sommen*" (N. B. hier komt ook eene niet belangrijke verhooging voor Marine voor) » *worden aangewend tot doeleinden, waarvan het nut niet te betwisten valt*, enz."

Verder verwijs ik naar hetgene men vinden kan B. II, 81, ten gevolge van het niet aannemen van mijn voorstel, om de Begrooting voor Marine eenigzins te verhoogen. Men vindt daarin letterlijk, sprekende van mijzelven:

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

» *Dat hij zich meende te hebben gevrijwaard van de gevolgen, die het niet tijdig nemen van voorzieningsmaatregelen kunnen na zich slepen; dat hij mede doordrongen was van de noodzakelijkheid, om in alle takken van bestuur de meeste zuinigheid in acht te nemen; maar dat er bezuinigingen zijn, die, te ver gedreven, de noodlottigste gevolgen kunnen hebben, en dat hij als zoodanig beschouwt, de te groote inkrimping op alles wat de verdediging van het Rijk en de Overzeesche Bezittingen aangaat. Dat, is het oogenblik van gevaar daar, men met geene millioenen te helpen is, en dat juist omdat de Koloniën van zoo onschatbare waarde zijn, men voor alle middelen van verdediging in tijds moet zorgen. Hij betreurt, dat men aan de Marine geene uitbreiding wil geven, en houdt het er voor, dat de zeemagt, thans in* Oost-Indië *aanwezig, niet voldoende is*, enz."

En (B. II, 90): » *Dat hij wel erkende, dat het een eerst vereischte is, dat de uitgaven door de middelen worden gedekt, dat dus zuinigheid pligt is, maar dat er bezuinigingen zijn, die verderfelijk kunnen worden; dat hij als zoodanig beschouwt, die op de Marine gebragt*, enz., enz."

En eindelijk (B. II, 142) vindt men daarin: » *Tot afscheid vermeen ik, als oud-zeeman en soldaat, mij eene laatste raadgeving te kunnen veroorloven, èn aan den Koning, èn aan het Kabinet, èn aan de Vertegenwoordiging. Laat men toch de Marine niet verwaarloozen, want het behoud van onze Overzeesche Bezittingen kan er van afhangen. Kunnen dan eenige bespaarde tonnen gouds daartegen opwegen?* enz."

En door deze aanhalingen bewezen hebbende, dat ik altoos het budget voor Marine als onvoldoende heb beschouwd; op de verhooging daarvan, als dringend nood-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zakelijk heb gewezen, — meen ik, dat daaruit ligtelijk zal blijken, dat ik, wat de algemeene strekking van het Verslag der Commissie aangaat, mij ten volle daarmede kan vereenigen, en wat verder de onderdeelen aangaat, die nu, na deze voorafgaande verklaring, meer vrijelijk kan ter toetse brengen en beoordeelen.

1° Vraagpunt (V. 28). *Tot welke sterkte behoort de Nederlandsche Zeemagt in oorlogstijd te kunnen gebragt worden?*

Dit is zeker eene hoogst gewigtige vraag. Laat ons zien, in hoe verre er overeenkomst bestaat, tusschen hetgeen thans door de Commissie wordt voorgedragen, en hetgeen door mij, in het laatst van 1842, aan den Koning werd voorgesteld, zoo als men vinden kan B. I, 16 en volgende, en B. II. 19 enz.

De Commissie stelt voor, (V. 28) 20 zware schepen, door elkander te bemannen met 530 koppen ieder, dus te zamen met 10,600 koppen.

Doch hierbij moeten nog gevoegd worden, 5 wachtschepen, te zamen bemand met 640 koppen; dus in het geheel 25 schepen met 11,240 koppen.

Mijn voorstel was (zie de aangehaalde bladzijde in de brochure, en V. 30) 6 linieschepen en 20 fregatten; hiervan zouden zijn 3 wachtschepen en de gezamenlijke bemanning 11,280. Men ziet dat hier volkomene overeenkomst bestaat, ofschoon op andere wijze uitgedrukt.

De Commissie zegt (V. 31): »*dien aanbouw voor het tegenwoordige uit linieschepen te doen bestaan, daartoe heeft men niet kunnen aanraden; zij komen voor onze behoeften, voor onze localiteiten, thans minder geschikt voor.*"

Wat komt daaromtrent bij mij voor? (B. I. 19) »*Ook ik moet de vraag voor als nog onbeslist laten, of het bouwen van een aantal linieschepen voor Nederland eene wenschelijke zaak zou zijn. Ik heb mij*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dan ook voorloopig bepaald, tot het aanhouden der reeds bestaande, zonder hun getal te vermeerderen, en op bl. 22: *Eene voorloopige berekening had tot de resultaten geleid, dat bij de begrooting, zoo als die toen nog was vastgesteld, zonder de linieschepen, 5 jaren daartoe voldoende zouden zijn geweest.*" Hier is dus weder overeenstemming, want bij mij werden de linieschepen behouden, omdat men ze had, doch er bestond geen plan om er nieuwe bij te bouwen. Zelfs werd het afbouwen van de nog onvoltooide buiten de berekening gelaten.

Gaan wij verder. De Commissie stelt voor 18 kuilkorvetten, met auxiliair stoomvermogen. Ik bepaalde 14.

Van auxiliair stoomvermogen kon, in 1842, nog wel geen sprake zijn; men was toen nog aan het doen van proefnemingen, waarvan de uitkomsten eerst later bekend moesten worden. Intusschen ben ik er zeer voor, en ten bewijze daarvan kan dienen, dat ik, kort na mijne aanvaarding van het bestuur, eene schroefstoomboot te *Feijenoord* voor *Oost-Indië* deed aanbouwen en ter beproeving derwaarts zond, waar dat vaartuig tot den huidigen dag nog goede diensten bewijst. En verder, dat ik toen door den toenmaligen Directeur der *Ned. Stoomboot-Maatschappij* het plan deed ontwerpen van eene auxiliaire stoommachine van 300 p. kr., om met eene schroef te worden aangebragt, in een der nieuw op stapel gezette fregatten der 2e klasse, te *Amsterdam*. En eindelijk, dat ik met den Heer CORES DE VRIES in overleg trad, omtrent het aanbouwen van schoonerbrikken, met auxiliair stoomvermogen, waarvan werkelijk teekeningen vervaardigd zijn. Ik zal bij het behandelen van de 5e vraag hierop terugkomen, doch moet er bijvoegen, dat overal waar ik zeg: »ik deed" het wel van zelf spreekt, dat zulks met voorafgaande magtiging des Konings was.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Het omtrent de schroefschepen gezegde, is alleen om aan te toonen, dat, zoo ik al destijds geen bepaald voorstel deed tot het aanbrengen van auxiliair stoomvermogen, het echter mijne aandacht geenszins ontglipte. Verder gelieve men te bedenken, dat er sedert mijn voordragt 10 jaren verloopen zijn, met al den vooruitgang, dien het stoomwezen in dien tijd heeft gemaakt. De Commissie stelt voor 30 schroefschooners. Ik destijds 10 brikken 1e kl., 10 brikken 2e kl. en 16 schooners. Doch al spoedig ging men van het denkbeeld af, om brikken 2e kl. verder aan te bouwen, en stelde daarvoor in de plaats schooner-brikken (B. I, 21).

Wij komen nu aan het grootste verschil, namelijk stoomschepen. De Commissie stelt er niet minder dan 29 voor. Mijn voorstel bepaalde zich destijds tot 10, doch al dadelijk zag ik in, dat dit niet voldoende was, en het getal werd tot 20 bepaald. (B. I, 21 en B. II, 123) Ik kan mij zeer goed vereenigen met het denkbeeld van de Commissie, wanneer men er de middelen toe kan vinden.

Van de transportschepen zullen wij niet spreken. Ik vond er 3, de Commissie stelt er 2 voor. De Commissie stelt voor 75 kanonneerbooten, ik 78. Maar ons tot de zeeschepen bepalende, was mijn voorstel 99, met ruim 20,000 koppen bemanning; dat der Commissie 108, met 21,599 koppen.

Ik meen te mogen vragen, of hierin niet eene overeenstemming bestaat, die de waarde van het door mij, voor 10 jaren gedane voorstel, ten volle bekrachtigt, en vooral wanneer men daarbij in aanmerking neemt, dat dit voorstel, kort na mijne aankomst uit *West-Indie*, zonder voorlichting van eenen Raad of eene Commissie is ontworpen. Dat ik in dit gevoelen ben blijven volharden kan blijken, (B. II, 123), waar men leest: » *Wij blijven nog van gevoelen, dat de zeemagt, zoo als*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

die, bij kabinets besluit van 25 *Januarij* 1843, *op voordragt van den Minister* RIJK, *voorloopig is bepaald, kan worden behouden, met dien verstande, dat het getal kuilkorvetten van* 10 *op* 8 *worde gebragt, dat er geen gladdeks korvetten en brikken der* 2e *kl. meer worden aangebouwd, maar daarentegen zooveel schoonerbrikken meer; deze, zoo mogelijk, te wapenen met nog verderdragend geschut en percussie granaten. Overigens zullen de stoomschepen vooreerst van* 10 *op* 20 *dienen te worden gebragt.*

Ik stelde mij toen voor, in 1843, de opgegeven scheepsmagt in 5 jaren tijds, *de afbouw van linieschepen* daar niet onder begrepen, te kunnen daarstellen, met het toen nog bestaande budget van *f* 5,600,000, alleen voor de Marine en buiten de pensioenen (B. I, 22). De grondslag was, de staat van de toen nog aanwezige schepen, doch men bedenke wel, dat die schepen sedert 10 jaren verouderd zijn, en vele daarvan sedert zijn gesloopt. Dat het getal stoomschepen, volgens mijn nader inzigt, met 10 vermeerderd moest worden, en dat de koloniale schooners, waarop ik toen nog meende te rekenen, al spoedig bevonden werden, voor het grootste gedeelte, verrot en onbruikbaar te zijn, zoodat er op onze werven, nieuwe voor moesten worden aangebouwd, meer dan waarop gerekend was.

De vraag rijst nu: Had ik in 5 jaren tijds aan mijne belofte kunnen voldoen, wanneer alles gebleven was, zoo als ik het in 1842 vond? en dan meen ik hierop bevestigend te kunnen antwoorden. Maar de gestadige vermindering van het budget en de toenemende pensioenen, veroorzaakten, dat er al dra niet meer dan omstreeks *f* 5,000,000 jaarlijks voor de eigenlijke Marine overbleef. Voeg hierbij gemiddeld 2 ton 's jaars, vrij vallende sommen van de begrooting van Marine,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dan maakt dit 8 tonnen 's jaars, en dit over de eerste vijf jaren, geeft 4 millioenen minder dan de som, waarop ik mijne berekening gemaakt had, en die grootendeels alleen ten nadeele van den aanbouw en het materieel kwam.

Dit alleen tot staving, dat mijne berekeningen, ofschoon door mij alleen en slechts in korten tijd opgemaakt, niet uit de lucht gegrepen waren.

Iets anders is het, of het nu nog te doen zoude zijn, en dan is mijn antwoord ontkennend, want, zoo als ik hier boven zeide, de schepen, waarop men toen nog konde rekenen, zijn sedert 10 jaren verouderd en sommige daarvan weggevallen; eene aanzienlijke vermeerdering van kostbare stoomschepen, en eene uitgebreide toepassing van het hulp-stoomvermogen wordt voorgedragen. De Commissie moest dus veel meer aanvragen, zij stelt genoegzaam eene geheele vernieuwing der vloot voor; ik, in 1842, onderhoud en aanvulling van de bestaande. Ik zal de Commissie dan ook niet volgen in hare becijferingen, en heb alleen willen aantoonen, dat de generale sterkte der Nederlandsche zeemagt, door haar voorgedragen, onbeduidend weinig verschilde met die, welke ik, 10 jaren geleden, aan den Koning voordroeg; en dit is een punt van overeenstemming, dat wel de aandacht waardig is.

De Commissie zegt (zie V. 32): » *Zoo dikwerf een der schepen, door ouderdom of andere oorzaken, aan de bepaalde magt zal ontvallen, behoort men ten minste gelijke waarde in de plaats te stellen, van die soort, welke op den tijd der vervanging als beproefd doelmatig zal erkend zijn.*"

» *Eenheid van schepen moge daardoor minder gemakkelijk te bereiken zijn, maar hoe wenschelijk anders deze ook zij, van nog grootere noodzakelijkheid acht men het, bij den zich steeds ontwikkelenden*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

vooruitgang, niet te achterlijk te blijven, waarover vroeger immer geklaagd is."

» *Voor het tegenwoordige is de Commissie van oordeel: dat het doelmatigste schip, het schip, waarvan thans de meeste dienst te wachten is, vooral in onze koloniën, door de moesons en passaten, is: het zeilschip met hulp stoomvermogen.*"

Dit alles kan ik geheel toegeven, maar dan ook nog kan eenheid van bouw, uitrusting en tuiging nog voor een zeer groot gedeelte van toepassing blijven. B. v., de hoogte der batterijen uit het water, de hoogte der poortdrempels, grootte en onderlinge afstand der geschutpoorten, plaatsing en grootte der luiken, ronding der dekken, inwendig beschietwerk en verdeeling, de tuigen, zoowel wat rondhout als touwwerk en zeilen aangaat; dit alles kan wel hetzelfde zijn, hetzelfde of het schip met of zonder auxiliair stoomvermogen zij. Ik hecht onbegrijpelijk veel aan de eenheid, èn als punt van orde, èn als punt van zuinigheid. Want dan wordt er niets onbruikbaar van den voorraad in de magazijnen, en men voorkomt, dat onze schepen niet weder zullen bestaan uit zoo velerlei soorten, dat men het eene staalkaart noemen kon.

Het spreekt wel van zelf, dat men alles te ver kan uitstrekken, en dit geenszins mijne bedoeling kan zijn. Wijst de ondervinding nuttige verbeteringen aan, belangrijk genoeg, om van het bestaande af te wijken, men mag die niet verwaarloozen, doch de toepassing zij eerst na rijp beraad en bedaard onderzoek, zij zijn dan algemeen, en worde niet aan de individueele meening van dezen of genen overgelaten.

De tweede vraag der Commissie is: (V. 23) » *Welke is de sterkte der zeemagt, benoodigd tot de binnenlandsche verdediging?*"

Ook deze vraag is door mij niet onbeantwoord gela-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ten, en daartoe wel duidelijk voorbereidende maatregelen genomen, (zie B. II, 131), waar ik zeg: » *Voor het verdedigend oorlogvoeren moeten wij steunen op kusthatterijen, blokschepen en op zwaar gewapende kanonneerbooten.*" En iets verder *verwijs ik op kanonneerbooten, met* 60 *ponds granaatkanons gewapend*, zoo als ik, ter beproeving, op de *Schelde* had doen gereedmaken, b. v., boot N°. 44. Op bladz. 132 kan men zien, dat het door mij was, dat de Kapit.-Luitenants BRUINING en VOET, naar welker rapporten de Commissie verwijst, belast werden, in overleg met de Militaire Kommandanten der aan zee of rivieren gelegene sterkten, plannen van verdediging te ontwerpen, zoodat ook hier de Commissie geen ander voorstel doet, dan het vervolgen van hetgene reeds door mij was voorbereid.

Dat men, was het noodig, al zeer spoedig over kanonneerbooten kon beschikken, is bewezen, toen in het begin van 1848, in weinige dagen, behalve de in dienst zijnde, twintig geheel gewapend, getuigd en uitgerust gereed lagen, om uit de wachtschepen bemand te worden, even spoedig had men er nog meerdere in gereedheid kunnen brengen. En wat blokschepen aangaat, men behoefde de daarvoor te bestemmen bodems slechts van ankers en kettingen te voorzien, die te wapenen, en door stoomschepen op de voor hen bestemde posten te doen slepen. Dit kan geschieden in minder tijd, dan men zal noodig hebben, om er de bemanning voor te vinden.

De derde vraag: (V. 39) » *Welke zeemagt wordt er in de beide Koloniën vereischt:* a, *in gewone tijden*, b, *in oorlogstijd?*"

Hier moet natuurlijk verschil ontstaan. De Commissie rekent op schepen, die nog aangebouwd moeten worden. Ik, in 1842 en 1843, op die, welke destijds reeds bestonden. Het getal koppen zal wel de beste maatstaf van vergelijking zijn. De inlandsche matrozen niet

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

mede gerekend, was de bepaalde sterkte toen 2200 koppen; sedert is het, op voordragt van den Gouverneur-Generaal van *Nederl. Indië* en den Minister van Koloniën, verminderd tot op 1800 koppen. (Zie B. 1, 85). Eene vermindering, waartegen ik mij altijd meende te moeten verzetten, en waartoe ik alleen op Hoog Bevel ben overgegaan, omdat uit de Oost-Indische Begrooting en uit de som, die daarop, voor het onderhoud, verhoogde soldij en voeding voor het Nederlandsch eskader was uitgetrokken, niet meerder kon worden gevonden. Intusschen blijf ik altijd van oordeel, dat onze zeemagt in *Oost-Indië*, zelfs in vredestijd, en zoo als die nu door de Commissie is voorgesteld, nog niet voldoende is; want zoo ergens, is dáár de spreuk van toepassing: *si vis pace para bellum.* Hoe ik hierover denk kan men op verschillende plaatsen in mijne Brochure vinden. Ik zou er dus altijd, en zoolang de door de Commissie voorgestelde magt nog niet aanwezig is, een fregat 1e kl. willen hebben, dat door zijne sterke bemanning als eene soort van reserve kan worden beschouwd. En om de 2 jaren zou ik het oefenings-eskader eene reis uit en te huis naar *Oost-Indië* willen laten doen, en daar alle onze bezittingen doen bezoeken. Dit zoude het dubbele voordeel opleveren, dat het den Inlandschen vorsten eerbied inboezemde, en onze vlag meer en in grooter getal in den *Indischen Archipel* vertoond werd; het zou de kans opleveren, in *Indië* te zijn, wanneer eene Europesche mogendheid ons daar afbreuk zoude willen doen, en bovendien, om ook nog eenige vreemde havens te bezoeken, met meer dan een enkel schip.

Ik weet wel, dat ik daardoor eenigzins in tegenspraak ben met het denkbeeld der Commissie, daar zij (V. 9) zegt: » *als van zelven heeft zich daarbij voorgedaan, het in de laatste jaren meer aangekleefd beginsel,*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dat de Ned. Zeemagt, bijna alleen moest aangehouden worden voor de bescherming en het behoud onzer Koloniën, aangezien onze zwakte ons toch zoodanige uitbreiding niet veroorloofde, als aan een grooter doel zoude beantwoorden; met dat beginsel heeft zich de Commissie echter volstrekt niet kunnen vereenigen, en verder laat zij er op volgen: *de behoefte aan eene belangrijke zeemagt, blijft voor* Nederland *in* Europa *nog altoos bestaan, enz.*"

In abstracto kan ik mij met deze redenering zeer goed vereenigen, maar ik stel er tegenover: wat moet hier het zwaarste wegen? En dan zeg ik: Het beveiligen en behoud onzer Oost-Indische Bezittingen, daar mede staat en valt het Vaderland. Daar moet het leger altoos voltallig wezen, daar moet eene geduchte Marine altoos aanwezig zijn; want is het oogenblik van gevaar daar, dan is het dikwijls te laat, om versterking uit te zenden. Niet alzoo, wanneer de Vaderlandsche bodem bedreigd wordt; hier kan men, door krachtige aanwervingen, beroep op de zoo dikwijls gebleken vaderlandslievende gevoelens der bevolking, en de sterkte van onze ligging, hulpmiddelen scheppen. Gezwegen nog van de mogelijkheid, dat, wanneer er eene mogendheid ons aanvalt, eene andere ons bij de verdediging zoude ter zijde staan, iets dat men in *Oost-Indië* niet verwachten kan.

Het is te betreuren, dat bij het bevestiging-systema van *Java*, dat ik overigens geheel in zijne waarde wil laten, zoo weinig gerekend is, op de krachtdadige medewerking van de Marine. De hoogst verdienstelijke Generaal Graaf VAN DEN BOSCH, had vermoedelijk, bij het ontwerpen van dat verdedigingsstelsel, alleen de treurige herinnering, van het weinige nut, dat men bij de verdediging van *Java*, in het begin dezer eeuw, van de toen aldaar zijnde Marine, getrokken heeft. Dit is eene

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

treurige bladzijde in onze geschiedenis, maar die ons juist leeren moet, niet weder in gelijke fouten te vervallen. De toen daar aanwezige schepen, waren oud, half verrot, met equipagie grootendeels uitgestorven, en waarvan de weinige overblijvenden, door een te lang verblijf in die heete gewesten, ontzenuwd en gedemoraliseerd waren.

Niet alzoo onze tegenwoordige schepen, die, na een betrekkelijk kort verblijf, telkens door andere worden vervangen, waarvan de equipagiën, hoewel niet altijd voltallig, toch eene krachtige kern uitmaken, die dan zonder gevaar, door inlandsche zeevarenden, kunnen worden aangevuld en versterkt.

Eene vijandelijke vloot, die troepen tot eene landing op *Java* moet aanbrengen, heeft altijd eene lange reis te doen. Zij heeft de beslommering van transport- en proviandschepen. Moet men deze den tijd laten, om hunne troepen en amunitie te ontschepen, zonder zulks te verhinderen, en hun behoorlijk tijd gunnen, uit te rusten, zich te ververschen en den aanval te beginnen, wanneer het hun gelegen komt? Neen! zoodra zij zich op de kusten vertoonen, moet onze Marine daar zijn, om ze te harceleeren, bij dagelijksche en nachtelijke aanvallen, voornamelijk op de transport- en troepenschepen gemunt; en dan zou men eerst zien, wat er met onze tegenwoordige schepen, zwaar gewapend, zoo als ze nu zijn, en voorzien van stoomvermogen, nog te verwachten is; en tegelijkertijd heeft ons leger de gelegenheid, om zich op de bedreigde punten te verzamelen, en daar den vijand het hoofd te bieden bij de landing. Na het opschrijven dezer regelen, herlas ik het Verslag, en vind daar (V. 41. § 3) genoegzaam dezelfde gevoelens uitgedrukt, die men ook kan vinden (B. II. 131). Later komt mij nog eene Brochure ter hand, uitgegeven te *'s Gravenhage*, bij de Erven DOORMAN, 1852, ten titel voerende:

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Een woord over de Marine in verband met de Koloniën. Dit vlugschrift bevat slechts 15 bladz., doch er is zoo veel waars in nedergelegd, over het belang eener krachtige Marine in onze *Oost-Indische Bezittingen*, dat ik er de lezing niet genoeg van kan aanbevelen, en voor dat gedeelte het gaarne aanneem, als eene bevestiging mijner zienswijze, zoo van de Commissie als van mij zelven. Ik zal later nog terug komen, op hetgeen op het Koloniaal Budget voor de Ned. Marine wordt uitgetrokken, en eenige denkbeelden in het midden brengen, over het nut eener eigenlijke Koloniale Marine, en ga nu over tot hetgeen de Commissie voor de *West-Indiën* voorstelt. (V. 40.)

Hetzelfde wat ik zeide voor de zeemagt in *Oost-Indie*, is oók hier van toepassing. De Commissie rekent op schepen, die nog aangebouwd moeten worden; ik kan er mij mede vereenigen, wanneer die er zullen zijn, thans reken ik nog alleen op die, welke wij bezitten, en de bemanning, door de Commissie gesteld op 510 koppen, is nagenoeg gelijk aan hetgeen er zich altijd bevonden heeft, en er zich noch bevindt. Vroeger was het meestal iets meer; op den staat bij de begrooting voor 1853 overgelegd, is het 490 koppen.

Vraag 4. (V. 50.) » *Welke zeemagt moet men in tijd van vrede in dienst houden, om, afgescheiden van de Koloniale behoefte, in het belang onzer handelsbetrekkingen, de vlag te vertoonen, en daardoor tevens de kern eener deugdelijke zeemagt te onderhouden?*"

Het valt hier alweder moeijelijk, om tot eenen juisten staat van vergelijking te komen. Alweder, omdat hier gesproken wordt van schepen, die nog moeten worden aangebouwd, terwijl gedurende den tijd, dat ik met het Bestuur der Marine belast was, en natuurlijk tot op dit oogenblik, alleen sprake kan zijn van de zoodanige, die reeds bestaan.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Zie hier wat ik er van zeg op 1 Januarij 1843, (B. I. 26); toen waren in dienst:

7 Fregatten, waaronder 3 wachtschepen.
5 Korvetten, waarvan 1 kost- en 1 wachtschip.
8 Brikken, 1e kl., waaronder 1 kostschip.
7 Brikken, 2e »
10 Schooners.
6 Stoomschepen.
3 Transportschepen.
1 Instructie-Vaartuig.
19 Kanonneerbooten.

Het was deze sterkte, die men zich voorstelde, met kleine wijzigingen, in dienst te houden, en de wachtschepen zoodanig in te rigten, dat zij ook tot kruistogten en des noods tot reizen gereed waren. In den aanvang heeft men dan ook gedeeltelijk aan dat denkbeeld gevolg kunnen geven; na de vermindering van het budget heeft men er niet mede voort kunnen gaan. Zelfs kon men niet altoos voortgaan met het stationneren, des zomers, op de reede, zoo als oorspronkelijk het voornemen was.

De bemanning van de alhier opgegeven scheepsmagt, volgens de toenmalige bemanningslijsten, was ongeveer 5300 koppen; verder wordt gezegd, (B. II. 33) » *dat daardoor de activiteit reeds wezentlijk hoog, en welligt te hoog was opgevoerd, want dat het de meening van het Gouvernement was, dat men dezelve in een' tijd van vrede, tot het hoogst benoodigde moet bepalen, en wat daardoor op het Budget bespaard kon worden, moest aanwenden, tot vermeerdering van het materieel, ten einde dit, wanneer het tijdstip aanbreekt, dat de maritime magtsontwikkeling moet plaats hebben, in voorraad en beschikbaar zij.*"

» *Geheel iets anders is het, als men de vraag stelt, of de thans* (toen) *in dienst zijnde scheepsmagt, als*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

te groot kan geacht worden voor Nederland, *alsnog behoorende onder de zeemogendheden, en in het bezit van uitgestrekte Overzeesche Bezittingen, waarvan het verlies een doodelijke slag aan dezen geheel handeldrijvenden staat zoude toebrengen. Neen! dan zijn onze in dienst zijnde schepen nog bij verre niet voldoende; dan is het noodig, dat er steeds een exercitie-eskader vereenigd zij, hetzij in de* Noord-, Spaansche *of* Middellandsche Zee, *om op de eerste order, dadelijk den steven, naar* Oost- *of* West-Indië, *te kunnen wenden, want als de nood daar is, en men moet dan nog de schepen uitrusten, en uit* Nederland *naar* Oost- *of* West-Indië *zenden, dan is het allezins te vreezen, dat zij, nog voor dat zij in de* Spaansche Zee *gekomen zijn, overmagtige eskaders zullen aantreffen, die hun de doorvaart zullen trachten te beletten*, en hetgeen er verder volgt, op deze en de volgende bladzijden van de aangehaalde Brochure.

Ik meen te mogen zeggen, dat hier het zelfde denkbeeld, ten grondslag ligt, dat in het rapport der Commissie wordt aangegeven. Vergelijking van soort van schepen is hier hoogst moeijelijk; er blijft dus niets over, dan het getal koppen, dat de Commissie voorstelt, in active dienst te houden, tot maatstaf van vergelijking aan te nemen. Zij stelt voor (V. 52) 5586 koppen, de Inlandsche matrozen in *Indië* niet mede gerekend. In de 4 laatste jaren van mijn bestuur, van en met 1846 tot en met 1849, hebben wij in dienst gehad gemiddeld 5541. Ik vraag alweder, of het verschil van hetgeen ik gedaan heb, en hetgeen de Commissie voorstelt, noemenswaardig is?

Ik neem hier de 4 laatste jaren, en had even goed den geheelen tijd van mijn bestuur kunnen nemen, maar ofschoon de gegevens hiertoe, wel op het Departement van Marine te vinden zijn, in mijn bezit waren ze niet,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

wel van de laatste 4 jaren, die mij in de gelegenheid hebben gesteld, de tabellarische opgave te doen, die er onder zal volgen.

Als tegenstelling vindt men op die zelfde tabel, wat in de 3 jaren, sedert mijne aftreding verloopen, werkelijk is in dienst geweest; de gegevens daartoe zijn ontleend uit de Bijlagen tot de gedrukte Begrootingen, die jaarlijks door mij zijn aangeschaft. Opmerkelijk is het, dat het middengetal der gedurende dien tijd in dienst gehouden koppen, niet meer dan 5166 is, en zulks niettegenstaande er na mijne aftreding, onmiddellijk gevolg gegeven is aan alle voorstellen, die zoogenaamd de activiteit der Marine zoo zeer moesten vermeerderen. Als daar zijn: het afschaffen der werf te *Rotterdam* en van het victualie-magazijn te *Delftshaven.* Het vernietigen van het Instituut voor de Marine te *Medemblik*, en zamensmelting met de Militaire Academie te *Breda;* het pensioneren van hoofd-officieren en ambtenaren bij het Ministerie werkzaam; en wat dies meer zij. En dan durf ik gerustelijk vragen, in welken tijd het meest voor de active marine gedaan is, met genoegzaam hetzelfde budget? Gedurende de jaren van mijn bestuur; of gedurende de drie jaren, die er sedert verloopen zijn?

Het is waar, de begrooting, die nu voor 1853 is opgemaakt, onderscheidt zich hoogst gunstig; daarbij stelt men zich voor, niet minder dan 6087 koppen; maar ik moet opmerken, dat dit nog slechts eene toezegging is, en dat men het einde van het jaar 1853 zal moeten afwachten, alvorens men kan weten, in hoe verre men aan die toezegging heeft kunnen voldoen, met de geringe vermeerdering van het budget, die voor 1853 is aangevraagd, en of het niet zal zijn ten koste van het materieel!

Ik zal de voormelde tabel doen volgen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VERGELIJKING DER ACTIVITEIT VAN EN MET 1846 TOT EN MET 1852.

Soort van Schepen, jaarlijks in dienst.	Laatste 4 jaren van J. C. Rijk.					Daarop volgende 3 jaren.				Verschil der twee tijdvakken in	
	25 Nov. 1846.	10 Dec. 1847.	6 Dec. 1848.	15 Dec. 1849.	Gemiddeld over 4 jaren.	16 Julij 1850.	1 Aug. 1851.	1 Aug. 1852.	Gemiddeld over 3 jaren.	meer.	minder
Fregatten 1e klasse.	1	1	1	1	1,00	1	1	2	1,33	0,33	
Idem 2e »	6	6	6	5	5,75	4	3	4	3,66	..	2,09
Kuil-Korvetten	5	4	5	4	4,50	5	5	5	5,00	0,50	
Gladdeks-Korvetten	.	.	.	1	0,25	1	1	1	1,00	0,75	
Brikken 1e klasse..	6	5	5	5	5,25	5	4	2	3,70	..	1,55
Idem 2e » ..	2	4	1	1	2,00	2	1	2	1,66	..	0,44
Schooner-Brikken..	8	10	9	9	9,00	8	11	10	9,66	0,66	
Schooners.....	10	11	9	11	10,25	11	6	6	7,66	..	2,59
Stoomschepen	9	11	11	12	10,75	14	15	13	14,00	3,75	
Transportschepen ..	2	2	1	1	1,50	1	1	2	1,33	..	0,17
Instructievaartuig..	1	1	1	1	1,00	1	1	.	0,66	..	0,34
Gaffel-Kanonneerb:.	16	16	16	16	16,00	16	9	9	11,33	..	3,66
Roei-Kanonneerboot	1	1	1	1	1	1	2	1	1,33	0,33	
Totaal Zeeschepen.	49	54	48	50	50,25	52	48	57	52,33	2,08	
Instructievaartuigen en Kanonneerbooten	18	18	18	18	18,00	18	12	10	13,33	..	4,66
Totaal in dienst ...	67	72	66	68	68,25	60	60	67	62,33	..	5,88
Bemanning buiten de Inlanders	5028	5421	5897	5816	5541	5098	4994	5407	5166	..	375

Onder de Fregatten 2e klasse zijn 2 Wachtschepen.
Onder de Korvetten 1e klasse is 1 Wachtschip.
Onder de Brikken 2e klasse is de Instructiebrik.

Deze tabel vereischt weinig toelichting; de voorste kolommen wijzen aan wat er jaarlijks is in dienst geweest; de vijfde het gemiddelde uit de 4 jaren, zoowel in schepen als bemanning. De 3 volgende, wat in de jaren sedert mijne aftreding in dienst was, en de daarop volgende het gemiddelde over die drie jaren; terwijl de daarop volgende kolom het meer of mindere aantoont, zoowel van schepen in breuken uitgedrukt, als

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

van de manschappen. Men zal daaruit zien, dat het verschil hier iets meer daar iets minder is, maar dat er toch gedurende de eerst aangehaalde jaren 375 koppen meer in dienst zijn geweest, dan in het daarop volgend driejarig tijdvak. Ik geloof, dat dit genoegzaam zal zijn tot staving van het, door mij zoo dikwijls aangehaalde, dat al de hier boven aangehaalde afschaffingen, van Werf, Instituut enz., slechts eene onbeduidende vermeerdering aan de active marine zoude kunnen geven, en hetgeen de waarheid staaft, van hetgeen men vinden kan (B. I, 3), waar men spreekt: van bezuinigingen op de administratie en werven te vinden, en waar men het volgende lezen kan:

» *Doch in de aangehaalde vlugschriften meende men de oplossing van dit moeijelijk problema te vinden* (namelijk uitbreiding van de Marine, zonder verhooging van Budget). *De administratie, waarop onbetwistbaar veel te bezuinigen was, zoo als gedurende mijn bestuur en later is gebleken, werd nu uitgekreten, als het grootste deel der sommen verslindende, die voor de Marine waren bestemd. Men riep: » schaf eenige werven af, verminder de ambtenaren en vereenvoudig de administratie, en gij zult eene belangrijke uitbreiding aan de active zeemagt kunnen geven.*" *Dit denkbeeld, den sneeuwval gelijk, nam gestadig toe; weldra zeide men: » gij zult genoegzame uitbreiding aan de active zeemagt kunnen geven;*" *en eindelijk kwam er in de* Nieuwe Rotterdamsche Courant *een hoog wijs artikel voor den dag, hetwelk stout weg verklaarde, dat door die bezuinigingen alleen, de active zeemagt zoude kunnen verdubbeld worden.*"

Ik zal het verder uit de Brochure op die en andere bladzijden, niet aanhalen, en hem, die lust tot onderzoeken heeft, er blootelijk naar verwijzen. Nu hebben

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

al die bezuinigingen plaats gehad, en wel reeds in het eerste jaar van mijn bestuur, voor niet minder dan *f* 369,000, op werven, arbeidsloonen en administratie, het overige na mijne aftreding, en nog blijft men op hetzelfde thema voortredeneren, terwijl ik van mijne zijde vraag: door wie is de grootste bezuiniging ingevoerd, door mij, of door hen, die mij in het bestuur opgevolgd zijn? Het eenige onderscheid is: dat door mij niets is afgeschaft, door hem, — die mij opgevolgd is, — wel. Ik laat de beoordeeling tusschen dat en mijn systema hier geheel in het midden, en kom alleen tot de staving van mijn zoo dikwerf verdedigd gevoelen, dat die bezuinigingen, hoe wenschelijk ook, onvoldoende waren, om aan de Marine eenige belangrijke uitbreiding te geven, en dat zonder eene belangrijke vermeerdering van de toegestane som, niet te denken was, en zelfs het onderhouden van de bestaande activiteit, alleen kon verkregen worden, ten koste van de vermindering van het materiëel en van den noodigen voorraad in de magazijnen. Men leest dan ook in mijne Brochure, dat men niet rondgekomen is met het budget, maar met het budget plus den voorraad, dien men uit de magazijnen verbruikte en niet weder aanvulde.

Dit heeft de Commissie ook ingezien, ik zal de som, die zij als vermeerdering van het budget voordraagt, niet analyseeren.

Het is de taak van den Minister, en hetgeen hij bij eene volgende begrooting, voor de wetgeving zal meenen te moeten brengen, en kunnen aantoonen, in hoeverre zijne Excellentie, zich met de denkbeelden van de Commissie zal hebben kunnen vereenigen.

Ik kom terug tot de vergelijking van hetgeen door de Commissie wordt voorgesteld; dat is, in vredestijd, voor de active dienst 5586 koppen, en hetgeen gedurende de vier laatste jaren van mijn bestuur gemiddeld in

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dienst was, was 5541, als bewijs hoeveel overeenstemming hier weder gevonden wordt.

Ik zal de memorie van toelichting, bij dit 4e vraagpunt gevoegd, slechts vlugtig doorloopen. De denkbeelden daarin nedergelegd, zijn gelijke, als men doorloopend in mijne Brochure kan vinden. Zij stelt voor, (V. 54) »*dat de schepen niet langer dan 2 jaren in* Oost-Indië *zullen blijven*". Reeds dadelijk na mijne aanvaarding van het Bestuur, is de bepaling door mij uitgevaardigd, *dat dit niet meer dan 3 jaren, de uit en te huis reis daaronder gerekend*, zoude zijn. Dat alweder geen groot verschil oplevert, en nog te minder, wanneer men in aanmerking neemt, dat er door haar gesproken wordt, van schepen met auxiliair stoomvermogen, en door mij van schepen in het algemeen. Het overige, omtrent de verwisseling van schepen, en daaruit volgende indienststellingen, wordt hier naauwkeurig voorgeschreven; dit was onder mij het geval niet, maar de zaak had daarom zijnen geleidelijken gang, en wel op gelijke wijze. Het moge nu meer stelselmatig schijnen, om het jaren vooruit als eene eeuwigdurende almanak voor te schrijven, mij dunkt, dat, wanneer men, zoo als ik, zulks bij het begin van ieder jaar opmaakt, soms gewijzigd, door kleine bijkomende omstandigheden, mits de schepen slechts op den bepaalden tijd vervangen worden, dit wel op hetzelfde zal uitkomen.

Ik ga hiermede over tot het 5de vraagpunt. »*Zal men op sommige der nieuw aan te bouwen schepen het hulpstoomvermogen (de schroef) aanwenden? Zoo ja, op welke charters? en zal men op zulke schepen, ter aanwinst van ruimte, ook distelleertoestellen geven?*" Om aan te toonen, hoe ik over dit onderwerp denk, zoude ik slechts behoeven te verwijzen, naar hetgeen ik gezegd heb op bladzijde 16. Dat ik reeds vroeg een klein schroef-stoomschip voor *Oost-Indie* heb doen bouwen,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de plannen, die ik heb doen ontwerpen, voor eene auxiliaire stoommachine, voor een fregat 2° kl. en een schoonerbrik. Ik zie dus met genoegen, dat men nu al dadelijk overgaat tot het aanbouwen van eenige schepen met auxiliair stoomvermogen. De proefnemingen in andere landen gedaan, hebben nu tot resultaten geleid, die in mijnen tijd nog niet bekend konden zijn, doch ik vermeen ernstig te moeten aanbevelen, dat men de hulp-stoomkracht toch niet te gering neme, en dat, zoo het niet reeds heeft plaats gehad, men één' of meerdere deskundigen naar *Engeland* zende, om zich te verzekeren van de uitkomsten der aldaar genomen proeven.

Overigens deel ik het gevoelen der Commissie, ofschoon het nog wel eenigzins gewaagd moge schijnen, dit reeds vooraf, voor alle aan te bouwen schepen te bepalen; men kan toch niet voorzien, welke nieuwe uitvindingen in een tijdvak van 12 jaren zullen te voorschijn treden. Trouwens de Commissie heeft dit ook wel bevroed, zoo als men lezen kan: (V. 32) »*zoo dikwerf een der schepen door ouderdom, of andere oorzaken, aan de bepaalde magt zal ontvallen, behoort men ten minste gelijke waarde in de plaats te stellen, van die soort, welke op den tijd der vervanging, als beproefd doelmatig zal erkend zijn.*"

Aldus beschouwd, zoude ik mij zeer wel met het voorstel der Commissie kunnen vereenigen, te meer daar het een bepaald stelsel geeft, waarover men thans zooveel spreekt, al kan men dan ook reeds vooraf voorzien, dat men van dat aangenomen stelsel al dikwijls zal moeten afwijken; maar het staat fraai op het papier.

Men leze daaromtrent (B. I. 107.)

Wat het aanbrengen van distelleertoestellen aangaat, dit wordt onvermijdelijk noodzakelijk, op schepen voor lange reizen bestemd, wanneer men de ruimte in aan-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

merking neemt, die door de stoomwerktuigen, en door de kolen wordt ingenomen. Ik geloof dat er geene betere toestellen tot nog toe bekend zijn, dan die, welke thans in de fabriek van de Heeren PAUL VAN VLISSINGEN en DUDOK VAN HEEL, te *Amsterdam*, naar eene Fransche vinding worden aangemaakt.

Reeds was ik eenigen tijd als Minister afgetreden, toen ik vernam, dat men met dien toestel, proeven te *Scheveningen* nam. Ik begaf mij derwaarts, woonde die proeven bij, en was er zoodanig over voldaan, dat ik er den toenmaligen Minister van Marine, de Vice-Admiraal LUCAS, opmerkzaam op meende te moeten maken, en aan te raden, om er proeven mede te nemen op een oorlogschip, zoo als, naar ik meen, ook later heeft plaats gehad, maar niet op eene wijze, die het pleit voldingend konde beslechten. Mijn raad was destijds, om een schip niet geheel zonder drinkwater naar zee te zenden, want het bleef altoos eene proef, die door toevallige omstandigheden mislukken kon; dus mogt men de equipage er niet aan wagen. Ik stelde voor, om aan een zoodanig schip, b. v. voor 30 in plaats van voor 90 dagen water, in ijzeren kisten, als eene reserve te doen verstrekken, en het dagelijks benoodigde door de distelleertoestel te verkrijgen. Kwam er dan eenig ongemak aan die toestellen, dan had men altoos water genoeg aan boord, om de naaste haven te kunnen bereiken. Dit alles alleen, om te doen zien, dat hier ook door de Commissie niets wordt voorgesteld, wat niet reeds vroeger bij mij in overweging was.

Maar dit geheele vraagpunt is echter te belangrijk, dan dat ik er niet nog eenige oogenblikken bij stil zou staan, te meer, omdat ik hier niet tot staving van mijne gevoelens behoef te verwijzen naar denkbeelden, nu of voor weinige jaren door mij geuit, maar omdat ik 27 jaren kan terug gaan, toen de stoomvaart nog in

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

eene betrekkelijke kindschheid was, en ik in 1825, met eene speciale zending naar alle de oorlogshavens van *Engeland* en de *Vereenigde Staten* van *Noord-Amerika*, belast werd, en waarbij een der punten van onderzoek, bepaaldelijk de stoomvaart, toegepast op de Oorlogs-Marine, was, waaromtrent ik, na mijne terugkomst in het vaderland, een speciaal Rapport aan het Ministerie van Marine heb ingediend, en waarvan ik een gedeelte zal inlasschen, om te doen zien, dat ik destijds reeds, al de voordeelen, die de toepassing van het stoomvermogen op oorlogschepen moest aanbrengen, volkomen bevroedde, maar dat de bezwaren, die er tegenover stonden, mij ook niet waren ontgaan; bezwaren, die voor een zoo groot gedeelte worden uit den weg geruimd, door de uitvinding van de schroef en de vermindering van het stoomvermogen, door hetzelve als auxiliair vermogen toe te passen.

Het door mij aangehaalde rapport en beantwoording van de opgegeven punten, alleen betrekkelijk het stoomwezen, besloeg niet minder dan 146 bladzijden. Het spreekt wel van zelven, dat ik er slechts weinig fragmenten van zal overnemen. Ik zeg o. a., sprekende van de weinige ingenomenheid van de oude zeelieden van dien tijd, met de stoomvaart:

» *Wie kan het hen ten kwade duiden, die zoo menigmaal de woede van den door storm beroerden Oceaan zagen; die de verschrikkelijke zeeën, bij het oploopen der Gronden, bij het omzeilen der kaap* de Goede Hoop, *ondervonden; die getuigen waren, hoe verschansings, galjoen, gallerijen of rusten, door de zee werden ingeslagen, op die Machinerie hetzelfde vertrouwen niet hadden, als op het door eeuwen beproefde tuig, waarmede zij in de beweeg-oorzaak zelve, die de zee dus beroerde, alleen het middel vonden, om met een klein zeil, het schip een' passiven weerstand, tegen de woede*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

van den storm, te doen bieden, of die al lenzende trachtten te ontloopen."

»*Wie zal zich verwonderen, dat zij huiverig waren, op het denkbeeld, zich in eene dusdanige zee met een schip te bevinden, met op de zijden aangebragte raderen, geheel aan de woede der zee blootgesteld*", enz.

De sedert verloopen jaren hebben getoond, dat met die beslommering van raderen en kasten op de zijden, veilig kan gevaren worden, maar dit neemt niet weg, dat dit geheele bezwaar, dat toch altoos blijft bestaan, bij substitutie van de schroef, voor raderen op de zijden, komt te vervallen.

Het spreekt wel van zelf, dat ik, geen' profetischen geest hebbende, ook geen 20 jaren vooruit kon voorzien, dat er een zoodanig verbeterd voortstuwend middel zou worden uitgevonden, als de schroef. Ik wil niet volhouden, dat daarmede dezelfde snelheid, als met de raderen zal worden verkregen, maar ik spreek van het wegvallen van die enorme wigten en beslommering op de zijden, waardoor het schroef-stoomschip alle de voordeelen van een gewoon zeilschip kan terug erlangen, en wanneer het een oorlogschip is, de zijden weer vrij krijgt voor het plaatsen van krachtige batterijen, die op gewone schepen met schepraderen, niet in verhouding staan tot de grootte van dien bodem.

Iets verder zeg ik in dit rapport: »*Ik was steeds, ben nog, en zal steeds blijven een ijverig bewonderaar van al het goede, dat zich door de stoomvaart, vooral voor de Militaire Zeevaart verwachten laat. Van den aanvang zelven, enthousiastisch daarmede ingenomen, beijver ik mij, om alles wat daartegen kon worden ingebragt te onderzoeken, en zoo mogelijk uit den weg te ruimen, om mij zelven meer en meer te overtuigen, en mij niet door vooringenomenheid te laten wegslepen. Dat ik gevoelde, in een zoo gewigtig*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

punt niets aan onzekere kansbegrootingen te mogen overlaten, het goede rigoureus tegen het kwade te moeten toetsen, en na zooveel mogelijk, gelijke grootheden tegen elkander te hebben laten opgaan, de formule tot deszelfs grootste eenvoudigheid terug te brengen, en dan bedaard te overwegen, of het overschot een groot overwigt van voordeel aanbiedt."

» *Dit voordeel erken ik volmondig groot te zijn, zoo groot zelfs, dat, ware er krijg op handen geweest, ik dadelijk poging zou hebben gedaan, om opgenomen te worden onder die officieren, welke bepaaldelijk tot de stoom-navigatie worden voorbeschikt, en mij dit nog voorbehoude, wanneer eenmaal opkomende oorlog eenen grooteren werkkring voor de stoomvaart zal openzetten, terwijl ik inmiddels, door studiën en onderzoek, meer en meer met alles wat daartoe betrekking heeft, mij zal trachten gemeenzaam te maken,* enz."

Men ziet hieruit, hoe ik reeds voor 27 jaren over de stoomvaart dacht; zie hier hetgeen men verder in het aangehaalde rapport leest: » *Mijne opinie, omtrent den stoom, laat zich tot weinig punten te zamen brengen.*"

» *Ik geloof, dat, wanneer er eenmaal weder oorlog zal zijn, stoom-oorlogsvaartuigen, tot het beveiligen van onze rivieren en zeehoezems, het schoonhouden van onze kusten, van onbegrijpelijk veel nut zullen zijn, en wederkeerig, dat, wanneer men dezelve tegen ons aanvoert, wij er zeer veel door te lijden zullen hebben, en wij ons, in dat geval, ook alleen met gelijke schepen zullen kunnen verdedigen.*"

Ik heb dit denkbeeld later eenigzins moeten wijzigen, zoo als men lezen kan B. II, 130 en 131, § 2, waar, » *voor binnenlandsche verdediging, aan zwaar gewapende kanonneerbooten de voorkeur boven stoomschepen gegeven wordt; dat men die door kleine binnenland-*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

sche stoomschepen, tegen wind en stroom op, naar hunne posten kan doen slepen." Hetzelfde denkbeeld wordt ook in het Verslag aangegeven.

Verder zegt mijn toenmalig rapport: »*Ik geloof, dat dezelve bij uitnemendheid geschikt zijn, om de koopvaardij des vijands afbreuk te doen, en wanneer men stoomvaartuigen dadelijk als kapers uitrust, is het met de geheele koopvaardij gedaan.*"

En verder: »*Ik geloof, dat stoomvaartuigen in de* Indiën *van onbegrijpelijk veel nut zullen zijn, om de roovers, die tot hier zoo dikwerf straffeloos hun schandelijk handwerk dreven, te vernietigen, en om die communicatiën te verzekeren, die op gezette tijden door periodiek terugkeerende winden, zoo al niet geheel gestremd, ten minste voor zeilschepen hoogst moeijelijk worden.*"

»*Van de vraag: of het raderwerk op de zijden op den duur in woedende zeeën onbeschadigd kan blijven; of de berekening van altoos door per dag zooveel mijlen af te leggen, maanden lang vol kan houden, ligt de beantwoording in de toekomst. Doch wat daarvan ook zij, het zijn machines, waarmede men werkt, voor meerdere volmaking vatbaar; dagelijks zullen zich nieuwe gebreken voordoen, achtereenvolgende zal de industrie die weten te verhelpen, en het onvoldoende door meer doelmatige inrigtingen weten te vervangen.*"

En verder zeg ik, altoos in hetzelfde rapport: »*Zoolang de raderen op de zijden, en dus onbeschut moeten varen, hangt, wat ook de groote voordeelen van een stoom-oorlogschip mogen zijn, de geheele waarde van den wisselvalligen kans van een ongelukkig schot van den vijand af.*"

En echter is het, tot nog toe, alleen door op de zijden aangebragte raderen, dat zich de mogelijkheid laat zien, om de schepen genoegzame snelheid te

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

geven. Het rad in het midden van het schip te plaatsen, zoo als dit in de Fulton (N. B. Ik sprak van het schip van dien naam, dat ik in 1825 te *New-York* had gezien), *waardoor het rad aan alle zijden tegen vijandelijke kogels verzekerd wordt, doet zooveel van de aangewende kracht verloren gaan, dat het een schip, op dusdanige wijze bewogen, tot de klasse van eene langzaam te verplaatsen vlottende batterij terug brengt, en bij eene stroomsnelheid, zoo als die zelfs op onze rivieren met gierstroomen bestaat, niet veel meer zou kunnen doen, dan om eene post, tegen den stroom inliggende, te kunnen bewaren.*"

Men ziet uit deze zinsnede, dat mijn grootste bezwaar altoos tegen de zware raderen op de zijden was. Een bezwaar, dat, door de uitvinding van de schroef, zoo geheel komt te vervallen, en dat wel kan doen blijken, hoezeer ik die uitvinding heb toegejuicht, en vooral het denkbeeld, om die bloot als hulpvermogen te bezigen, waardoor die van minder paardenkrachten behoeft te zijn, en dus ook de enorme hoeveelheid brandstof, voor een schip alleen door stoomkracht bewogen, zoo aanzienlijk verminderd wordt. Hiertoe heeft betrekking, hetgeen onmiddellijk op de boven aangehaalde paragraaf van mijn rapport volgt.

» *Om de tegenwoordige zeevaart met zeilen geheel te verdringen, houd ik voor mij als stellig onmogelijk, zoolang als nieuwe uitvindingen de middelen niet aan de hand zullen geven, om de brandstof, waardoor de stoom moet worden voortgebragt, tot minder dan een kwart te verminderen, van het minimum, waarmede tegenwoordig de beste werktuigen worden bewogen.*"

» *Het is deze hinderpaal echter, welken ik van oneindig meer belang keur, dan de onvolmaaktheid, die men nog in de machines kan bespeuren; deze immers*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

te verbeteren, alle de deelen meer en meer te versterken, in naauwkeurige verhouding tot elkander te brengen, en dagelijks daarin vooruit te gaan, is niet anders, dan een natuurlijk gevolg der rustelooze pogingen van den menschelijken geest, om iedere uitvinding te volmaken en meer aan zijne belangen te doen dienstbaar zijn; en daar het principe onveranderd blijft, kan deze verbetering toch gestadig aan blijven voortwerken, zonder dat nieuwe uitvindingen daarbij behoeven te komen; doch hoe verschillend is dit, waar de grondoorzaak der kracht in aanmerking komt. De thans benoodigde voorraad brandstoffen laat zich, zoo als de ketels, ook de beste, thans zijn, weinig meer reduceren; en hoeveel plaats neemt die niet weg, wanneer de schepen voor eenigzins lange togten bestemd zijn? Want men stelle een schip, bewogen door werktuigen van slechts 100 *paardenkrachten, men denke het mogelijk, om die met* 3 *Ned. ponden per uur voor iedere paardenkracht te bewerken, dan is dit* 300 *Ned. ponden per uur, dus* 7,200 *in het etmaal. Men stelle nu, dat een dusdanig schip doorgaande zelfs* 8 *mijlen per uur kan behouden, dan heeft men toch tot het afleggen van iedere* 1000 *mijlen niet minder dan* 129,166 *Ned. ponden, circa* 130 *tonnen, kolen noodig. Welke plaats blijft er voor verdere lading over, ook dan, wanneer men stelt, dat slechts de halve tijd het stoomwerktuig werkzaam is, en het overige met goeden wind wordt afgelegd?"*

»Welligt vindt men middelen, om de brandstof te verminderen, en dan eerst zoude de stoomvaart eenen reuzenstap tot grootere volkomenheid en algemeene toepassing hebben gedaan."

»Om dit tijdstip, dat welligt in de zwangere toekomst verborgen ligt, niet vooruit te loopen, zal ik mij alleen bepalen tot de wetenschap, zoo als die

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

thans (1825) *is, en gevolgelijk, de stoomvaart alleen in deszelfs tegenwoordige gesteldheid beschouwen, en op grond van dien, zeggen: dat die, volgens mijn oordeel, voor de koopvaardij zeer weinige, voor den aanvallenden krijg groote, en voor kust- en rivierverdediging alle mogelijke voordeelen aanbiedt."*

»Voor binnenlandsche vaart, en al wat transporten, veeren en soortgelijken aangaat, zijn de voordeelen zoo groot, dat het dwaasheid zoude zijn; die nog te willen uiteenzetten; zeker zullen vele takken van bestaan vervallen; velen, die een eerlijk stuk brood verdienden, naar andere middelen van bestaan moeten omzien, doch dit heeft de stoomvaart met alle soortgelijke nieuwe uitvindingen gemeen."

Toen COSTER *de Drukkunst uitvond, hadden alle copieschrijvers hem waarschijnlijk wel om hals willen brengen. Toen men het eerste zaagmolens stichtte, liepen de handzagers gevaar van bedelen; zeker hebben hunne tijdgenooten die arme menschen beklaagd, doch lang zijn zij en hunne nooden vergeten, terwijl de uitvindingen, die eenige weinigen van het brood beroofden, als eene weldaad bij de late nakomelingschap nablijven, en slechts één geslacht verder, toch alle menschen weer hun dagelijksch brood op andere wijze verdienen."*

»Wanneer ik zeide, dat de koopvaart weinig voordeelen van de stoomkracht zoude hebben, meende ik daardoor de waarde niet te verminderen van het slepen van koopvaarders binnen 's lands, het naar zee brengen ten allen tijde, zelfs naar en door het Kanaal, door middel van stoomslepers, of het binnenhalen van door tegenwinden opgehouden schepen; maar alleen stelde ik, dat ik er geen voordeel in konde zien, om koopvaarders te hebben, die stoommachines in plaats van zeiltuig voeren."

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Als eene laatste aanhaling uit mijn Rapport, zij nog het volgende:

» *De Natie, die in den krijg het eerst met stoom-oorlogschepen te voorschijn komt, zal groote voordeelen erlangen; verschrikkelijke veranderingen zal men in het oorlogvoeren ondervinden, met de snelheid van de gedachten zal men troepen op onweerbare plaatsen zien landen, geheele kusten in alarm houden, rivieren opvaren, brandschattingen uitschrijven, of weerlooze plaatsen vernielen, en eer hulp kan toesnellen, zullen zij, die den aanval deden, met hunne vogel-snelle schepen reeds weder weg en op een ander punt gerigt zijn. Om overal op alle zwakke punten genoegzame magt tot wederstand te hebben, is bijna geen land mogelijk; dus zal, wanneer stoomvaart door eene Natie wordt aangewend, alle de andere gedwongen zijn te volgen, en het voordeel van die, welke het initiatief heeft, is onbetwisthaar van het hoogste belang.*"

» *Ik zie met de levendigste deelneming den bouw van stoom-oorlogschepen. Een der voordeelen, die dezelve zullen aanbieden, is, dat de gestadig meer toenemende schaarschte van bevaren zeevolk, oneindig minder invloed op het ageren met stoom-, dan met gewone zeil-oorlogschepen zal hebben. De armee zelfs zal op dusdanige schepen met vrucht kunnen worden geëmbarqueerd, en met op zee geoefende artilleristen, tot kommandeurs der stukken, zou men des noods de geheele bediening van het kānon aan onbevarenen, dus ook aan geëmbarqueerde militairen kunnen overlaten, daar de zoo zeer gereduceerde tuigen, minder zeevolk noodig zullen maken.*"

Ik geloof hiermede genoeg te hebben gezegd, om te doen blijken, hoe ik over het stoomwezen dacht, toen dit gewigtig onderwerp nog als het ware in de kindsch-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

heid was. Vraagt men mij: waartoe die omslagtige aanhaling, dan is het gereede en openhartige antwoord, dat een man van gevorderde jaren, wel met eenige zelfvoldoening op zijne jeugdige jaren mag terugzien, wanneer hij na het tijdsverloop van meer dan het vierde eener eeuw, de door hem, destijds geschreven woorden, over een onderwerp, waarvan de toekomst zich wel gissen, maar niet bepalen liet, nog kan voorbrengen, zonder dat hij er een enkel woord van behoeft terug te nemen. Ook moge het dienen, om aan te toonen, dat steeds mijn grootste bezwaar was de beslommering der raderen op de zijden, en de moeijelijkheid om een dusdanig stoomschip tevens de eigenschappen van een goed zeilschip te geven. Dit moge aanwijzen hoezeer ik de uitvinding van de schroef toejuich, waardoor al die zwarigheden zijn opgelost, aan het vaartuig het voordeel van een stoomschip gegeven, zonder dat het de eigenschappen van een zeilschip verliest, en zoo er nog iets aan die overtuiging ontbroken had, dan zou zulks ten volle zijn uit de weg geruimd, door de lezing van het hoogst belangrijk geschrift van E. P. HALSTED; *The Screw-Fleet of the Navy*, *London*, 1850, en van de bijdragen, te vinden in de *Verhandelingen en Berigten voor het Zeewezen*, van den Heer Jz. SWART, jaargang 1852, N°. 3, bladzijde 582—618, van den verdienstelijken Luitenant ter zee, 1e klasse, H. HUYGENS, die zich met zoo prijzenswaardigen ijver en volkomen succes op het stoomwezen heeft toegelegd, en die thans, voor dit speciale onderdeel der dienst, aan het Ministerie van Marine is toegevoegd. Men ziet hieruit, dat ik bij de beantwoording van Vraag 5 onvoorwaardelijk het gevoelen deel van het door de Commissie uitgebragte verslag. En hiermede ga ik over tot

Vraag 6. *Wat wordt er vereischt om, des noodig, op onze scheepshellingen spoedig te kunnen aanbou-*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

wen? Het antwoord van de Commissie is kort, en zegt:

A. *goede duurzame hellingen, welke niet telkens kosthare reparatiën vorderen.*

B. *Een wel ingerigt personeel.*

C. *Een wel gesorteerd materieel.*

D. *Een doelmatige arbeid op tarief en bij aanbesteding.*

Aan dit alles kan ik onvoorwaardelijk mijn zegel hechten, en bewijzen, dat door mij van geen ander beginsel is uitgegaan, waartoe ik de memorie van toelichting eenigzins meer omstandig zal analyseren.

A. Men zie hieromtrent hetgeen voorkomt (B. I, 101—102), waar gesproken wordt over wat men voor de werven, en voornamelijk voor de hellingen en kappen gedaan heeft, en B. II, 133, waar gezegd wordt: »*Dat men voortga met onze hellingen en kappen goed te onderhouden, zoo als dit gedurende het bestuur van den Minister* RIJK *gedaan is*," enz.

Voornamelijk is het van toepassing op *Amsterdam;* daar waren de hellingen meestal in verouderden staat, en zoo dikwerf een schip te water liep, moest men de helling groote reparatiën doen ondergaan, zoo niet geheel vernieuwen. Dit heeft onder mijn bestuur telkens plaats gehad, en, om de duurzaamheid te verzekeren, meestal uit den voorraad van Surinaamsch hout, dat beter dan het inlandsche daartoe geschikt was. Bovendien hebben alle scheepskappen hoogst aanmerkelijke reparatiën ondergaan, zoodat zij nu weder jaren lang kunnen duren.

Ik geloof gaarne, dat het leggen van eene gemetselde helling, zoo als na mijne aftreding heeft plaats gehad, goede resultaten zal opleveren; het denkbeeld daartoe was aan mij reeds opgegeven door den toenmaligen Referendaris, thans Secretaris-Generaal van het Departement van Marine, den Heer D. G. MULLER, en bij de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

herinnering aan soortgelijke inrigtingen, die ik vroeger te *Mahon*, op het eiland *Minorca*, en op andere Buitenlandsche établissementen gezien had, lachte mij dit denkbeeld wel toe, maar de moeijelijkheid om de noodige fondsen te vinden, belette aan mij het te verwezentlijken. Ik zie met genoegen, dat het door mijne opvolgers gedaan is. Ook op de andere établissementen zijn de hellingen en kappen onder mijn bestuur gerepareerd en onderhouden, uitgenomen te *Rotterdam*, omdat ik wel voorzag, dat over dit schoone en centraal gelegen Marine-Établissement het anathema was uitgesproken. Ik heb het echter kunnen behouden, maar onmiddellijk na mijne aftreding is het gesloopt. Ik heb het ten minste niet ter mijner verantwoording, en hoe verschillend mijne meening in deze ook met die van zoo velen moge zijn, ik breng die niet ten offer aan dat gevoelen. Ik verheug mij, dat de slooping daarvan zich niet met mijnen naam verbindt, (B. I, 93, 94) en wensch hartelijk, dat nog niet eens de tijd kome, dat men het zal betreuren, daartoe te zijn overgegaan.

B. Dit punt, zoo als het door de Commissie wordt voorgesteld, verdient wel eenige nadere toelichting. In de eerste plaats kan men zien, wat er gedaan is tot verkrijging van een goed en wel ingerigt personeel. (B. I, 96, 98 en volgende).

De Commissie wenscht, dat de Directiën, *om het personeel goed geregeld, bekwaam en krachtig te doen zijn, meer zelfstandig zouden kunnen handelen, en dat daartoe aan hen de vrije beschikking over het personeel, tot bevordering en vermindering, kunne toegelaten worden. Bekwaamheid en vlijt moet men dadelijk kunnen aanmoedigen, gelijk men onbekwaamheid, mingeschiktheid of traagheid onmiddellijk moet kunnen straffen, door vermindering van daggelden als anderszins.*"

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Dat ik ten volle doordrongen was van de noodzakelijkheid, om aan de hoofden der Directiën meer zelfstandigheid te geven, en hen niet voor elke niets beduidende kleinigheid afhankelijk te maken van het Ministerie van Marine, kan daaruit blijken, dat ik bij mijn eerste bezoek op de werven, na dat ik het Bestuur aanvaard had, aan alle de Hoofden dier Directiën de vrijheid gaf, om bij alle voorkomende gevallen, naar eigen overtuiging te handelen, zonder voorafgaande authorisatie van het Departement van Marine te vragen: alleen onder gehoudenheid, om maandelijks aan den Minister op te geven, wat aldus zonder voorafgaande authorisatie was gedaan, en daarop goedkeuring te vragen, ten einde men aan het Ministerie *au courant* zoude blijven van hetgene er aan de Directiën was verrigt. (B. I. 96) En toen ik zag, dat men, nog den ouden sleur volgende, voor vele niets beduidende kleinigheden *preable authorisatie* vroeg, werd er eene schriftelijke authorisatie in dien geest, door mij uitgevaardigd, waarvan ik geen afschrift heb, doch die in het archief van Marine en in die der Directiën te vinden is. Sedert dien tijd is er nooit eene maandelijksche opgaaf van aldus verrigte werkzaamheden geweest, die niet door mij gereedelijk is goedgekeurd. Maar er is een ander punt, namelijk het bevorderen, straffen of wegzenden van het werkvolk. Het eerste staat in verband met de bepaalde rollen voor iedere werf. Wanneer de voordragt daartoe gegrond was op bestaande vacaturen, werd die immer geregeld toegestaan. De straffen zijn altoos aan den Directeur en Kommandant, of Directeur, overgelaten, maar het wegzenden van manschappen, die tot de vaste rollen behooren, hiertoe werd altoos de toestemming van den Minister vereischt, ofschoon ik mij niet herinneren kan, dat er ooit daartoe eene voordragt is gedaan, zonder dat daaraan gevolg is gegeven.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

En dan moet ik vragen, of in het tegenwoordig tijdperk, daar de regten van ieder Nederlander, van welken stand ook, door de wet gewaarborgd zijn, aan den werkman op 's Rijks werven, geene enkele instantie mag worden overgelaten, en hij in het eerste ressort onvoorwaardelijk gevonnisd mag worden.

Door wegzending van de werf verliest hij niet alleen zijn bestaan, maar tevens het regt, dat hij door jaren lange dienst op eene verzorging voor den ouden dag heeft verkregen. Ik beken het, ook op de werven moet strenge discipline gehandhaafd worden, maar de meer of mindere gestrenge toepassing, kan ook van individuële meening afhangen; is het dus niet eene troost voor den bedreigde, dat alvorens hij van broodwinning of vooruitzigten beroofd wordt, hij de geruststellende verzekering hebbe, dat zijne zaak eerst ter kennis van den Minister zal worden gebragt, en hoe gering is deze geruststelling niet, wanneer men in overweging neemt, hoe weinig kans er is, dat een Minister het hoofd van eene directie in het ongelijk zal stellen, tegenover een eenvoudig werkman. Doch is daartoe voldoende reden, dan moet de Minister ook daarvoor niet terugdeinzen; »geen *règne du bon plaisir*, regt voor ieder, hij zij hoog of laag geplaatst!" dit was en is steeds mijne leuze.

Ik ga over tot de volgende paragraaf. De Commissie zegt: »*het vast personeel moet niet grooter zijn, dan volstrekt noodig is aan te houden.*" Dit zelfde denkbeeld lag ten grondslag aan de bepaling door mij ingevoerd, dat het werkvolk zou verdeeld zijn, in vaste en losse rollen, zie B. I, 98, 99, waarbij de eerste als vaste werklieden werden beschouwd, die, na 40 jaren dienst, regt op pensioen verkregen; en de tweede aangenomen of ontslagen werden, naarmate men hunne diensten noodig had, even als bij ieder particulier, die tijdelijk volk te werk zet, of wegzendt, wanneer hij

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

het niet meer noodig heeft. Een dusdanig emplooi gaf nimmer regt op pensioen (B. I, 99).

Het denkbeeld: » *om jongens tot werklieden op de werven op te leiden*," is sedert onheugelijke tijden verwezentlijkt, en om er de verpligting aan te verbinden: » *om den tijd, dat zij militie-dienstpligtig zijn, op 's Rijks schepen te dienen*," hiermede kan ik mij gereedelijk vereenigen.

De laatste paragraaf zegt: » *Hoewel bejaarde werklieden nog altijd wel eene of andere dienst kunnen doen, is het echter geen zaak, om hen te lang te behouden.*" Dit gevoelen werd ook door mij aangekleefd, toen ik reeds in het jaar mijner aanvaarding van het Bestuur, de werklieden, welke in die cathegorie vielen, van de werven deed verwijderen, echter destijds onder toekenning van pensioen, omdat het tot daartoe, zoo al niet bij de wet bepaald, dan toch gebruikelijk was, menschen, die hun geheele leven eerlijk en trouw op 's Rijks werven gediend hadden, op den ouden dag niet onverzorgd aan den dijk te jagen, en tot den bedelstaf te brengen. Nu is dit gemakkelijker: voor de vaste rollen kan men zien, hoelang de menschen nog voor de dienst geschikt zijn; voor de losse rollen stelle men geene oude lieden te werk, zij kunnen nimmer regt op pensioen doen gelden. En hiermede ga ik over tot punt

C. Hiermede kan ik mij geheel vereenigen, en heb immer in dien geest gehandeld, zooveel de middelen, daarvoor beschikbaar, mij daartoe in de gelegenheid stelden. Ik zal dit staven door eenige aanhalingen van eenige punten, voorkomende in mijne Brochure.

B. I, 103, leest men: » *Een ander onderwerp was ook de staat der magazijnen. Van vele artikelen waren zij deerlijk uitgeput*," en hetgeen men op de aangehaalde en volgende bladzijden lezen kan, eindigende met hetgene op bladzijde 107 gevonden wordt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Verder leze men nog hetgeen voorkomt in de laatste paragraaf (B. II, 39, 40), en dan zal het genoegzaam blijken, dat, hetgeen in het Verslag voorkomt, geheel hetzelfde is, wat door mij is voorgedragen, en, zooveel de middelen dit toelieten, gestadig aan is ten uitvoer gebragt.

D. De Commissie zegt: » *even als men door werktuigelijke toestellen personeel uitwint, geschiedt zulks door den arbeid op tarief.*" Ik beaam dit ten volle, en ben van geen ander beginsel uitgegaan, zoo als blijken kan, toen ik in *Amsterdam* een stoomwerktuig van grooter vermogen in de Lijnbaan deed plaatsen, het van daar afkomstige overbragt op de smederij van 's Lands werf, en daar vele verspreide werktuigen vereenigde, en ook te *Vlissingen* een stoomwerktuig plaatste.

Het werken op tarief werd al dadelijk voorgeschreven. De Commissie zegt, dat daartoe echter welingerigte tarieven worden vereischt, welke soms hoogst moeijelijk te maken zijn, en dat uit dien hoofde de arbeid op tarief op de werven nog geene grootere uitgebreidheid heeft verkregen; zij erkent echter, dat daarin toch al belangrijke vorderingen zijn gemaakt, welke zij opsomt.

Ik vraag: wie moet die zaak ten einde brengen, de Minister of de Directeuren der Departementen, daartoe voorgelicht door de Hoofd-ambtenaren onder hun bestuur? Genoeg zij het, om aan te toonen, dat hier wel wordt voorgesteld eene uitbreiding van het door mij aangevangene, maar geenszins iets, dat een nieuw denkbeeld kan worden genoemd. Om dit te staven volgen al weder eenige letterlijke aanhalingen uit mijne zoo dikwerf genoemde Brochuren.

In B. I, 99, leest men: » *Ten einde het werkvolk te gewennen aan spoediger werk, en om de ijverigsten in de gelegenheid te stellen iets meer te verdienen,*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

werd er taakwerk ingevoerd, en elke voordragt tot verbetering van den gang der zaken, van de Directiën ingekomen, vond zoo mogelijk gehoor." Verder leze men B. II, 13.

De inhoud van Vraag 7 is: »*Wat wordt er vereischt, om des noodig het bepaalde getal schepen spoedig te kunnen uitrusten?*" Het antwoord is zeer beknopt, en ik zal er niet omstandig over behoeven uit te weiden, alleen weder verwijzende naar de Brochure, waar die vraag op onderscheidene bladzijden beantwoord wordt; zoo als B. I, 72, waar gesproken wordt *over de aanschaffing van geschut, rolpaarden, projectielen, en daaronder percussie-granaten, koperen kruidkisten, handwapens en verder artillerie-materieel;* B. I, 100, *over het touwwerk;* B. I, 103 en 104, *over den staat der magazijnen en aankoop van artikelen, over de ankers en kettingen, ijzeren waterkisten, voorraad van constructiehout en masten;* B. II, 12, waar gesproken wordt *over het aanmaken van stoomwerktuigen en aanschaffing van de daar gedetailleerde materialen;* B. II, 19, waar men spreekt *dat gelijkertijd met den aanbouw van schepen en het onderhoud daarvan derzelver wapening en uitrusting gelijken tred moet houden;* B. II, 24, waar gezegd wordt: »*dat geene te geringe som voor de IIIe Afdeeling, materieel, mag worden uitgetrokken, omdat daaruit almede de aanvulling der magazijnen moet plaats hebben.*" Men zegt daar: »*dat men sedert jaren als het ware op den bestaanden voorraad heeft geleefd, waarvan de uitputting der magazijnen het gevolg is*, enz., enz.;" B. II, 26 en 29, *over den voorraad en hetgeen nog moet worden aangeschaft;* B. II, 33, waar men aanhaalt: »*dat men de activiteit welligt te hoog heeft moeten opvoeren, en dat zulks ten koste van den voorraad is;*" B. II, 39 leest men:

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

» *Bijna niets van hetgeen tot de Marine benoodigd is wordt door den grond van ons vaderland voortgebragt: noch het constructiehout, noch masten, noch ijzer, koper of genoegzame hennep is een voortbrengsel van het land; alles moet van vreemde landen worden aangebragt, en de voorraad in den handel is dus niet grooter, dan hetgeen voor de dagelijksche behoefte in tijd van vrede benoodigd is. Bij opkomenden oorlog en stremming der gemeenschap met de landen, die ons die grondstoffen leveren, is spoedig de aanwezige voorraad bij partikulieren verbruikt, en zoo men zich dan al het meer benoodigde kan aanschaffen, kan het niet anders wezen, dan tegen verdubbelde prijzen. Daarom is het noodig zich in tijd van vrede voorraad aan te schaffen, die in evenredigheid staat met de behoefte, die er wezen moet, om, als het oogenblik daar is, de gevorderde strijdkrachten in zee te kunnen brengen.*"

Dus de slotsom is: zorg in tijds voor eenen voorraad van die artikelen, die niet altoos verkrijgbaar zijn, namelijk de zoodanigen, die niet aan bederf onderhevig zijn.

B. II, 67, zegt men: » *dat, niettegenstaande den ongunstigen toestand van het Budget van Marine, men voortging met de magazijnen te voorzien;*" B. II, 71, » *dat, door vermindering der prijzen van vele behoeften, de magazijnen niet zoo zeer kwamen te lijden, als anders wel het geval zou zijn geweest;*" B. II, 129, » *hier wordt de jaarlijksche aangieting van eenig geschut van het tegenwoordig aangenomen model aanbevolen, krachtige aanmaak van affutage, aankoop van koperen kruidkisten, aanmaak van holle projectielen, vooral ook aanschaffing van hand-vuurwapenen,*" enz., enz.; en eindelijk B. II, 133: » *Dat men vooral zorge voor voorraad in de magazijnen, van constructiehout, masten, koper, ijzer en hennep.*".

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ik geloof met deze aanhalingen te kunnen volstaan, om te doen blijken, dat ook, zonder voorlichting van eene speciale Commissie, de belangen, in vraag 7 behandeld, niet door mij over het hoofd waren gezien.

De achtste Vraag is: » *Welke de ter deze vereischte benoodigde artikelen behooren er doorgaans in de magazijnen aanwezig te zijn?*"

De Commissie beantwoordt dit in hare eerste paragraaf. Ik heb niet anders gehandeld, dan zij voor het vervolg opgeeft, voor zoover de middelen, ter mijner beschikking, zulks gedoogden. Zoo is de voorraad van eikenhout onder mijn bestuur weder niet onbelangrijk toegenomen; zoo is er eene zending van twee Hoofd-Ingenieurs naar *Riga* gedaan, om masten te koopen, ofschoon dit niet met den gewenschten uitslag is bekroond; zoo heeft men op de minst kostbare wijze allerlei metalen aangeschaft, geschut aangegoten, het oude artillerie-materieel tot een' gelijken vorm gebragt, ankers, òf aangeschaft, òf de verouderde bruikbaar laten maken; ankerkettingen, koperen kruidkisten, zeildoek enz. aangeschaft; maar, ik herhaal, veelal was men gebonden door de geringe sommen, waarover men beschikken kon.

De Commissie zegt: » deze artikelen moeten niet voor bijzondere schepen afzonderlijk bestemd en gehouden worden, maar een' algemeenen voorraad uitmaken." Het is juist die eenheid van schepen, tuigen en zeilen, waarvan de volgende paragraaf gewag maakt, die ik steeds met allen ernst heb trachten in te voeren, en die thans de uitvoering van dezen raad mogelijk maakt.

De Commissie zegt verder: » het touwwerk moet behouden worden in geheele stukken." Dat zulks ook mijn denkbeeld is, kan uit de Brochure blijken; daar vindt men het toch letterlijk (B. I, 100 en 101), en ik acht het dus overbodig hierover verder uit te weiden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Vraag 9. » *Welke verbeteringen en vereenvoudigingen kunnen er doelmatig plaats hebben ten aanzien der inrigting en het beheer der Marine-etablissementen?*"

Met genoegen zie ik, dat de Commissie van oordeel is, *dat de positie en eigendommelijkheden der nog bestaande Etablissementen de gedachten aan eenige verdere opheffing of opruiming moeten doen vervallen.*

Het is met deze vraag als met zoo vele andere zaken. Men was nu eenmaal gewoon sedert een reeks van jaren, ach en wee over die Etablissementen uit te roepen. Vele misbruiken bestonden er van meer of minder ernstigen aard. Zij zijn met krachtige hand aangegrepen en uitgeroeid, maar het schijnt, dat nog altoos dezelfde kreet blijft bestaan. Dat het mijne aandacht niet ontsnapt is, kan blijken uit hetgeen te lezen staat in mijne Brochure. En wanneer dan de Commissie, waaronder zich een man bevindt, die sedert jaren aan het hoofd van ons voornaamste etablissement heeft gestaan, bovendien een Hoofd-Ingenieur, bekend om zijne kunde en rusteloozen ijver tot bevordering der belangen van 's Konings dienst, tot de conclusie komt, dat verbeteringen ten aanzien der inrigtingen haar voor het tegenwoordige niet zijn voorgekomen, en dat de bestaande reglementen, gewijzigd naar de behoefte van den tijd, haar voldoende toeschijnen, dan zal er op die nog altoos aangeheven klagten tegen 's Rijks werven nog al heel wat af te dingen zijn, en bewijzen, dat het daar niet erger is, dan op alle groote etablissementen, waar belangrijke werkzaamheden van verschillenden aard worden verrigt, en aanzienlijke voorraad van goederen voorhanden is, en bewaking en bewaring als een eerste pligt kan worden beschouwd.

De Commissie gelooft, *dat het doelmatiger is, de betrekking van Equipagemeester niet aanhoudend aan buiten activiteit blijvende officieren op te dragen,*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

maar die te laten vervullen door officieren van het active corps, elkander vervangende. Daar, waar de werkzaamheden van uitrusting belangrijker zijn, acht zij het herstellen der Onder-Equipagemeesters dienstig.

In beide punten ben ik het met de Commissie eens, en het bewijs is, dat onder mijn bestuur geene Equipagemeesters noch Onder-Equipagemeesters uit het vaste corps zijn afgevoerd, en dat in sommige Departementen de vacatures van Onder-Equipagemeester niet weder zijn aangevuld, was een onvermijdelijk gevolg van den telkens herhaalden kreet van bezuiniging op de werven.

Doch het denkbeeld, om die posten, door elkander telkens vervangende officieren, te doen vervullen, heeft ook wel eenig bezwaar. Een niet onbelangrijke tijd wordt er vereischt, alvorens een equipagemeester of onder-equipagemeester met alle de onderdeelen van het hem opgedragen vak bekend is, zijn geheele personeel grondig kent, en dus dan eerst ten volle in staat is, om de van hem gevorderde diensten, op de best mogelijke wijze te kunnen volbrengen. Zou men dan gedwongen zijn, omdat die jaren verstreken zijn, om hem alleen daarom door een ander te doen vervangen, die weder in hetzelfde geval verkeert? Mij dunkt, het Gouvernement moet het regt aan zich behouden, om een zoodanig persoon in zijne betrekking te doen voortduren, zonder hem uit het korps af te voeren, en omdat het getal officieren bepaald is, en dus zij, die voor de active dienst ter zee geëmploijeerd worden, zich zouden kunnen beklagen, dat hunne bevordering belet werd, door officieren tijdelijk in sedentaire betrekking geplaatst, behoeft men het getal slechts te vermeerderen, met zoo vele, als er tijdelijk in die betrekking geplaatst zijn. Zoo is er gehandeld gedurende den tijd van mijn bestuur; de active dienstdoende officieren verloren er

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dus niets mede. Ik kon de in sedentaire betrekking geplaatste op hunne posten doen verblijven, zoolang als ik begreep, dat zij daarin goede diensten konden bewijzen, en behield de magt om hen op non-activiteit te stellen of weder tot de active zeedienst te roepen, wanneer het doelmatig werd gekeurd om hen door anderen te doen vervangen. Dit is het geval niet met de officieren, die uit het korps zijn afgevoerd. Er blijft geen middenweg over, men moet ze in hunne betrekking laten, of ze pensioneren.

De Commissie spreekt bij de beantwoording van deze vraag, ook over de 2e afdeeling der begrooting van Marine, getiteld: *kosten niet behoorende tot de Marine aangelegenheden.*

Wie was het, die het eerst dat opschrift aan die 2e afdeeling gaf? Ik was het, die zulks deed, bij het opmaken mijner 1e begrooting, om hier te doen opmerken, dat zulke niet onbelangrijke sommen door het Budget van Marine werden gedragen, terwijl er de eigenlijke Marine in niets door gebaat werd. Vroeger werden dezelfde kosten ook door Marine gedragen, doch zij waren onder de andere uitgaven verspreid en vielen dus minder in het oog.

In de volgende paragraaf zegt de Commissie: *dat zoodanig bezwaar en lastpost, wanneer die moet blijven bestaan, zooveel mogelijk moet worden verminderd, door eene vereenvoudiging van het beheer.* Dit is in vele opzigten reeds geschied, doch tegen de opheffing van het algemeen betonnings magazijn te *Enkhuizen* zijn door mij, na een zeer bepaald onderzoek, nog al bezwaren gerezen. *Enkhuizen* is een centraal-punt voor de geheele *Zuiderzee*, beter nog dan *Amsterdam* of *Willemsoord.* Sedert vele jaren worden daar de zeetonnen en zelfs ton-kettingen aangemaakt, beter, en zoo al niet goedkooper, stellig

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

niet duurder dan dit op één onzer marine-etablissementen zoude kunnen plaats hebben; daarbij is die inrigting, hoe weinig beduidend ook, maar die toch eenige familiën aan het brood helpt, als eene vergoeding gegeven aan die aloude en nu zoo diep vervallen stad, voor haar oud regt van zoogenoemd *paalkist*, dat zij, ten gevolge van veranderde omstandigheden, in het begin dezer eeuw verloren had.

Dit is de reden, dat men die instelling tot nog toe daar heeft gelaten. Ik zelf had in het begin van mijn Bestuur het voornemen, die naar *Amsterdam* over te brengen. Dan, eene persoonlijke inspectie te *Enkhuizen*, en een grondig onderzoek, van al wat tot die instelling betrekking heeft, deden mij van dat voornemen afzien. Wil men er alsnu nog toe over gaan, ik zal er geene aanmerking tegen maken, en heb het boven aangehaalde alleen ter neder gesteld ten bewijze, dat de zaak aan mijne aandacht niet is ontslipt.

Wat het betonnings magazijn te *Vlissingen* aangaat, hieromtrent is mij nooit eenig voorstel gedaan; doch in het algemeen wenschte ik, dat men die werkzaamheden voor betonning en loodswezen, van de werven kon afgescheiden houden, en echter ben ik er toe verpligt geweest, door de groote voordeelen, die er voor de kas van het Loodswezen uit ontstaan, ofschoon het voor de werven nadeelig is.

De Commissie maakt daaromtrent, paragr. II, bl. 69, eene zeer juiste aanmerking; men kan er bijvoegen, dat het de comptabiliteit van de werven bemoeijelijkt, maar daarentegen is het onbetwistbaar, dat de dienst van het Loodswezen, bij spoed van reparatiën als anderzins, er zeer door bevorderd wordt. In het Verslag, paragraaf III, bl. 70, is de Commissie van oordeel: »*dat de traktementen der Onder-Inspecteurs van het Loodswezen, niet geheel ten laste van Marine zouden moeten vallen*,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

omdat het voornamelijk zijn ambtenaren voor het Loodswezen, waarvoor eene afzonderlijke kas bestaat. Tegen het denkbeeld heeft men geene bedenking, maar de oorzaken, die zich gedurende mijn bestuur daartegen hebben doen kennen, zijn de volgende.

Het voornoemde denkbeeld is ook onder mijn bestuur in aanmerking gekomen. Maar juist omdat het Loodswezen eene afzonderlijke kas uitmaakt, die tot heden toe nog als zoodanig is blijven bestaan, heeft men daaruit geene betaling willen doen, die niet bepaaldelijk tot de loodsdienst betrekking had, en het is om die reden, dat de Onder-Inspecteurs van het Loodswezen, te gelijker tijd ambtenaren zijn, voor de betonning, vuren en bakens, waarvoor de Staat een bepaald inkomen geniet, welke belasting bij Finantiën wordt gepercepteerd, ofschoon de uitgaven daarvoor door Marine worden bekostigd. Zoo heeft men gemeend, die, — op de 2e afdeeling der begrooting van Marine gebragt, — onder den naam: *Kosten niet behoorende tot de Marine-aangelegenheden*, te moeten laten, opdat de kas van het Loodswezen, dat een afzonderlijk en speciaal fonds is, ten volle en in zijn geheel blijve.

Vraagt men mij, of dat fonds daartoe, bij den gunstigen toestand, waarin hetzelve zich bevindt, niet zou kunnen worden dienstbaar gemaakt, dan moet ik daarop toestemmend antwoorden, maar ik heb gemeend, zulks niet te mogen doen, zoolang dat fonds niet door eene wet geregeld zoude zijn.

Even zoo was het met het denkbeeld, om de kosten van eene noodhaven te *Brouwershaven*, of de aanbouw van nieuwe lichttorens op onze kusten, ten laste van dat fonds te brengen, doch ik heb nimmer aan dat denkbeeld willen toegeven, omdat ik het voormelde fonds steeds als een afzonderlijk fonds beschouwd heb, gestijfd wordende door handel en scheepvaart, en niet door

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

rijks belastingen; terwijl voor verlichting, betonning en bebakening eene rijks belasting wordt geheven, onder den naam van vuur-, ton- en bakengeld, die op de begrooting voorkomt op het hoofdstuk Finantiën, terwijl de uitgaven op het achtste Hoofdstuk, Marine, als rijks uitgaven verantwoord worden.

Ik zal hier niet verder uitwijden over het Loodswezen en de Loodskas, als niet voorkomende onder de vraagpunten der Commissie opgegeven. Het weinige hetgeen ik daarover vermeende in mijne Brochure te moeten zeggen, kan men vinden: B. I, 110 en 111.

Dat er jaarlijks belangrijke sommen (Paragraaf 4, V. 70) van het budget van Marine aan de schatkist zijn teruggekeerd, wordt gestaafd door hetgeen men lezen kan in B. II, 86.

Paragraaf 5. Dat het werkelijk eene wezentlijke bezuiniging oplevert, om de inrigtingen, welke men behoeft, goed te onderhouden en in tijds te herstellen, wordt gereedelijk erkend. Hoe ik daarover denk en in welken geest ik gehandeld heb, kan men lezen in B. I, 102. Om daarin verder te voorzien, is er eene post van *f* 50,000 jaarlijks door mij op de begrooting van Marine gebragt. Intusschen werden, sints jaren, zulke luide klagten aangeheven tegen elken gulden, die uitgegeven werd, als het niet bepaaldelijk voor schepen en activiteit was, dat men zich wel heeft moeten bepalen, tot het enkele onderhoud van het geheel onmisbare.

Men klaagt (Paragraaf 6, V. 70), dat in de laatste tijden de inventarissen, ook van kleine vaartuigen, zeer uitgebreid en belangrijk zijn geworden. Dit wordt toegestemd, maar is geenszins mijne aandacht ontsnapt. Niet alleen voor kleine vaartuigen, maar voor alle charters, zelfs voor groote schepen. Waarom dan ook reeds in den aanvang van mijn be-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

stuur, een vereenvoudigd zoogenoemd Schippersboek door mij is ingevoerd, waarin vele voorwerpen, aan de schepen medegegeven, aanmerkelijk verminderd zijn, (B. I, 101) waar men leest: » *Het schippersboek, dat is, de inventaris der scheepsbehoeften, werd herzien, op meer zuinige wijze ingerigt, en eenige verandering in het beheer daarvan gebragt.*" Kan men hierop door vereenvoudiging nog bezuinigen, men zal een nuttig werk verrigten.

Hetgeen in paragraaf 7, V. 71, gezegd wordt van reparatiën binnen 's lands, is zeer juist gezien; maar al te dikwerf gaat men bij het onderzoek van schepen, vooral wanneer zulks geschiedt op werven, waar zij niet zijn aangebouwd, veel te ver. Maar wat is daar de oorzaak van? Vele jaren geleden, toen de schepen nog bij verre na zoo goed niet gebouwd waren als tegenwoordig, en eenige dier schepen, belangrijke averijen in zee ondervonden, werden de Constructeurs daarover ter verantwoording geroepen. Die Heeren, om niet meer in die onaangename verantwoordelijkheid te vervallen, zeiden toen: » als ik een schip te repareren krijg, dan zal er nu niets meer aan ontbreken, en liever *de bijl voor de kop*," dat is te zeggen: afkeuren en sloopen, » dan dat in een schip, door mij gerepareerd, naderhand weder gebreken zouden gevonden worden;" zoo heeft men schepen gezien, die na ééne reis afgekeurd en gesloopt zijn geworden. Het is daarom mijn denkbeeld, dat men de schepen zoo lang mogelijk in activiteit moet houden, zich alleen tot kleine reparatiën en noodig onderhoud moet bepalen, en alleen, wanneer de staat van veroudering ver gevorderd is, moet overgaan, tot hetgeen de Engelschen noemen: » *A thorough repair*," na onderzoek of het schip het waard is; want er zijn bijna geen schepen, als men ze zoo gestreng gaat onderzoeken, waar geen vervuurde houten of andere gebreken

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

in zullen gevonden worden. Gaat men dan aan het uitbreken, dan moet men zooveel wegnemen, bij de tegenwoordig zoo zeer te zamengestelde wijze van verbinding, dat de kosten enorm worden, terwijl echter die zelfde zaamgestelde wijze van verbinding, die het een het ander doet steunen, maakt, dat er al vele onderdeelen in eenen verminderden staat kunnen zijn, zonder dat de sterkte van het geheel er belangrijk door wordt aangedaan.

Dat men de verbruikers op de werven (Paragraaf 8, V. 71), zoowel als aan boord der schepen, meer bekend dient te maken met de prijzen van materialen en voorwerpen, is een denkbeeld, dat mijns inziens beter gaat op het papier dan in toepassing. De prijzen fluctueren; aan deskundigen en onderzoeklievenden zijn ze niet onbekend, voor de overigen zal het wel niet veel afdoen of hij het weet, hoeveel een pond koper, het pond touwwerk, of wat dan ook, kost. Een zuinig gebruik zij in het algemeen aanbevolen, en dit zoo gestreng mogelijk gesurveilleerd. De voorschriften daartoe laten weinig te wenschen over. Bij strikte opvolging daarvan, en onder de zorg van kundige Kapiteins, en 1e Officieren, die met de schippersboeken belast zijn, geloof ik niet, dat over dit onderwerp veel meer te zeggen valt.

In Paragraaf 9, V. 71, zegt de Commissie: *allezins is ook aan te raden het vermijden van dikwerf kosthare proefnemingen, welker gevolgen niet zelden geenszins aan de verwachtingen en groote kosten beantwoorden; zooveel mogelijk voordeel te trekken van de proeven en ondervinding der groote zeemogendheden, en het uitzenden van deskundigen ter opname, is voor ons aan te bevelen.*

Dit wordt niet alleen gaaf toegestaan, maar is ook alweder te vinden in mijne Brochure.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Maar hoe dikwijls doen zich hier ook weder vele bezwaren op, bij eene wetgeving, die het zich ten taak schijnt gesteld te hebben, op alle onderdeelen van de begrooting te vitten en die uit te pluizen. Een paar duizend guldens meer aan reis- en verblijfkosten uitgetrokken, doet luide kreeten opgaan, ofschoon er het Departement van Marine soms met tonnen gouds door bevoordeeld wordt. Dit houdt dikwijls den Minister terug, omdat men niet genoeg vertrouwen in hem stelt. Neen, ik zeg het niet der Commissie na, maar herhaal, hetgeen ik ten allen tijde gezegd heb: Geene kostbare proefnemingen in ons klein landje, en met onze beperkte middelen, maar ijverig blijven gadeslaan, welke proeven er bij de groote zeemogendheden worden genomen. Voeren die proeven tot gewenschte uitkomsten, dan deskundigen derwaarts gezonden, om die op de plaats te onderzoeken en te beoordeelen, en des noods de noodige modellen met geldelijke offers magtig te worden, maar dan ook niet beknibbeld op eenige weinige duizenden, die een soortgelijk onderzoek kosten zal. Men versta mij wel; niet dat ik hier spreken zou van alle die uitvindingen, die dagelijks in de geschriften over het zeewezen, in verschillende landen uitkomen, die hoog worden opgevijzeld, en waar ieder meent den steen der wijzen gevonden te hebben, maar dezulke, die van waarachtig belang zijn, en als zoodanig reken ik ook voornamelijk de toepassing van het hulp-stoomvermogen op de oorlogschepen, en van nog zoo vele andere zaken, die men, mijns inziens, aan den Minister van Marine, wie hij dan ook zij, dient over te laten.

De Commissie zegt, Paragraaf 10, V. 72: » *evenzeer moet men tegengaan het ligtvaardig veranderen van het eenmaal gemaakte aan boord, en ook evenzeer het verwerpen van materieel, dat nog wel zou kunnen dienen.*"

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Maar hier wordt ook al weder voorgeschreven, wat, in den volsten zin des woords, reeds bestaat, en gedurende mijn bestuur ten vasten regel is gesteld. Ik zal daar geen breedvoerig bewijs van behoeven te geven, en alleen verwijzen naar hetgeen men lezen kan in B. I, 103, en volgende.

De Commissie zegt, paragraaf 11, V. 72: »*Aan de andere zijde moet men, uit zucht om ouden voorraad te verbruiken, de zuinigheid niet uitstrekken tot voorwerpen, welke daardoor derzelver eigenlijke waarde verliezen; er is meermalen geklaagd over het medegegevene buskruid, als bijna geheel onbruikbaar; vele leden der Commissie hebben zulks bij ondervinding.*"

Maar juist het spoedig bederven van het kruid aan boord der schepen, heeft aanleiding gegeven tot het invoeren van luchtdigte metalen-, eerst tinnen-, later koperen-kruidkisten; eene aanvankelijk belangrijke uitgave, doch die daarna dubbele renten zal opbrengen. Niet alleen geldelijk, door de langere conservatie van het kruid, maar, hetgeen van oneindig meer belang is, omdat men dan niet meer in gevaar zal komen, om met een schip, dat eenige jaren in dienst is geweest, somtijds te moeten ageren, tegen een vijandelijk schip, met kruid, dat welligt de helft van zijne kracht verloren heeft, hetgeen de kans van overwinnen ten naastenbij gelijk stelt, aan iemand, die met sneeuwballen werpt, tegen een ander, die daartoe keisteenen bezigt.

Paragraaf 12, V. 72, behoeft geene analyse. Ik ben het met de Commissie eens, doch beken, niet te weten, wat aanleiding tot deze paragraaf heeft kunnen geven, en zal er dus ook niet verder over uitweiden.

Vraag 10. »*Door welke middelen kan de stand der scheeps onderofficieren worden verbeterd en verheven?*"

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Hiermede staan de volgende vragen in een zoo naauw verband en smelten daarmede als het ware in een, dat ik meen, die gelijktijdig te moeten behandelen. Zij zijn:

Vraag 11. » *Op welke wijze zal men zich moeten verzekeren, dat men de vloot, des gevorderd, goed kunne bemannen? iets, hetwelk met de thans bestaande middelen, zelfs voor enkele schepen, soms hoogst moeijelijk is.*

Vraag 12. *Door welke middelen zal men goed geoefende matrozen en kanonniers duurzaam aan de Marine verbinden?*

Vraag 13. *Moet het aanwerven van scheepsvolk al dan niet op den tegenwoordigen voet blijven bestaan, of kan men daaraan verbetering aanbrengen, en op welke wijze?*"

Voorwaar, deze vraagpunten behandelen een hoogst belangrijk onderwerp, dat mij niet alleen gedurende den tijd, dat ik Minister was, maar zelfs sedert, dat ik tot jaren van onderscheid ben gekomen, en als Zee-Officier den Staat diende, onophoudelijk heeft bezig gehouden, zonder dat ik tot nog toe tot eene zoo bepaalde conclusie ben gekomen, dat ik een bepaald voorstel, op theorie en praktijk gegrond, met overtuiging van goeden uitslag, zou durven voordragen. Als een bewijs daarvan, zal ik aanhalen, hetgeen ik deswegens rapporteerde, na mijne terugkomst uit *Noord Amerika* in 1825. Ik sprak daarin over de Officieren, en vermeen zulks te pas te brengen, daar, waar ik over de opleiding van Adelborsten zal spreken, en bepale mij nu over hetgeen in mijn aangehaald rapport voorkomt over de mindere schepelingen.

De nu in aanmerking komende, is de in Engeland *bestaande, zoo belangrijke klasse, bij hen onder den naam van* warranted officers *bekend, namelijk de dek-officieren, want van de* Masters *zal ik niet spreken, hoe vele diensten die ook mogen bewezen*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

hebben. Ik beschouw die als de stilzwijgende bekentenis, dat vele Kapiteinen een knap zeeman tot raad en daad bij zich moesten hebben, maar daar waar de kapitein een man van kunde en ondervinding is, daar zijn geen masters noodig, of liever, ieder officier moet zich beijveren, om die kundigheden te verkrijgen, welke men in Engeland *van de* Sailing-Masters *verwacht. Ik zoude in deze, de Nederlandsche inrigting boven de Engelsche de voorkeur geven, en geloof, dat men evenmin* masters, *als die hoog geroemde opperstuurlieden van vroeger datum noodig heeft. Ik zeg van vroeger datum, toen de opperstuurlieden eene zoo gewigtige rol aan boord speelden, welke thans als van zelve tot een zeer onbeduidend gedeelte is ingekrompen, en des noods gemist zou kunnen worden.*

Goede schippers, constabel-majors en scheepstimmerlieden, deze zijn van meer dadelijk belang, vooral de eerste en laatste dier qualiteiten, welke beide van onbegrijpelijk veel nut zijn. Dit nut ken ik even gereedelijk toe aan goede constabel-majors, doch van de drie diensten kan de hunne nog het gemakkelijkst des noods door officieren worden waargenomen. Dit zoude ook wel het geval met de dienst van den schipper zijn, voor zooveel het de beheering van tuig en behoeften aangaat, maar het is in betrekking tot de equipage, en dus disciplinair beschouwd, dat ik aan deze klasse van menschen de grootste nuttigheid toeken.

Goede scheepstimmerlieden zijn bijna ook geheel onmisbaar, want ofschoon ook al een officier scheepsbouwkundige kennis hebbe, voor de dagelijksche dienst als oppertimmerman wordt eene hebbelijkheid, eene doorgaande zorg vereischt, welke men slechts zeer zelden aanhoudend bij officieren zoude kunnen verwachten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Om dek-officieren te vormen, stel ik als nog moeijelijker dan de vorming der officieren zelven; vele jaren worden er toe vereischt, want daar deze klasse, in het algemeen gesproken, geene voorbereidende instructie heeft, moet bij hen alles door langdurigheid van praktijk worden verkregen, terwijl er bij de schippers nog een bijzondere morele aanleg bij moet wezen, die hen de noodige fermiteit geeft, welke hun zoo onmisbaar is in hunne betrekking tot de equipage.

In Engeland *heeft men van deze klasse van schepelingen zeer vele. Aan bijzondere schepen geattacheerd, vereenzelvigen zij zich zoodanig daarmede, dat geen eigenaar meer zorgvuldig zoude kunnen wezen, dan zij in het algemeen zijn voor de schepen, waaraan als het ware hun lot verbonden is; doch deze inrigting, hoeveel goeds ook in zich bevattende, is geheel de Engelsche Marine eigen, en zou, om elders in te voeren, waar deze klasse van menschen meer schaars is, groote moeijelijkheden aantreffen.*

Rest de klasse van scheeps-onderofficieren en matrozen, en hieraan schijnt men in vredestijd in Engeland *evenzeer gebrek te hebben als hier te lande.*

In oorlogstijd heeft men den geweldigen maatregel van den presgang, en evenwel vermeen ik, dat bij eenen weder uitbrekenden maritiemen oorlog, men in Engeland *veel moeite zou hebben, om het noodige zeevolk bij elkander te krijgen. De duizenden matrozen van andere Natiën, die gedurende den laatsten oorlog op hunne schepen dienden, zijn met den vrede ontslagen, zijn naar hun land teruggekeerd, of elders verspreid, en zouden, bij de bemanning van vele schepen gelijktijdig, een aanmerkelijk deficit doen ondervinden.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Hoe schaars bedeeld men in Nederland *is van goed zeevolk, is gewis overbodig om aan te halen, en doet zich bij de vermeerdering van activiteit, voor 's Konings schepen meer en meer gevoelen. De zoogenoemde vrijwilligers uit de armee hebben mede het voornaam doel gemist, daar het in het algemeen aan de Marine bezorgde, dat, wat de chefs der korpsen, zoo men zegt, kwijt wilden wezen, en derzelver waarde aan boord was niet veel meer dan de ponden krachts, die zij achter de hand aan een eind touw kunnen uitoefenen.*

Een vast korps matrozen en scheeps-onderofficieren, ziedaar gewis het hoogste verlangen van ieder wien de zeevaart ter harte gaat. Een gering getal van deze op ieder in dienst te stellen schip, dan kan men dit beschouwen als de kern der equipage, en het overige met onbevaren zeevolk aanvullen.

En gewis heeft ieder, die tot de Marine behoort, zich zelven meermaals de vraag gedaan: Waarom de zeedienst minder bevoordeeld is dan de andere wapens van den staat? Als de armee uit militie is zamengesteld, dat men kan rekenen als de bloem der Natie te zijn, waarom moet dan een zoo belangrijk wapen van den staat, als de Marine, het getal zijner bezoldigden uit allerhande volk met moeite te zamen brengen? Waarom heeft de Grondwet ook niet hierin voorzien, door iets gelijksoortigs aan de maritime inscriptie daar te stellen? of eindelijk, wanneer men de nuttigheid daarvan mogt beseffen, waarom is dan de Grondwet zelve niet voor eene wijziging vatbaar?

Marine moet de koopvaart, die groote bron van welvaart van den staat, beschermen! Marine moet het bezit der Koloniën verzekeren, zonder welke de groothandel te gronde gaat! Marine moet nieuwe relatiën aanknoopen, daar, waar in verre gewesten

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zich nieuwe staten vormen, met welke welligt voordeelige handelstraktaten te sluiten zijn. Is dan de Marine niet van zoodanig overwigtig belang, dat de aandacht van het Hoofd van den Staat en van de Nationale Vertegenwoordiging, meer en meer daarop kan worden ingeroepen?

Ik heb gemeend dit gedeelte van mijn rapport, na mijne reis, in 1825 gedaan, hier textueel te moeten overnemen, omdat het nooit publiciteit heeft gehad, en in het archief der Marine is gedeponeerd gebleven. Wilde ik dat overnemen, wat ik over het materiëel en over de geheele inrigting der Marine van *Engeland* en de *Vereenigde Staten* destijds gerapporteerd heb, dan zoude ik er boekdeelen mede-kunnen vullen, doch het bovenaangehaalde zal wel genoeg zijn, om aan te toonen, dat het gewigtig onderwerp, in de thans aangewezen vraagpunten behandeld, sints eene lange reeks van jaren mijne aandacht heeft bezig gehouden, en in verband staat met hetgeen ik gedaan heb, gedurende den tijd, dat ik met het Bestuur der Marine belast was, de bevelen, die ik heb uitgevaardigd en hetgeen ik daaromtrent heb geschreven, en dat te vinden is in het recueil van zeeorders en in mijne Brochuren van verleden jaar, die in veler handen en voor ieder verkrijgbaar zijn, zoodat hier al die aanhalingen niet noodig zijn, en dezen mijnen arbeid te omslagtig zoude maken; ik zal dus bloot verwijzen naar de bladzijden in de gemelde Brochuren, men zie daartoe B. I, 40, waar gesproken wordt over de dek- en onderofficieren, matrozen en scheepsjongens; B. 1, 43 en volgende, over hetgeen er gedaan is, ter aanmoediging van de zeedienst en tot verzekering der discipline, waar men bemerkingen kan vinden, over hetgeen deswegens bij andere zeemogendheden bestaat. Over de wijze van betaling, delegatie aan betrekkingen, aanvrage voor verdiende soldij, in-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

voering van zakboekjes, afschaffing van de 2 pCt. korting voor het Rijk, en van de 2½ pCt. zoogenoemd Chirurgijnsgeld. Het voornemen om den schepeling, na volbragte dertig jaren getrouwe dienst, een beter gagement te verzekeren, en hem het vooruitzigt te openen, om zijnen ouden dag, niet als een halve bedelaar te moeten doorbrengen. De invoering van bronzen medailles voor 12 jarige, en van zilveren voor 24 jarige trouwe dienst; het aankweeken van matrozen, door het aannemen van jongens voor 10 jaren, welken tijd zij bij de Marine moeten dienen, het aankweeken van scheeps-onderofficieren (zie B. I, 49). De wijziging in de aanstelling der bootsmansleerlingen, de bepaling, dat de meest belovende scheepsjongens daartoe zouden worden voorgedragen, zoodat deze op 19 of 20 jarigen ouderdom tot kwartiermeesters konden aangesteld worden, om zoo, nog jong van jaren, de hoogere rangen van scheeps-onderofficieren, en later van dek-officieren te verkrijgen.

Het voorschrift, om bij het doen van lange reizen, tusschenliggende havens aan te doen, tot het verstrekken van versch voedsel en ruimte van drinkwater, zoo heilzaam voor de gezondheid van den schepeling. Het bepalen, dat aan dek- en onderofficieren, bij het naar zee gaan, voorschotten op hunne traktementen kunnen worden toegestaan. Het voorschrift, dat, zonder buitengewone omstandigheden, eene reis, de uit en te huis reis daaronder begrepen, nimmer langer duren mag dan 3 jaren (B. I, 52), en dat men de schepelingen, wier diensttijd om was, moest doen repatriëren, ten ware zij zelven verkozen te blijven doordienen.

Voorts leest men op dezelfde aangehaalde bladzijde der Brochure: » *hier aangestipt hebbende, wat er gedaan is tot aanmoediging en verbetering van den Nationalen Matrozenstand, die zoo hoogst nuttige en niet altoos genoeg op prijs gestelde klasse van menschen,*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

blijft er een voornaam punt over, dat is, de verzekering van hunne regten, de bescherming tegen de somwijlen arbitraire handelingen hunner superieuren; hiertoe was het noodig, algemeene regelen voor de dienst, op alle klassen van schepen vast te stellen, waarbij de discipline strengelijk werd gehandhaafd, maar ook ieder, in welken rang ook, werd gewaarborgd, tegen de willekeur en niet altijd even billijke behandelingen hunner superieuren".

De krachtige bevelen daartoe verordend kan men vinden in het recueil, en dan vraagt men, waar zoodanige voorschriften en bepalingen bestaan, kan het dan aan iets anders dan aan de kommandanten te wijten zijn, wanneer er op dit gewigtig punt nog iets te wenschen overblijft? Op bladzijde 54 kan men zien hoe ik denk over de straffen, hoe zeer ik er op uit was om die te verminderen, maar mij ook door geene dwaze philantropie liet wegslepen, en de noodzakelijkheid bleef betoogen, dat het regt daartoe, aan de Kommandanten onder zekere bepalingen moest blijven voorbehouden. Op bladzijde 55 wordt er gewezen op het afschaffen van de tap, het op de helft verminderen van het rantsoen jenever, met substitutie van koffij en suiker in stede daarvan. Het invoeren van vaste Reglementen, op alle de takken van de dienst en voor alle rangen; men vindt dit mede aangewezen op bladzijde 56 en aan den voet van bladzijde 58, de aanhaling van alle resolutiën, die daarop betrekking hebben, en in het recueil van zee-orders te vinden zijn.

Omtrent deze voorschriften leest men op bladzijde 60: *dat zij het kenmerk dragen van het voornemen, om naar de striktste regtvaardigheid te werk te gaan; en verder leest men: Worden die voorschriften niet opgevolgd, waar is de man, die in* 's Gravenhage *gezeten, kan weten, wat er op de schepen, verspreid over den geheelen aardbol, geheurt. Het stelsel is hier,*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

strenge discipline met milde toepassing; vasthouding aan de wetten en voorschriften, van de hoogste tot de laagste rangen, en regt, ook voor den mindere, tegen de boven hem gestelden, wanneer hij door deze verongelijkt is. Wat er gedaan is om ook schoolonderwijs in te voeren voor de mindere schepelingen, kan men lezen in B. I, 65. En op bladz. 79, de onderscheidingen opgegeven vinden, welke daargeseld zijn voor zoodanige schepelingen, die het meest in de artillerie dienst uitmunten.

Tot hier is alleen aangehaald, wat er werkelijk gedaan is. Op B. II, 123, kan men onder de rubriek: » *het personeel der actieve zeemagt*" het vervolg van mijne denkbeelden daaromtrent vinden, dat is: *het toekennen van geldelijke voordeelen aan de zilveren en bronzen medaille; aan de manschappen, die een brevet als kanonnier hebben verkregen; voor de beste roergangers, marsgasten en looders, de onderscheidingsteekens op de mouw; door het telkens toestaan van gelden aan de manschappen, wanneer zij in vreemde havens komen, om zich ververschingen en de kleine genoegens van het leven te verschaffen; tot het meer toestaan aan de manschappen, om tot hunne uitspanning naar den wal te gaan.* Op bladzijde 126 leest men: *Aanmoediging tot vrijwillige dienstneming van bevaren zeevolk is noodig, het zou er toe kunnen bijdragen, wanneer Kommandanten van schepen werden gemagtigd, om voor hunne bodems volk aan te nemen, zooals reeds geschiedt, maar dan mogen de aldus aangenomen manschappen ook niet worden overgeplaatst, zoolang een zoodanig schip in dienst is; overplaatsingen, zoowel van Officieren als van mindere schepelingen, moeten alleen bij hooge noodzakelijkheid plaats hebben. Hoe meer eene equipage bij elkander blijft, des te meer ontstaat er eene verbroedering, die ten voordeele van de dienst komt.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Op B. II, 127 wordt er op nieuw gesproken *over het aankweeken van matrozen, en gewezen op de tijden van oorlog, wanneer vele van de koopvaardij-matrozen van zelf de toevlugt zullen moeten nemen tot de dienst op de schepen van den staat.* Er wordt daar verder gezegd, *hoe een gedeelte van de Militie voor de zeedienst beschikbaar zoude kunnen worden gesteld.*

Men heeft kunnen zien, bij hetgeen hierboven gezegd is, hoe ik hierover reeds dacht in 1825. Bij de herziening der Grondwet in 1848, heb ik er met kracht op aangedrongen, maar onbegrijpelijk waren de tegenkantingen, die ik ondervond, en dit ging zelfs zoo ver, dat het geheele gedeelte der Grondwets-herziening, dat daarop betrekking had, bij de dubbele Kamer zoude zijn afgestemd geworden, wanneer men geene veranderingen had gebragt in het voorstel der Regering, en hetgeen als grondwettig beginsel was voorgeschreven, nu alleen facultatief stelde, om later door speciale wetten te regelen. Dit was alles, wat ik op dit punt heb kunnen verkrijgen, maar er is nu ten minste geen grondwettig beletsel meer, en ik hoop, dat het nog eenmaal aan iemand gegeven zal zijn, om van dit onderwerp eene heilzame toepassing voor de Marine te maken.

Ik zelf heb destijds uitgebreide nota's gemaakt, van de voordeelen, die aan de miliciens konden worden toegestaan, die het lot aan de Marine zou toewijzen. Die voordeelen waren vele, maar zijn niet in de wet opgenomen, omdat mijne toenmalige ambtgenooten van oordeel waren, dat zij alleen van toepassing zouden zijn, wanneer er eene speciale wet in behandeling kwam. Ik zou mijne, toen omstandig uiteen gezette gedachten nog kunnen opsporen, zij moeten nog hier of daar in mijne veelvuldige portefeuilles verspreid liggen. Genoeg zij het, dat hier wordt aangegeven, waarom in de herziene

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Grondwet van 1848, het woord *kan* voor *moet* is gesteld.

Mijn voornaam denkbeeld was, bij het verlangen om miliciens aan boord te hebben, om jongelingen uit den burgerstand meer bekend te doen worden met de dienst aan boord der oorlogschepen; om het vooroordeel, dat nog bij zoovele tegen de zeedienst bestaat, te doen ophouden, en om almede daardoor bij te dragen, tot het aankweeken van eenen Nationalen Matrozenstand. Ik zal hierover niet verder uitwijden, het zou mij te ver voeren.

In B. II, 127 en 128 spreek ik over *eene verhooging van soldij na dertigjarige dienst, en een verbeterd gagement, met het betoog, dat zulks, wel verre van geldelijk nadeel aan den Staat te berokkenen, nog voordeel zou opleveren, én voor den staat, én voor het individu.*

Na deze omstandige uiteenzetting, meen ik te mogen vragen, niet aan den oppervlakkigen beoordeelaar, maar aan den man, die lust tot onderzoek aan kennis van zaken paart, of ik in vele zaken niet reeds verder ben gegaan, dan de Commissie in de beantwoording der hier in behandeling zijnde 4 vraagpunten.

Zeker geeft de Commissie nog denkbeelden aan, die bij mij niet gevonden worden en die ik moet ter toetse brengen, zullen mijne commentariën eenigzins volledig zijn. Maar hoe moeijelijk het onderwerp is, moge daaruit blijken, dat de Commissie niet tot eenheid van denkbeelden heeft kunnen komen, getuigen de bijlagen 3, 4 en 5, gevoegd bij het algemeen Verslag, die ik in mijne analysis niet mag overslaan, doch mij vooraf zal bepalen, tot hetgeen in het verslag zelve voorkomt.

Men stelt in het Verslag, bl. 73, voor: » *voor de scheepsonder-officieren, eene zooveel mogelijke afzondering van de equipage, en daarbij eene toelage, om met elkander eene soort van tafel of gamelle te vormen.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ik zal deswege opmerken, dat de dek-officieren afzonderlijk in hutten gelogeerd zijn; dat hunne gage hen in staat stelt, om zich bij de gewone scheepskost ook nog andere provisiën te kunnen aanschaffen. Maar om alle de onder-officieren, die den rang van sergeant hebben, van de equipage af te zonderen, dit zou, — gezwegen van het geldelijk bezwaar, voortspruitende uit de toekenning van eene soort van tafelgelden, en het vinden van een lokaal, waar zij hun tafel of gamelle kunnen houden, — ook het bezwaar opleveren, dat zij een minder gestadig toezigt zouden uitoefenen over hun baksvolk, ook gedurende den schafttijd. Hun gezag zal een beter invloed uitoefenen, dan dat van mindere onder-officieren.

Men wil de bootsmans-leerlingen ook aan de onder-officierstafel doen plaats nemen, maar men heeft zelf ingezien, dat zij naderhand toch weder als baksmeesters onder het volk zullen moeten komen; en dan nog een ander bezwaar, dat ook ieder zee-officier wel begrijpen zal: Hoe moet men het aan de kombuis schikken met al die afzonderlijke gamelles en met de berging der provisiën, die ieder zal vermeenen te mogen medenemen?

Men heeft, behalve de gewone schafting voor het volk, reeds de tafel van den kommandant, van de officieren, van de adelborsten, van de zieken en van de dek-officieren, die hun afzonderlijk potje kooken. Komt er nu nog een gamelle voor de onder-officieren bij, hoe moet men het dan aan de kombuis klaren?

Dit alleen om te zeggen, dat het denkbeeld niet bij mij is opgekomen, en dat ik het geheel buiten beoordeeling wil laten, kan men het in toepassing brengen; ik kan hier niet zeggen, dat het initiatief van mij is uitgegaan, zooals ik bij zoo veel andere punten heb gemeend te kunnen doen.

(V. 74) »*Verlangt men ook hooger traktement, men spreekt voornamelijk van den schipper;*" gedeeltelijk

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

is hieraan reeds door mij voldaan, zie de rangs-opvolging en traktementsbepaling der dek- en onder-officieren door mij ingevoerd. Wil men verder gaan, het zoude zeer nuttig wezen, maar welk accueil zal het bij de wetgeving genieten, wanneer men bij elke verandering eene vermeerdering van uitgaven voordraagt?

Wat aangaat *het toekennen van een passend zijdgeweer*, dat was ook mijne meening, zoodanig zelfs, dat het concept van het daartoe strekkend Besluit, bij mijn verlaten van het Ministerie aldaar in gereedheid lag, en het model-zijdgeweer, dat ik daartoe had laten vervaardigen, almede door mij aan het Ministerie is achtergelaten.

Op die zelfde bladzijde wordt ook gewezen op de *strikte naleving van de instructie voor de kommanderende Officieren.*

De regels, die men aanhaalt, zijn door mij zelven ter neder geschreven, men noemt het in het verslag voortreffelijke regelen. Ik zal hierover dus wel geene Commentarie behoeven te schrijven.

Op bladzijde 76 oppert men het denkbeeld, *om jongelingen van de Kweekschool voor de zeevaart te* Amsterdam, *voor Dek- en Onder-Officieren op te leiden.* Ik geef aan dit denkbeeld mijne volle adhaesie, het zoude de meest geschikte bootsmans leerlingen zijn.

Op bladzijde 77 spreekt men over *de behoorlijke instructie der onbevarenen, en wilde daarvoor een doelmatiger personeel van Officieren op de wachtschepen hebben.* Wat het onderwijs op de wachtschepen aangaat, zoowel het schoolonderwijs, als in alle voorbereidende kennis, en praktische oefeningen in marine zaken, dit is reeds omstandig voorgeschreven; om er eene soort van Officieren vast voor te plaatsen, kan nuttig zijn, maar heeft ook bezwaren; men krijgt alweder eene nieuwe klasse van halve sedentairen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Een klein vaartuig bij de wachtschepen, wanneer zij door gebrek aan equipage niet op de reede kunnen liggen, is allezins aan te bevelen.

Men spreekt van het in corvée gaan der matrozen op de werven, ik deel hier het gevoelen der Commissie; maar bij de zoo enorme vermindering van het personeel aan de werven geattacheerd, en de groote uitgebreidheid der etablissementen, die men, nu ze eenmaal bestaan, niet verkleinen kan, en waarop sjouwers werk te verrigten valt, waartoe men, bij gebrek aan andere, soms ambachtslieden op een hoog daggeld moet gebruiken, terwijl hun eigenlijke arbeid, gedurende den tijd, dat zij met sjouwerswerk bezig zijn, stilstaat, zoo heeft men gemeend, dat, tot gemoetkoming daarin, men gebruik kon maken van de manschappen, die op de wachtschepen aanwezig zijn. Ten einde zij hunne kleederen daarbij niet zullen bederven of verslijten, heeft men zoogenoemde werkpakken, van oude afgekeurde zeilen vervaardigd, en voor deze buitengewone werkzaamheden, wordt aan hen eene onbeduidende te gemoetkoming, van, ik meen 10 centen daags, toegekend.

Het voorstel van de Commissie is: afschaffing van die toelage, dus zou men zeggen bezuiniging; doch de schepeling, welke die 10 centen toelage ontvangt, verrigt daarvoor het werk, op zijn allerminst gesteld van een sjouwerman, die 80 cents daags verdient.

Trouwens, hetzelfde bestaat in *Engeland*. Wanneer matrozen werk verrigten op vreemde schepen, particuliere schepen of op de werven, wordt hun eene vergoeding toegekend; het eenige onderscheid is, dat die aldaar vrij wat aanzienlijker is dan bij ons.

In het V. 79 spreekt men van *het bestemmen van een gedeelte der militie voor de zeedienst*.

Ik heb hier reeds vroeger over gesproken, even zoo

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

over het oprigten van een vast corps matrozen; wat ik er over zeg, kan men lezen in B. II, 126.

Hetgeen de Commissie zegt (V. 81) over het verhoogen der gage der oudste matrozen, stemt volkomen overeen, met hetgeen te lezen is in B. II, 125—128.

» *Het wijzen op eene goede, regtvaardige, pligtmatige behandeling,*" om hierop te antwoorden, is het genoeg te verwijzen naar de door mij ingevoerde dienst-reglementen. Dat er niet gezorgd wordt voor warme kleeding, voor de uit heete gewesten terugkeerende schepelingen, is een verzuim der Kommandanten; om daarin te voorzien, draagt het voorstel der Commissie mijne volle goedkeuring weg.

» *Het waken tegen een te lang achtereenvolgend verblijf in de heete luchtstreken, en het langer dienen dan de tijd van verbindtenis,*" hiertegen is door mijne voorschriften voorzien, door de schepen niet langer dan 3 jaren, de uit en te huis reis er onder begrepen, te doen verblijven, en in alle gevallen de order, om de manschappen, wanneer hun diensttijd geëxpireerd is, te doen repatrieren. Hier zijn dus geene nieuwe voorschriften noodig, maar behoeft alleen te worden gezorgd, dat er aan de bestaande voorschriften een krachtige hand gehouden worde.

» *Het nut van het zoo veel mogelijk bij elkander houden der equipage, is hier reeds vroeger door mij aangehaald en te vinden in mijne Brochure.*

Ook de geldelijke toekenning aan de bronzen en zilveren medaille, aan de aanstelling van kanonniers, roergangers en looders, dit alles is geheel overeenstemmend met hetgeen reeds vroeger door mij is ingesteld of voorgedragen.

In antwoord op hetgeen men zegt: V. 84 en 85 » *over een vaartuig tot opleiding van Constabels,*" behoeft men slechts te verwijzen, naar hetgeen deswe-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ge door mij in werking is gebragt. Het zenden van een' Officier naar *Engeland*, om op het Instructieschip voor de artillerie, *the Excellent*, te *Portsmouth*, les te nemen, in hetgeen onze groote naburen, in dit gewigtig vak, met zooveel succes ten uitvoer brengen, kan niet anders dan mijne hoogste goedkeuring wegdragen.

In het V. 88 beveelt de Commissie als het beste middel voor de werving aan: »*dat er meer doorgaande aangenomen, en de werving niet zoo dikwerf gestopt worde, ook al heeft men voor de oogenblikkelijke behoefte een genoegzaam aantal schepelingen in dienst.*"

Hetgeen zij in de volgende paragraaf voorstelt, is gedurende den tijd, dat ik aan het Bestuur was, ten allen tijde juist zoo geschied. Is er na mijne aftreding verandering in gekomen, zoo als mij zijdelings is ter oore gekomen, het kan ten minste aan mij niet geweten worden.

De Commissie raadt aan, »*de matrozen der* 1e *en* 2e *klasse te vergunnen, voor den tijd van* 3, 4 *of* 5 *jaren dienst te nemen.*"

Die order bestaat, of immers bestond gedurende den tijd van mijn bestuur. Zij stelt voor, »*om voor bepaalde schepen dienst te nemen;*" ik heb hiervoren reeds opgegeven, op welke bladzijde mijner Brochure hetzelfde denkbeeld wordt op den voorgrond gesteld.

De verdere punten omtrent het aannemen van matrozen, zoo als die in het V. 89 en 90 voorkomen, zal ik niet detailleren, Het is goed, doch er wordt niets nieuws voorgedragen. Wat de Kommissie aan den voet van bl. 90 zegt: »*dat zij vermeent te moeten aandringen, op gelijke regten op de miliciens, als b. v. kavallerie, artillerie en grenadiers; dat men het geheel en altoos aan de keuze der lotelingen moest overlaten, en dat bij die keuze een officier van de marine moest tegen-*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

woordig zijn," is zeer juist gezien, maar zal eerst dan geheele toepassing kunnen bekomen, wanneer er een gedeelte van de militie, door de wet voor de Marine wordt aangewezen. Zoo als het nu bepaald is, kan een loteling ook wel bepalen, wanneer hij zijn' tijd bij de Marine wil uitdienen; maar is het een flinke, knappe jongen, dan zullen de officieren van het korps, waarbij hij moet dienen, hem er zeker niet zeer behulpzaam in zijn, en daarentegen de zoodanige, die hun minder geschikt voor de dienst voorkomen, daartoe aanmoedigen, om bij de Marine over te gaan. Van dien kant hebben wij dus weinig goeds te wachten, ten ware, ik herzeg het, wij een' aanvang maken, met een gedeelte der militie, door eene speciale wet, waartoe nu Art. 186 van de gewijzigde Grondwet de mogelijkheid laat, voor de Marine beschikbaar te stellen. Zeer veel zou er, over hetgeen in de laatste 4 vragen wordt behandeld, nog in het midden te brengen zijn, doch het is hier alleen de bedoeling, om hetgeen door de Commissie wordt voorgedragen, te analyseren, en om aan te toonen, dat zij in deze niets heeft voorgesteld, hetgeen aan mijne aandacht vroeger zou zijn ontsnapt.

Wij mogen echter van dit onderwerp niet afstappen, zonder de Bijlagen 3, 4 en 5 van het rapport te onderzoeken, te vinden V. 161, 168, beginnende met Bijlage 4, bl. 162. Men stelt daar voor § 1: » *daar zullen zijn élite- of keurschepen, waar, aan boord, in den regel, de lijfstraf is afgeschaft.*" Ik stel daar tegen over, hetgeen gezegd wordt op bladz. 161: » *In tegenstelling toch dier keurschepen worden de andere van zelf strafschepen, ten gevolge waarvan niet alleen alle esprit de corps, tusschen de equipage dier verschillende bodems verloren gaat, maar vijandschap en daaruit voortvloeijende vechtpartijen, aan wal zijnde, zullen geboren worden, waardoor delicten*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zullen plaats grijpen, die de lijfstraf nog noodzakelijker zullen maken dan thans."

Ik deel geheel deze beschouwing, zij is op menschenkennis gegrond; eene prijzenswaardige, uit zich zelve ontstaande emulatie, is even wenschelijk, als nijd en afgunst, door bevoorregting, tot verderfelijke resultaten zou leiden. Ik versta door emulatie, wanneer meerdere schepen bij elkander zijn, dat de eene boven den andere tracht uit te munten, en de andere alle krachten aanwenden, om niet achterlijk te blijven; maar dit is alleen te verkrijgen bij eskader-dienst, zelden wanneer schepen elk afzonderlijk reizen doen. Daarom is het aanhouden van een permanent eskader van een zoo onbegrijpelijk belang, en hetgeen daaromtrent te lezen staat, in een belangrijk artikel, voorkomende in *Le Revue des Deux Mondes*, onder den titel: *Essais sur la Marine Française*, en dat wordt toegeschreven aan den Prins VAN JOINVILLE, is zoo allerbelangrijkst, dat het bij ieder volk, dat nog onder de zeemogendheden wil gerangschikt worden, de ernstigste overweging verdient. Zoodanig eskader, hoe groot of klein het dan ook zij, is eene blijvende instelling. Schepen kunnen afgedankt, andere daarvoor in dienst gesteld worden, de kern blijft bestaan.

Zoodanig was tot in 1830 ons eskader in de *Middellandsche Zee;* daar was emulatie tusschen schip en schip, tusschen kommandant en kommandant, gedeeld door ieder man van de geheele equipage, en daarop doelde ik toen ik zeide: »*dat de suppressie van het eskader van de* Middellandsche Zee, *meer nadeel aan de Marine had toegebragt, dan alle andere opgegeven oorzaken.*" Ik noem hier de *Middellandsche Zee*, omdat daar dagelijks gelegenheid is, eskaders van andere Natiën te ontmoeten, en ook met deze te wedijveren; maar het is voldoende, dat er steeds een

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

eskader zij, van waar de schepen genomen worden, om die in *Oost-* en *West-Indiën* te vervangen, terwijl deze weder door andere worden aangevuld.

Het spreekt wel van zelf, dat een zoodanig nieuw in dienst gesteld schip niet dadelijk op gelijke hoogte kan wezen, als een dat reeds een paar jaren in dienst is, maar de ambitie wordt opgewekt; alles beijvert zich, om spoedig op gelijke hoogte te komen. Het schip, dat zich het voordeeligste onderscheidt, door netheid en uiterlijk voorkomen, juistheid en snelheid van manoeuvres, vastmaken en reven van zeilen, netheid van sloepen en equipage, orde en discipline, wordt van zelf een keurschip. Maar om keurschepen te designeren, hiervan wil ik al de noodlottige gevolgen, die er uit zouden voortvloeijen, niet uit een zetten, het zoude mij te ver voeren. Het is hier ook misschien niet ongepast, een woord te zeggen: over de lijfstraffen. — Niemand heeft daarvan meer afkeer dan ik. Dit is genoeg bekend aan allen, die op de verschillende schepen gediend hebben, door mij gekommandeerd. Dit heeft mij dan ook bij velen het verwijt op den hals gehaald, van te goed te zijn; maar desniettegenstaande, zou er nog heel wat moeten gebeuren, eer ik zou durven advyseren, de lijfstraffen aan boord der oorlogschepen geheel af te schaffen. Het regt, die op te leggen, moet blijven, maar de toepassing zoo zeldzaam mogelijk plaats hebben, en alleen de kommandant moet het regt hebben, die te doen toepassen; er zijn onder zoo talrijke equipages, altijd eenige, die op geene andere wijze aan hun pligt te houden zijn. Er heeft deswege dezer dagen een zeer wel geschreven artikel in het *Amsterdamsche Handelsblad* van 22 Nov. 1852 gestaan. Wie de schrijver is, is mij ten eenenmale onbekend, maar ik deel ten volle zijn gevoelen, ook voor zoover hij de Marines van *Engeland*, *Frankrijk* en de *Vereenigde Staten* aanhaalt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wanneer de bepalingen, omtrent de discipline en het reglement op de inwendige dienst, stiptelijk worden nageleefd, dan kunnen er, onder kommandanten, doordrongen van het gevoel hunner hooge roeping, geene onregtvaardigheden plaats hebben. De eene is meer streng dan de andere, doch wanneer die gestrengheid de perken der regtvaardigheid niet te buiten gaat, is het er ver af, dat dit eenen nadeeligen indruk op den schepeling zoude maken. Integendeel, een knap matroos, dient liever onder eenen fermen chef, dan onder een slaapmuts; een goed matroos is niet bevreesd voor straf, want hij weet wel, dat hij ze niet verdienen, en ze dus niet beloopen zal.

In algemeene termen gezegd hebbende, dat ik mij met het denkbeeld van die zoogenoemde keurschepen niet vereenigen kan, zal ik over de verdere ontwikkeling van dat denkbeeld niet omslagtig behoeven te zijn.

Het was mij intusschen aangenaam, door den voorsteller van dat denkbeeld (V. 164) te zien verwijzen naar mijn voorstel, om den schepeling, die na dertigjarige dienst nog geschiktheid voor de active dienst had, een gedeelte van zijn verdiend pensioen of gagement boven zijne soldij toe te voegen, en voor dien langeren diensttijd zijn gagement ook later in evenredigheid te verhoogen. Maar hetgeen aan den voet van die zelfde bladzijde gezegd wordt: » *om aan de oude matrozen huisvesting te geven, op oude afgekeurde oorlogsvaartuigen*," hiertegen zouden zich groote bezwaren opdoen. Geen duurder logement dan een schip, wanneer het onderhouden moet worden; zoodanig schip kan ook niet wezen zonder surveillance, zonder tucht of orde, en dan zijn er kosten aan verbonden, en ik betwijfel het, of het werk, dat men door die oude zeelieden wil laten verrigten, daarvoor eene genoegzame compensatie zoude opleveren.

In Bijlage N°. 5 (V. 166) wordt gezegd, dat er slechts

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

één middel bestaat, waardoor men de gewenschte uitkomsten zou kunnen verkrijgen, en dat dit middel is: *eene maritime inscriptie.*

Om te doen blijken, hoezeer ik dit gevoelen deel, behoef ik slechts te verwijzen naar hetgeen ik hierboven heb aangehaald uit mijn rapport van 1825; maar de wijze van toepassing, ik beken, dat ik er niet toe heb kunnen geraken, om dit eenigzins uitvoerbaar voor te dragen. Kan een ander er toe komen, ik zal de eerste zijn, om er hem geluk mede te wenschen, en mijne openlijke hulde te brengen, al ware hij ook de jongste officier van ons korps, of in welke betrekking ook geplaatst.

Men zegt daar ook: »*indien er mogelijkheid bestond, om de lijfstraffen aan boord geheel af te schaffen, dan zou de lust, om bij de Marine te dienen, gewis zeer toenemen.*" Toegegeven; maar dan zou ook menig een, van eenen slechten inborst en berispelijk gedrag, aangemoedigd worden, om zich tot de zeedienst aan te bieden, denkende: » zij kunnen mij toch niet aan de ribben komen," en eenige dagen boeijen is voor den luijaard geene straf. Als het stormweer is, zit hij veilig en droog of ligt in zijne warme kooi, terwijl de brave matroos, die nimmer straf verdiende, het werk voor eenen zoodanigen slechten schepeling moet waarnemen, bloot staat aan storm, zeeën en regen, of in het tuig moet werkzaam zijn, op een oogenblik, dat men gevaar loopt, de masten over boord te zien gaan, en daarmede de brave matrozen, die er zich in bevinden.

Het wegzenden met een briefje van ontslag van den ongeschikte, keur ik volkomen goed, en wordt ook nu gedaan; zelfs al lijdt het Gouvernement er eenig geldelijk nadeel door.

Geldelijke straffen kan men invoeren, zoo als op bladzijde 167 wordt voorgesteld, het zou zelfs billijk zijn,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

maar ik geloof niet, dat het eenen grooten indruk zal maken.

En hiermede zal ik afstappen van het, in deze 4 vraagpunten, behandelde onderwerp. Het is zoo belangrijk, dat men er een boekdeel over zou kunnen schrijven. Het houdt de aandacht niet alleen hier te lande, maar ook in alle zeestaten bezig. Vele zijn de geschriften, die er in de verschillende talen over zijn uitgekomen, maar nog nergens heeft men het juiste middel uitgevonden.

Intusschen is het wezentlijk verbeteren van den zeemansstand een uitvloeisel, van de gestadig toenemende beschaving onder alle standen. De vooroordeelen, die er nog tegen de oorlogschepen bestaan, — vooral bij hen, die ze slechts van hooren zeggen kennen, of uit de overleveringen van den tijd, toen men nog zeide, van al wat aan den wal niet deugen wilde: » is goed genoeg voor een oorlogschip," — zullen, als verouderde denkbeelden, ook eenmaal verdwijnen voor het heldere licht der waarheid. Daarom zou ik zoo gaarne een gedeelte der militie op de oorlogschepen zien dienen; die jongelingen dan te huis komende, zouden, onder de klasse waartoe zij behooren, een juister denkbeeld omtrent de dienst op de schepen geven, en dat schrikbeeld van het eindje touw, tot zijne wezentlijke waarde terugbrengen. En dat is, dat het alleen bewaard blijft voor luije liederlijke pierewaaijers, en nimmer voor een' braven oppassenden jongen.

Het denkbeeld, *om disciplinaire straffen, door eenen aan boord te benoemen raad te doen toepassen*, hiermede kan ik mij niet vereenigen. Dit regt moet uitsluitend aan den kommandant van het schip verblijven; anders wordt zijn gezag, dat onverlet moet blijven, alleen bepaald door de daaromtrent bestaande voorschriften, gekrenkt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Zijn de delicten van meer ernstigen aard, dan vallen zij onder de competentie van eenen krijgsraad. — Nu toch over straffen sprekende, wil ik er nog gaarne dit bijvoegen, dat ik ten allen tijde, een' onvoorwaardelijken afkeer heb gehad, van de in 1813 of 1814 weder ingevoerde straffen van kielhalen, en van de ra-vallen. Die straffen zijn, naarmate van de omstandigheden, barbaarsch of bespottelijk. Het kielhalen, op een linieschip, staat bijna met de doodstraf gelijk; op een kanonneerboot of klein vaartuig is het niet veel meer dan eene grap. Het van de ra-vallen, in noordelijke klimaten, in den winter, is barbaarsch; bij eenen heeten zomer of tusschen de keerkringen is het niets, mits er het laarzen, dat is de slagen met einden touw, maar niet op volge; daarom zeggen de matrozen ook: »het nat maken is niemendal, maar het afdroogen, dat is het!" Daarom wil ik niet anders dan dat afdroogen, d. i. het laarzen, behouden, maar het nat maken doen vervallen.

Daarbij is er iets zoo vernederends in, een mensch aan de ra te zien ophijschen, en dan in het water te laten nederplompen, dat het onwillekeurig aan eene executie aan de galg doet denken, en niet ten onregte worden dan ook het kielhalen en ra-vallen, middeneeuwsche straffen genoemd. Ik hoop en vertrouw dan ook, dat die straffen weldra geheel zullen worden afgeschaft, en dat de lijfstraffen, die men, in een nieuw wetboek voor het krijgsvolk te water, zal vermeenen te moeten behouden, zoodanig zullen worden verminderd, dat er alleen de schrik voor overblijft.

Men zegt, het eergevoel van den man wordt er door weggenomen, maar de matrozen van NELSON waren er aan onderworpen, en vochten niet minder als leeuwen. Bij de Engelsche soldaten bestonden vroeger lijfstraffen, veel vernederender, veel afzigtelijker, dan ooit bij ons het geval is geweest, en men heeft gezien, hoe zij

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

vochten in *Indië*, in *Spanje*, bij *Waterloo*, en waar niet al.

Wanneer aan de lijfstraf geene schande verbonden is, dan is de man, die ze ondergaan heeft, weder dezelfde voor zijne kameraden, en hij staat weder op eenen effen voet.

Hetgeen zich nu ter behandeling voordoet, is vraag 14: *a. Welke verbeteringen worden er vereischt; in de organisatie van het korps mariniers, en hoe verre kan eene uitbreiding van dat korps wenschelijk worden geacht.*

Om te doen blijken, dat ook dit onderwerp mijne belangstelling in ruime mate heeft ondervonden, behoef ik slechts te verwijzen naar B. I: 39 en volgende bladzijden, en naar het *Recueil van zeeorders*, 25 Mei 1844, letter B., N°. 52. Waarbij eene geheele organisatie voor het korps, en eene volledige instructie daarvoor door mij, in overleg met den toenmaligen Kommandant van het korps Mariniers, ontworpen, en aan den Koning voorgedragen, is ingevoerd. En naar de resolutie van 1 Augustus 1848, B. N°. 75, houdende instructie voor de kommandanten van de detachementen Mariniers, ingescheept op 's Rijks schepen van oorlog.

Het is waar, er bestond vroeger eene bepaling voor een talrijker korps, maar zij bestond alleen op het papier, was dus eene fictie, en kon, wanneer men geen grooter middelen had, nimmer verwezentlijkt worden. En daar ik nu een vijand van fictiën ben, stelde ik eene organisatie voor, die uitvoerlijk was, en bepaalde eene getalsterkte, die men bereiken kon, en ook altijd voltallig is gehouden; zoodat het korps, toen het op het papier uit 2400 man moest bestaan, nimmer zoo sterk is geweest als toen het op ruim 1500 man en 50 officieren werd bepaald.

Kan men er uitbreiding aan geven, het zoude eene

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

hoogst wenschelijke zaak zijn; het zijn excellente soldaten zoowel op zee als te land, en ten allen tijde gereed, om naar de koloniën te kunnen worden verzonden, dat met onze andere wapenkorpsen, grootendeels uit Miliciens zamengesteld, grondwettig verboden is. Waarom ik echter, hoeveel waarde ook aan de mariniers toekennende, ze niet tot kommandeurs der stukken aan boord wilde aanwijzen, kan men lezen in B. I: 80.

Na dat de nieuwe organisatie der mariniers was ingevoerd, ben ik er meermalen op bedacht geweest, of daarop ook vermindering en bezuiniging, zonder vermindering der getalsterkte, zoude in te voeren zijn. Veelvuldig zijn de gedachten-wisselingen van mij met des bevoegden in officieële en vertrouwelijke geschriften geweest, doch zij hebben nooit tot afdoende resultaten geleid. Onder de plannen was ook dat, om de compagnies gewijze verdeeling af te schaffen, en hiertoe zoude ik waarschijnlijk eene voordragt hebben gedaan, wanneer ik langer aan het Bestuur ware gebleven; een ander voorstel was, om de depôt-compagnie af te schaffen. Met dit denkbeeld heb ik mij niet kunnen vereenigen, men heeft het na mijne aftreding gedaan, maar is er nu reeds weder op terug gekomen; wel had ik het voornemen, om, wanneer de werf van *Rotterdam* eenmaal zou moeten worden afgeschaft, de depôt-compagnie te *Amsterdam* over te brengen, en had met de Directie aldaar reeds besproken, welke der aldaar aanwezige lokalen tot eene kazerne zoude kunnen worden ingerigt, en zelf voorloopig de keuze bepaald tot de bovenverdieping van het gebouw, aan het einde van de werf, waar thans beneden de blokmakerij gevestigd is.

Bij dat depôt behoort de kommandant, en niet te *'s Gravenhage*, zoo als de Commissie te regt aanmerkt, doch het is ook nimmer bij mij in de gedachten gekomen, om dien naar de Residentie over te brengen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ik zal over dit onderwerp niet verder uitwijden, genoeg zij het, te hebben aangewezen, dat, hetgeen de Commissie hier voorstelt, niet anders is dan de toepassing en uitbreiding van hetgeen reeds door mij is gedaan; dit is ook het geval met de wapening (V. 95, § 7). Zij stelt daar het geweer voor, veranderd voor den kogel *Minié*. Dat geweer was mij niet bekend, wel de buksen met de puntkogels, daarvan heb ik er eenige tot proeven laten aanschaffen; veelvuldige proeven zijn er mede genomen, die tot allervoldoendste uitkomsten hebben geleid, zoodat dan ook de buks reeds in de organiek bepaalde wapening der schepen is opgenomen; ook bestond het voornemen, om de beste schutters van het korps mariniers daarmede te wapenen, doch het is, helaas! tot hiertoe gebleven in voornemen op het papier, omdat er geene fondsen gevonden konden worden, om zich deze soort van nieuwe, krachtige, ver dragende en juist treffende vuurwapenen aan te schaffen.

De Commissie stelt voor (V. 96) *om de Detachementen Mariniers, aan boord der schepen te vermeerderen, en stelt het getal der geëmbarqueerden op* 1342 *koppen.*

Ik vind dit zeer doelmatig, maar dan ook moest het korps tot minstens 2000 man, behalve de officieren, worden vermeerderd. Bij mij was het op 1500 bepaald, en met de detachementen, zoo als zij op de door mij ingevoerde bemanningslijsten zijn voorgeschreven, was daarvan doorgaans de helft aan boord der schepen, de andere helft dienst doende bij de Maritime Etablissementen, doch altoos gereed, om dadelijk te kunnen embarqueren.

Hetgeen de Commissie voorstelt (V. 97), *om de opleiding der jonge lieden tot Officieren voor het korps mariniers, aan de Militaire Academie te* Breda *te doen plaats hebben*, kan zeer nuttig zijn, maar het is

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

anders niet dan de voortzetting van wat vroeger bestond, toen die jongelieden tot die betrekking werden opgeleid aan het Marine-Instituut te *Medemblik*. Daar was een officier en een detachement van het wapen, waarbij zij eenmaal moesten dienen; de eerste was belast met de Instructie voor dat gedeelte van de dienst, waartoe zij speciaal werden opgeleid, voor het overige deelden zij in het onderwijs, aan de adelborsten gegeven, en bleven dus niet vreemd aan de scheepsdienst, waarvoor zij eenmaal bestemd waren. Had de noodlottige maatregel, een eigen Instituut van de Marine te vernietigen, om het aan de Academie te *Breda* toe te voegen, niet plaats gehad, dan had ik de opvoeding aan het Marine-Instituut, ook voor de officiers der mariniers, altijd de voorkeur gegeven; want, ofschoon men nu aan die Academie den naam heeft gegeven van Koninklijke Academie voor zee- en landmagt, houd ik mij ten volle overtuigd, dat het er altijd zal blijven, eene volmaakte Academie voor de landmagt, maar nimmer datgene, wat er vereischt wordt tot doelmatige opleiding van jonge lieden voor de zeedienst. Over dit onderwerp komt later een speciaal vraagpunt; en zullen wij alsdan daarop nader terug komen.

Vraag 14. »*Welke verbeteringen worden er vereischt in de organisatie van het korps Ingenieurs der Marine? In hoeverre kan eene uitbreiding van dat korps wenschelijk worden geacht, en zoude het voor de dienst niet beter zijn, dat het korps Ingenieurs der Marine een bepaald militair korps wordt?*

Alvorens het hier door de Commissie gegeven antwoord te analyseren, zal ik aanwijzen, wat door mij in deze belangrijke zaak gedaan is, en hoe, op mijn voorstel, dat corps voor het eerst is geörganiseerd; zie B. I, 96.

Toen ik aan het bestuur kwam, voerden die Heeren

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

nog de titels van Constructeurs en Onder-Constructeurs, en waren hoegenaamd aan geenen militairen rang geassimileerd. Bij de Onder-Constructeurs bestond geen onderscheid in rang, om het even of zij twintig of twee jaren in die betrekking gediend hadden. Het korps was zeer talrijk; van de Onder-Constructeurs waren er velen met tijdelijk verlof, en bij particuliere werven of ondernemingen werkzaam. Zij bleven echter in de ranglijst doorloopen, en beletten de anderen, die uitsluitend voor de Marine werkzaam waren, om te kunnen opklimmen. Bood hunne werkzaamheid bij particulieren hun voordeel aan, dan vroegen zij telkens om eene verlenging van verlof, en hielden de Marine dus als eene soort van *pis aller*, om er bij te kunnen terugkeeren, wanneer het elders niet beter lukken wou. En dat waren menschen, die hunne opleiding ten koste van den Staat hadden genoten, en op instituten en werven niet alleen tot scheepsbouwlieden, maar tot ingenieurs waren opgeleid.

Ik meende aan dezen stand van zaken een einde te moeten maken, en te rade gaande met het getal Constructeurs en Onder-Constructeurs, op dat oogenblik aanwezig, en met het oog op het aantal werven, waarop zij werkzaam moesten zijn, werd eene organisatie van dat korps door mij aan den Koning voorgedragen, en door Hoogstdenzelven, bij Besluit van den 24sten Julij 1843, N°. 46, vastgesteld.

Voorts werd een zekere tijd gesteld, binnen welken de met verlof zijnde Heeren zich moesten verklaren, of zij uitsluitend hunne diensten aan de Marine wilden wijden, of wel elders hun fortuin zoeken.

De titels van Constructeurs en Onder-Constructeurs werden nu veranderd in die van Hoofd-Ingenieurs en Ingenieurs 1° en 2° klasse, èn om de consideratie, in het advies van de Commissie op deze vraag nedergelegd, èn om den stand te releveren; want niemand is meer

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dan ik doordrongen van het hooge gewigt van deze betrekking.

Bij de nieuwe organisatie werden de vier Constructeurs Hoofd-Ingenieurs, de vier oudste Onder-Constructeurs Ingenieurs der 1e klasse, en de acht jongste Onder-Constructeurs Ingenieurs der 2e klasse. De Hoofd-Ingenieurs werden aan den rang van Kapt. Luit. ter zee, de Ingenieurs der 1e kl. aan Luitenants ter zee der 1e kl., en die van de 2e kl. aan Luitenants ter zee der 2e kl. geassimileerd. De costumen of uniformen en onderscheidingsteekenen werden voor de verschillende rangen bepaald, doch om die Heeren tot een militair korps te vormen, dit kwam mij minder wenschelijk voor. En zoo zijn dan ook hun costuum en onderscheidingsteekenen meer in overeenstemming gebragt met hetgeen deswege voor de Ingenieurs van den waterstaat is bepaald, een korps, waarmede zij, naar mijn inzien, het meest overeenstemmen.

Wel was ik er op bedacht geweest, om een' der Hoofd-Ingenieurs, met den titel van Hoofd-Ingenieur en Chef, tot den rang van Kapitein ter zee voor te dragen, en dat zou uit den aard der zaak de Hoofd-Ingenieur te *Amsterdam*, als het voornaamste Departement van aanbouw, moeten zijn. Maar redenen, die ik hier nu niet zal opnoemen, hebben mij er in der tijd van terug gehouden, welligt zou men er later toe kunnen overgaan, maar het denkbeeld, om aan al de Hoofd-Ingenieurs den rang van Kapitein ter zee, en aan de Ingenieurs der 1e kl. dien van Kapitein-Luitenant te geven, hiermede kan ik mij niet vereenigen. B. v. te *Amsterdam* zou men, behalve den Directeur en den Equipagemeester, een' Hoofd-Ingenieur, Kapitein ter zee, en 2 Ingenieurs, Kapitein-Luitenants, aantreffen.

Het is waar, er is bij dat korps weinig promotie, maar ook niet de gevaren, die aan het militaire wezen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

verbonden zijn. Gaarne had ik destijds hunne bezoldiging verhoogd, in evenredigheid van de dienstjaren, die zij telden, maar ik was tot de strengste besparing gebonden, en toch werden hunne traktementen nog eenigzins verbeterd, en in evenredigheid gebragt met de werven, waar zij Chef van hun vak waren, zoo als men vinden kan in het boven aangehaald Koninklijk Besluit.

Ziedaar, wat door mij tot eene eerste organisatie van het korps Ingenieurs der Marine is gedaan, en waarop door de Commissie wordt voortgebouwd. Maar ben ik tegen eene algemeene rangsverhooging, ik ben niet tegen de voorgedragene verhooging van bezoldiging. Kan de Minister vrijheid vinden daartoe eene voordragt te doen, ik hoop dat die met eenen goeden uitslag moge bekroond worden, want ik stel een levendig belang in het korps Ingenieurs der Marine, en erken volmondig, dat hunne bezoldiging karig is, in evenredigheid van hunne belangrijke werkzaamheden, en van de vele jaren, die zij in dezelfde rangen moeten dienen, alvorens kans op bevordering te hebben. Ik moet echter opmerken, dat, bij het herlezen van de beantwoording dezer vraag door de Commissie, deze zaak wel met eene zekere voorliefde behandeld is. Het daar opgesomde te verwachten van alle Ingenieurs der Marine is niet denkelijk, noch, ik durf zeggen, wenschelijk. De titel van Ingenieur leidt hier tot eene vergelijking, waaraan ik mijn zegel niet kan hechten. En de vergelijking met de Hoofden der constructie, zoo in *Engeland* als *Noord-Amerika*, ook hierop valt, mijns inziens, veel aan te merken. Als ieder Hoofd-Ingenieur begrijpt, dat hij niet alleen schepen moet bouwen naar een hem voorgelegd plan, maar vlugt moet laten aan zijn genie, dan zal ieder weder iets nieuws willen invoeren, en er nooit eenheid in den bouw van onze schepen te verwachten zijn.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Een Ingenieur in den volsten zin van het woord, die de plannen ontwerpt, en die de anderen onvoorwaardelijk moeten uitvoeren, zonder die naar eigen inzien te vermeerderen of zoo hij meent te verbeteren, komt mij voor beter te zijn, dan verschillende, die zich dan met tegenstribbeling aan de voorschriften van anderen onderwerpen. Voor hen, die met de uitvoering belast zijn, is het dan genoeg, dat zij voor het oogenblik hunne hoogere wetenschappelijke kennis ter zijde stellen, en zich bepalen tot het zijn van goede *Naval-Constructors*, of wil men een Hollandsch woord, praktikale scheepsbouwmeesters, die eene juiste en zuinige keus doen in de te verbruiken materialen, eene grondige kennis hebben van het scheepstimmermanswerk, en dat met technische kennis surveilleren; want hoe volmaakt het plan, van den Ingenieur ontworpen, ook zij, wanneer de bouw gebrekkig is, zal het toch aan het doel niet beantwoorden. Ook hier is, behalve de hooge theoretische, veel praktikale kennis een hoofdvereischte.

Verder zegt de Commissie: » *Hierboven is te kennen gegeven, dat men eene uitbreiding van het korps, bij het bekrompene van onzen toestand, ofschoon wenschelijk, niet noodig acht. Iets anders is het echter, over alle de leden van het korps te kunnen beschikken; daartoe zoude behooren, en dat vordert ook de billijkheid, dat niemand van het korps met verlof zij, en nog, als tot het korps behoorende, in eene naamlijst voorkome.*"

Men kan zien, uit hetgeen ik gezegd heb bij den aanvang der behandeling van dit vraagpunt, dat ik geheel van hetzelfde beginsel ben uitgegaan, en dat, ten gevolge daarvan, zoo vele, en daaronder wezentlijk knappe menschen, uit het korps verwijderd zijn. Had men de aanmerking destijds gemaakt, ik had ze beaamd, thans moet ik echter opmerken, dat er mij slechts een

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ingenieur bekend is, welke op de naamlijst voorkomt, en met verlof in particuliere betrekking afwezig is.

Over de vraag, *of de Commissie van oordeel was, of het beter zoude wezen, dat het korps Ingenieurs een bepaald militair korps werd tot de Marine behoorende*, deel ik het gevoelen der Commissie, zooals men reeds vroeger heeft kunnen zien, en hier gevonden wordt op bladz. 90. Zoo er overigens middelen konden gevonden worden, om hen vrij te stellen van de verpligtingen voor de Nationale Militie, zoude dit eene zeer wenschelijke zaak zijn.

Het denkbeeld, om de Ingenieurs als een afzonderlijk korps op de begrooting te brengen, (V. 105) is gemakkelijk uit te voeren. Eene kleine verandering in de rangschikking der begrooting, waardoor geen verandering in het eindcijfer zou ontstaan, zoude daartoe voldoende zijn, doch ik moet bekennen, het nut daarvan niet in te zien. Het zijn beambten tot de werven behoorende, en de hun toegekende bezoldiging vindt daar eigenaardig zijne plaats.

Om eene vaste bepaling te maken voor den overgang van het bestuur van de werven, (V. 105, § 2); mij dunkt dat de tegenwoordige bepaling doelmatig is. Wanneer de Equipagemeester Hoofd-Officier is, dan gaat, bij absentie van den Directeur, of van Kommandant, de Directie op hem over. Is hij minder dan Hoofd-Officier, dan treedt de Hoofd-Ingenieur op. Daarbij, de Directie bevat het bestuur der werf in zijn geheel, zonder in eenig bepaald vak te treden. Het is de ontvangst en beantwoording der ingekomen stukken, de politie over de werf, enz., en het is toch wel niet denkelijk, dat een Equipagemeester zal indringen in het werk van den Ingenieur. Het zijne is een algemeen overzigt, en het denkbeeld, dat er iets kwetsends in gelegen zoude zijn voor den Ingenieur, dat dit gedeelte van de dienst

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

aan een' militairen Officier wordt opgedragen, die minder lang in dien rang gediend heeft, dan de Ingenieur, hetgeen slechts bij uitzondering, dat is, bij tijdelijke afwezigheid van den Directeur en Kommandant, of Directeur, het geval kan zijn, draagt mijns inziens, het kenmerk van eene susceptibiliteit, waarmede ik mij niet vereenigen kan. Het kan gebeuren, dat een officier van gezondheid 1e klasse komt te dienen onder een' Militair Officier, die nog Adelborst was toen hij reeds den rang van Chirurgijn Majoor verworven had. Dit vloeit voort uit den aard der betrekkingen; ik laat het overigens aan beter oordeel over.

Vraag 15. *Op welke getalsterkte moet het vaste getal zee-officieren in de verschillende rangen gehouden worden, om in gewone tijden in de dienst te kunnen voorzien, en in tijden van spanning of oorlog daarop te kunnen uitbreiden?*

Er is hier tusschen het denkbeeld van de Commissie en van het door mij bepaalde een verschil, niet in principe maar in toepassing; wij zullen die hier kortelijk uit een zetten. In B. I: 27 kan men zien, waaruit het korps bestond tijdens ik het bestuur daarvan op mij nam, en zoo als het, op bladz. 29, bij Koninklijk Besluit, op mijne voordragt, in 1843, werd georganiseerd. De Commissie stelt voor: 1 Luitenant-Admiraal; ik kan mij daarmede wel vereenigen, wanneer die betrekking door eenen Koninklijken Prins vervuld wordt, zoo als thans het geval is. Anders heb ik er bepaald tegen geadviseerd, niettegenstaande ik destijds mij zelven daardoor de gelegenheid benam, om eens die hooge waardigheid te verwerven, maar het was mijne opinie, dat voor een zoo klein korps, als onze Marine is, de rang van Luitenant-Admiraal niet te pas komt!

De Commissie stelt 8 vlag-officieren. Bij mijne organisatie waren 2 vice-admiraals en 4 schouts-bij-nacht,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dus zes. Dit was echter op de herhaalde klagten, zoo luide ook in de Tweede Kamer aangeheven, dat het getal vlag-officieren voor onze kleine Marine te groot was. Het was dan slechts toegeven aan een' algemeen geuiten wensch van de Wetgeving; want het oorspronkelijk denkbeeld was, zoo als men in B. I, 29, kan zien: »*vlag-officieren, zooveel als de Koning in het belang van de dienst noodig oordeelt, doch in geen geval het toen bestaande getal te boven gaande.*" en het toen bestaande getal was 12. Eerst na de verwerping van het Budget, is men tot bepaling van het getal 6 gekomen, en zijn de overigen gepensioneerd; maar het verschil tusschen het non-activiteits traktement en het pensioen van eenen vlag-officier is zoo gering, dat het meer is geweest, om aan eenen algemeen geuiten wensch toe te geven, dan wel, dat men er zoo groot nut of voordeel in zag.

Het is hier het oogenblik, om een woord te zeggen over de opinie van de Commissie, omtrent het bepalen van eene getal-sterkte voor het vaste korps der Marine. Men leest het in V. 109: »*De Commissie is echter van gevoelen, dat die sterkte, voor elk der rangen niet onveranderlijk bepaald moet worden, zoo als zulks het geval is bij de organisatie van* 1843, *omdat:*

1°. *Zijne Majesteit de Koning daardoor gebonden wordt, wanneer Hoogstdezelve mogt oordeelen om een' officier te beloonen, maar het korps compleet vindt;*

2°. *Zoo iets onvereenigbaar is met eene goede sterkte, welke van de behoefte van den tijd afhangt, en als deze, aan verandering onderhevig is,* en

3°. *Juist die bepaling belemmerend is voor de voorgestelde uitbreiding bij spanning of oorlog.*"

Dit zelfde denkbeeld wordt door de Commissie, ook nog op andere plaatsen, aangegeven.

Ik zal er op antwoorden, dat de Commissie hier niet

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

in aanmerking genomen heeft, dat de organisatie van het vaste korps zee-officieren niet door eene wet, maar door een Koninklijk besluit bepaald is; dat een dusdanig besluit, dus ook door den Koning naar goedvinden kan gewijzigd worden, en daaraan zoodanige uitbreidingen worden gegeven, als Hoogstdenzelven in het belang van de dienst zal noodig oordeelen. Dit bezwaar komt dus te vervallen, maar iets anders is het, als men de zaak uit een geldelijk oogpunt beschouwt. De begrooting wordt een jaar te voren opgemaakt; hier moet men toch rekenen op een zeker getal officieren in iederen rang. Voor deze alleen is het traktement uitgetrokken, en dit is eene verhindering voor het doen van tusschentijdsche bevorderingen, boven het getal, dat door den Minister, met goedkeuring des Konings, voor iederen rang bepaald is; ten ware het Zijner Majesteit mogt behagen die rangen te verleenen, buiten bezwaar van den schatkist, waartoe Z. M. de onbeperkte magt heeft, en dan kunnen zoodanige officieren invallen voor het genot van het traktement, zoodra er vacaturen in die rangen komen. Soortgelijke gevallen hebben zich onder mijn bestuur ook voorgedaan.

Voor het overige, hetzij men de voorgestelde organisatie van de Commissie aanneme, hetzij men die voor 1843 behoude; ik voor mij acht het hoogst noodzakelijk, dat de getal-sterkte voor iederen rang organiek bepaald zij. Vooreerst voor de comptabiliteit; 2°. omdat het vele lastige reclames voorkomt, b. v.: de 4 oudste kapitein-luitenants zijn van dezelfde promotie; alle zijn verdienstelijke officieren, doch er zijn slechts 2 vacaturen van kapitein ter zee; dan kan bij eene bepaalde getal-sterkte, niemand er eenige hardheid in vinden, dat de 2 oudste gepromoveerd worden, en de volgende tot eene latere vacature moeten wachten. Doch is het getal onbepaald, dan heeft men al ligt reclames te

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

wachten, van die officieren van dezelfde promotie, en de som, om het verhoogde traktement te betalen, is op de begrooting niet aangewezen. 3°. Is het eene groote geruststelling voor de leden van het korps zelf, dat telkens, bij voorkomende vacature, elke rang door bevordering worde aangevuld. Vroeger is het al gebeurd, dat er in een lang tijdverloop geene promotie, immers voor de hoogere rangen, plaats had, omdat er geen getal voor iederen rang bepaald was. Ik meen hierdoor de reden te hebben aangegeven, waarom ik het door de Commissie geuite gevoelen niet deel. Er werd bij de organisatie van 1843 vastgesteld: »*Dat het bepaald getal officieren van iederen rang, op 1 Januarij van ieder jaar, door bevordering zou worden aangevuld*," zie B. I, 33 en mijn nader gevoelen in B. II, 123, waar men leest, sprekende van het personeel der active zeemagt: »*Dit behoeft onzes inziens geene verandering. Wij zouden alleen aanraden, de bepaling, dat het korps zee-officieren, telkens met 1 Januarij moet worden aangevuld, in zoo verre te wijzigen, dat er altijd, wanneer er vacatures ontstaan, dadelijk eene aanvulling plaats hebbe*," de reden daartoe worden vervolgens aangegeven. Overigens zegt de Commissie te vermeenen (V. 110), »*dat het verder aan Z. M. den Koning moest zijn overgelaten, om het korps uit te breiden naar de behoefte van den tijd.*" Maar ik zeg er tegen: die bevoegdheid behoeft niet aan den Koning gegeven te worden, het is Zijner Majesteits Koninklijk prérogatief. Een besluit is daartoe voldoende; kan de Minister het ter zijner verantwoording nemen, hetgeen moet blijken door zijn contraseing, dan brengt hij de benoodigde sommen op de begrooting, en hij verdedigt die bij de Wetgeving.

Ik geloof dit punt genoegzaam te hebben toegelicht; Het (V. 107) doet zien, dat van de 8 voorgestelde vlag-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

officieren, 5 in activiteit en 3 non-actief kunnen zijn. B. I, 30 zegt, dat van de 6 vlag-officieren, 4 in activiteit en 2 non-actief kunnen zijn. Maar men neme daarbij in aanmerking, dat er bij de door mij voorgedragen organisatie, geen vlag-officier als inspecteur van het korps Mariniers is aangewezen, en wel, omdat daartegen, zoo in als buiten de Staten-Generaal, hevige bedenkingen waren ingebragt. Men herzie het verhandelde in de Staten-Generaal en de schrifturen van dien tijd, en ik moet bekennen, dat zoolang het korps Mariniers niet kan worden uitgebreid, die post mij ook niet doelmatig voorkomt.

Ik ga over tot de hoofdofficieren; de Commissie stelt voor: 25 kapiteins ter zee en 50 kapitein-luitenants. Bij de organisatie van 1843 wordt bepaald: 20 kapiteins ter zee en 30 kapitein-luitenants. Hier is dus een belangrijk verschil, en wel van 25 hoofd-officieren meer; doch hoe gaarne ik ook aan de verdienstelijke officieren in het korps eene spoediger bevordering zou toewenschen, meen ik toch op genoegzame gronden te kunnen aantoonen, waarom ik mij in het jaar 1843 tot de boven aangehaalde getallen heb gemeend te moeten bepalen.

1°. Ziet men B. I, 30, 31, dat van die 20 kapitiens ter zee de helft in activiteit, de wederhelft op non-activiteit zoude kunnen zijn; en van de 30 kapitein-luitenants, $\frac{2}{3}$ actief en $\frac{1}{3}$ non actief. Is het getal te groot, dan moeten die Heeren te lang aan den wal zijn, dat mij geenszins doelmatig schijnt, zie B. I, 32. Wil men dit verhoeden, dan moet men hun kommandementen geven, beneden hunnen rang, en kan ik het nu al toegeven, dat een korvet met auxiliair stoomvermogen door een' kapitein ter zee zal worden gekommandeerd, zoo komt het mij echter voor, dat eene schooner-brik, zelfs met auxiliair stoomvermogen, geen kommandement voor een' kapitein-luitenant ter zee is.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Bij de bepaling zoo als die in 1843 gemaakt is, toonde alras de ondervinding, dat men nog geene genoegzame emplooijen voor de hoofd-officieren had, en werd later de bepaling gemaakt, dat de kapiteins ter zee ook kuilkorvetten, en de kapitein-luitenants ook brikken der 2e klasse zouden kunnen kommanderen, zie Koninklijk Besluit van 31 Julij 1846, *Recueil van Zeeorders* 4 Aug. 1846, Lett. B, N°. 6. En wat was het gevolg? Dat de officieren, die tot zoodanige kommandementen benoemd werden, dit als beneden hunnen rang beschouwden. Wanneer het geen verlangen was, om eens weder in zee te komen, of dat geldelijke omstandigheden een hooger traktement meer gewenscht maakten, dan waren de meeste hoofd-officieren liever verschoond van deze kommandementen; echter altoos met uitzondering gesproken; want hoewel er flinke officieren zijn, die, waar men ze ook plaatst, altijd met dezelfde ambitie dienen, zoo kan men het toch als zeker stellen, dat schepen beneden den rang van den officier, die ze kommandeert, gevaar loopen met minder ambitie te zullen worden gevoerd.

Een Kapitein-Luitenant, die een schooner-brik kommandeert, zal er niet zooveel eer instellen, als wanneer het kommandement daarvan aan een' Luitenant 1e kl. is opgedragen. Het was op grond daarvan, dat er bij de organisatie van 1843 zooveel gelegenheid tot kommanderen aan de Luitenants 1e kl. gegeven werd, en hunne traktementen werden tot eene betamelijke hoogte gebragt, zoodat zij, zonder den rang er van te hebben, toch in eenen zekeren zin als hoofd-officieren konden worden beschouwd; zie B. I, 34. Die aldus kommandeerden waren tot dien rang van hoofd-officier volkomen voorbereid; werd er eene uitbreiding van de Marine en een grooter getal ter in dienststelling gevorderd, dan behoefde men hen slechts epauletten met bouillons toe

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

te kennen, om dadelijk active Kapiteins te hebben, die door een te lang verblijf aan den wal niet verroest waren. Zie hier de beginselen van waar men is uitgegaan bij de organisatie van 1843. Ook mag men niet vergeten, dat ook de meerdere uitgaven destijds wel bepaaldelijk in overweging moesten worden genomen, zie B. I, 32.

En nu in het belang van het corps zelve, dat is: de kans tot bevordering. Voor het oogenblik zou die zeer schoon staan; 25 Luitenants zouden eene vroegere kans tot bevordering hebben, doch eens dat getal aangevuld zijnde, zoude die kans zelfs minder gunstig staan, dan tegenwoordig, en men zou al dikwerf moeten overgaan tot pensioneren, wilde men voor de overblijvenden de kans tot bevordering weder eenigzins verbeteren.

Ik weet wel, dat het eene wenschelijke zaak is, de officieren zoo vroeg mogelijk te doen kommanderen, en dat daarom door verdienstelijke mannen zoo dikwijls gesproken wordt, van het verjeugdigen van het corps hoofd-officieren, maar ook dit is weder een maatregel, die, zonder gestadige geldelijke opofferingen, slechts voor het oogenblik helpt. Want men stelle eens, dat men een man van 50 jaren, wanneer hij dan nog geen Vlag-Officier is, niet jeugdig genoeg meer acht voor den rang van Kapitein ter zee, dan moet men hem pensioneren, en men kan nu het getal met jongere menschen aanvullen. Maar ook de leeftijd van dezen staat niet stil; een volgend jaar zijn er alweder, die 50 jaren bereikt hebben, dus op nieuw afvoeren en jongere aanstellen. Maar tot welk enorm bedrag zullen de pensioenen dan niet weldra klimmen? Niet, dat ik oude en versleten menschen in dienst zoude willen houden, maar ik vermeen toch, dat men met dat denkbeeld van verjeugdigen eenigzins met omzigtigheid moet te werk gaan. Het is daarbij als met de bevordering bij keuze.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ook daartoe moet de gelegenheid aan den Koning worden gelaten, zoo als dit ook in vrij ruime mate bij de organisatie van 1843 gedaan wordt; doch in de toepassing moet men strikt regtvaardig, en dus uiterst behoedzaam zijn, of het kwaad, dat er uit kan voortvloeijen, zal veel grooter zijn, dan het goede, dat men er zich van voorstelt.

Ik heb gemeend deze opmerkingen te moeten in het midden brengen, niet om de voordragt van de Commissie te bestrijden, maar om te doen zien, van welke beginselen ik bij de organisatie van 1843 ben uitgegaan.

Kan de Minister besluiten het voorstel aan den Koning te doen, zoo als dit door de Commissie wordt voorgedragen, en Z. M. Hoogstdeszelfs goedkeuring daaraan hechten, ik zal den Minister geluk wenschen, dat hij aan zoovele verdienstelijke officieren, als in het korps gevonden worden, eene spoediger bevordering bezorgen kan. Ik heb in den tijd der organisatie van 1843 er geene voordragt toe durven doen. En alzoo ga ik over tot de Luitenants ter zee 1e klasse.

De Commissie stelt voor 100, even als door de organisatie van 1843 bepaald is, dus hier is geen verschil. Maar zij stelt 240 Luitenants ter zee 2e klasse voor; in 1843 was dat getal slechts op 180 en later op 200 bepaald. Ik kan mij met dat denkbeeld van de Commissie wel vereenigen, want de Luitenants 2e kl. hebben in de laatste jaren te veel en te onophoudelijk in activiteit moeten zijn; maar het is een maatregel, die alleen op tijd zal kunnen werken. Zoo ook met de Adelborsten 1e klasse; het is hoogst nuttig in tijds te zorgen, om een talrijk korps jeugdige zee-officieren te hebben, maar er behoort tijd toe, om die op te leiden en te vormen; doch zijn ze aanwezig, dan kan men, zoodra het noodig is, eene belangrijke uitbreiding aan de activiteit geven. Intusschen is het ook al niet geheel zonder bezwaar;

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

1°. het geldelijke, 2°. dat dan de jongere officieren wellig wat lang non-actief zullen moeten blijven, dat in die rangen en op dien leeftijd niet aanbevelingswaardig is, en 3°. als eens het korps voltallig zal wezen, dan zijn wel de thans in dienst zijnde er door bevoordeeld, maar later is de kans tot bevordering er niet door verbeterd. Doch dit alles kan niet opwegen tegen het voordeel, dat ik in de voordragt van de Commissie zie, en ik wensch, dat dit mag kunnen verwezentlijkt worden. Schepen en uitrusting kan men zich door geldelijke opofferingen aanschaffen, maar officieren en bemanning moeten in tijds gevormd worden; zonder deze heeft men ook aan de beste schepen niets, dus ik ben bepaald voor vermeerdering van het getal jonge zeeofficieren en adelborsten. Op bladzijde 107 en volgende staaft de Commissie, in haar Verslag, de door haar voorgedragene sterkte van officieren, zoo als dit, min uitgebreid, maar toch van dezelfde beginselen uitgaande, B. I, 30 en 31, te vinden is.

Op de 2 voorlaatste paragraphen (V. 110 en 111), zal ik alleen zeggen, dat ik met genoegen gezien heb, dat twee kleine afwijkingen, welke, van het door mij bepaalde, na mijne aftreding hebben plaats gehad, sedert weder hersteld zijn tot het door mij ingevoerde. Op de laatste paragraaf, *het ondoelmatige eener vaste bepaling der sterkte voor elken rang*, strekke ten antwoord, hetgeen ik hierboven deswegens gezegd heb, en hier herhaal, namelijk, dat, zoolang die getalsterkte door een Koninklijk Besluit, en niet door eene wet bepaald is, de uitbreiding daarvan ook onvoorwaardelijk aan den Koning verblijft. Doch daar, zoo als altoos, de wetgeving de sommen zal moeten toestaan, die tot zoodanige uitbreiding vereischt worden, is het den Minister voorbehouden, de noodzakelijkheid van die uitgaven aan de Kamers te bewijzen, zijne begrooting te verdedigen, en

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de bezwaren te wederleggen, die er tegen kunnen worden gemaakt.

Vraag 16. *Hetzelfde als in vraag* 15 *wordt gevraagd ten aanzien van het corps Dek- en Onder-Officieren.* De Commissie stelt hier voor, wat bereids bestaat; dit is zelfs het geval met de Machinisten; ook daarvan zijn reeds de zoodanigen, die er de noodige geschiktheid voor hebben, in het vaste korps opgenomen, en in het jaarlijks uitgegeven wordende officiersboekje te vinden, B. I, 30; en omtrent de machinisten, machinistleerlingen en vuurstokers bij de stoomvaartdienst, *Recueil*, 29 Aug. 1844, lett. B., N°. 34.

Naarmate er zich meerdere geschikte personen, zoowel voor dek- en onder-officieren als machinisten zullen opdoen, kan men ze daarin opnemen. Hetgeen men van de betrekkelijk hooge tractementen der machinisten zegt; hiermede kan ik mij wel vereenigen. En wat zij zegt, ten opzigte eener algeheele opheffing der stuurlieden, dit is ook geheel in mijnen geest. Wel vermindering, maar geene algeheele opheffing, om dezelfde gronden die de Commissie in hare laatste paragraaf, bladzijde 114, aangeeft, en zoo als ten overvloede blijken kan, uit de door mij vastgestelde bemanningslijsten, waarop het getal stuurlieden aanmerkelijk verminderd is, en zij, die vroeger *boven* den schipper stonden, en een hooger traktement genoten, thans *onder* dezen, en op een verminderd traktement gebragt zijn.

Vraag 17. *Welk aantal Adelborsten moet er jaarlijks aangenomen worden, in verhouding tot de sterkte in punt* 15 *bedoeld?* De Commissie heeft de gemiddelde mutatie van het corps over eenige jaren genomen, en is tot de slotsom gekomen, dat het jaarlijks 25 zal moeten zijn. Ik had het in 1843 van de laatste 20 jaren nagegaan, en het op 18 à 20 bepaald, zie B. I: 33, maar bij de bedoelde uitbreiding van het korps is het

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

door de Commissie voorgestelde getal stellig niet te groot, en mogt zeker in de eerste jaren wel op 30 gesteld worden, om zooveel vroeger tot het vermeerderde getal luitenants 2e klasse en adelborsten 1e klasse te komen.

Vraag 18. *Welke en hoedanig is de geschiktste opleiding der adelborsten?* Dit is zeker een der gewigtigste vraagpunten, welke aan de Commissie gesteld zijn. Het is dan ook niet te verwonderen, dat de opiniën daaromtrent niet tot eenheid hebben kunnen worden gebragt, en dat ik zelf huiverig ben, daaromtrent eene bepaalde opinie in het midden te brengen, zoo als men zien kan in mijne B. I: 167 en 168, doch ik zal die daarom nu niet terug houden, en neme daartoe gelijktijdig in behandeling, niet alleen dit vraagpunt, maar ook de Bijlage N°. 6, 7 en 8 van de Leden der Commissie, BERGHUIS en ESSCHER, BERGHUIS alleen, en ESSCHER alleen.

Maar ook een dezer dagen uitgekomen vlugschrift, van den bij het geheele korps, en ook bij mij zoo hoog geachten Kapitein Luitenant BRUINING; wijders nog eene Brochure, ten titel voerende: *Het Koninklijk Instituut voor de Marine in* Nederland, uitgegeven bij C. VAN DER POST te *Utrecht*, 1852; een artikel, voorkomende in den *Gids* van Sept. 1852, inhoudende *eenige beschouwingen over de Nederlandsche Zeemagt;* en het daaromtrent aangevoerde in den *Militairen Spectator*, voor de maand Nov. 1852, door Dr. A. A. VAN HEUSDEN; al deze stukken zal ik toetsen aan mijne eigene ondervinding, in zooveel jaren active betrekking, ook gedurende 4 jaren Militair Kommandant, van het Instituut der Marine te *Medemblik* geweest zijnde, en aan mijne zooveel jarige ondervinding als Minister. Ik zal de slotsommen van die overwegingen te zamen vatten, en ter publieke beoordeeling overgeven, in de hoop, dat men ten minste eindelijk eens tot een resultaat zal

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

komen, waarmede eene meerderheid zich kan vereenigen, want eene algemeene vereeniging van gevoelens, hiermede vermeen ik mij niet te mogen vleijen. Het is een pleit dat nog in geen land volkomen beslist is, en van te meer belang, omdat de gehalte van het geheele toekomstige korps zee-officieren er door bepaald wordt, en het welligt het moeijelijkst op te lossen problema is, om de onmisbare praktijk te vereenigen met de theorie, welke bij den tegenwoordigen tijd van beschaving ook niet mag gemist worden. Doch hier is nog de grootste moeijelijkheid niet; deze bestaat daarin, dat het eenige middel om jonge lieden aan boord te huis te doen zijn, en het aan land wezen als eenen exceptioneelen toestand te doen beschouwen, alleen verkregen kan worden, door reeds als kinderen aan boord te komen; en hoe dan met de vereischte theoretische ontwikkeling?

Wanneer het dus te regt als het moeijelijkst op te lossen problema wordt beschouwd, hoedanig jongelieden tot het belangrijk en zooveel omvattend vak van zee-officier, moeten worden opgeleid, dan kan het ook wel geene verwondering baren, dat daaromtrent nog nergens een stelsel, aan alle vereischten voldoende, is aangenomen, en het dan ook niet dan met huivering is, dat ik de pen opneem, om daarover een oordeel uit te brengen, want in dit onderwerp ligt de beslissing opgesloten, wat eene geheele Marine wezen zal. Uit die Adelborsten worden de Luitenants gevormd, uit de Luitenants de Kapiteins en Kommandanten der schepen, gezwegen van de hoogere rangen der Vlag-Officieren; en immers is het eene onbetwiste waarheid, dat zelfs, wanneer men de volmaaktste oorlogschepen heeft, zelfs wanneer men zich de beste epuipage kan uitdenken, zij dan eerst aan alle vereischten zullen voldoen, als zij flinke kommandanten hebben, met ondervindingrijke officieren, die hun terzijde staan, om van het

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zoo volmaakt gebouwd, getuigd, gewapend en bemand oorlogschip, de meest mogelijke partij te trekken; want anders zal het wezen: eene piano van ERARD of eene viool van STRADELLI, beide volmaakte instrumenten, doch waaruit een ongeoefende niet anders dan wanklanken zal te voorschijn brengen. Die dus de opleiding van adelborsten behandelt, beoordeelt de geheele Marine.

Twee hoofdvereischten komen hier in aanmerking; dat is, in de eerste plaats, praktijk of zeemanskennis en ondervinding, en in de tweede plaats, theoretische kennis, die bij opklimming van rang de gelegenheid geeft, van de praktikale kennis alle mogelijke partij te trekken, om van een' Luitenant, dien men gerust een wacht in zee kan toevertrouwen, een' Kapitein te vormen, die weet, wat hij in alle omstandigheden met zijn schip doen kan, en van dezen vlag-officieren, die van een aantal dusdanige schepen een geheel weten te vormen, waarvan zij als 't ware het bezielend beginsel zijn. Doch een geheel, dat alleen tot den hoogsten trap van volmaaktheid kan worden gebragt, wanneer alle de onderdeelen tot het gemeenschappelijk doel behoorlijk zamenwerken; want neem het volmaaktste werktuig, b. v. een chronometer, en laat slechts een der kleinste raderen gebrekkig zijn, dan kan men nimmer van eenen volmaakt goeden gang verzekerd wezen.

Zoo is het ook met het zeewezen; in de dienst bestaan geene kleinigheden; uit de volmaaktste zamenwerking van alle onderdeelen is het geheel zamengesteld. Het is dus een hoofdvereischte, dat een ieder doordrongen zij van het hooge gewigt, ook van het aan hem toebetrouwde onderdeel, en het niet als beneden zich beschouwe, wrevelig den tijd te gemoet ziende, dat hij tot een hooger standpunt zal worden geroepen.

En dit is het ongelukkig kenmerk van het tijdperk waarin wij leven, en van de hoogere theoretische ont-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

wikkeling, die thans, meer dan vroeger, gevorderd wordt. Naauwelijks is de eerste trede in eene carrière gezet, of weldra slaat men een' rusteloos ongeduldigen blik naar hoogeren rang, omdat die, welken men bekleedt, als niet voldoende wordt geacht, voor de waarde die men zich zelven toekent.

Dit is een kwaad, maar daarom mogen de wetenschappen niet verwaarloosd worden, die den man van beschaving moeten kenmerken, en die hem in jeugdige jaren moeten worden ingeprent. Op meer gevorderde jaren is de plooi te vast geworden, zelden leert men dan den goeden toon, wanneer die niet reeds in jeugdige jaren in ons is.

Hoe ik over dit onderwerp dacht, reeds in mijnen vroegeren levenstijd, kan blijken uit hetzelfde rapport, waarnaar ik reeds heb verwezen, sprekende over de stoomvaart, over de dek- en onder-officieren, enz., namelijk: Het rapport door mij aan het Departement van Marine ingediend, na mijne reis met de Pallas, naar *Engeland* en de *Vereenigde Staten van Noord-Amerika*, in den jare 1825.

Ik treed daar in eene vergelijking der Engelsche zee-officieren met die der Fransche Marine, maar men denke wel, dat er nu 27 jaren verloopen zijn, sedert ik dat rapport ter neder schreef, en dat de vergelijking nu welligt geen steek meer zou houden; want de Fransche zee-officieren hebben in dat tijdvak eene praktische ontwikkeling gekregen, die vroeger slechts bij enkele gevonden werd, en de Engelsche officieren zijn oneindig meer theoretisch geworden, dan in het tijdvak waarover ik spreek.

Ik beoordeelde destijds de Engelsche zee-officieren, naar hetgeen ik van hen gezien had, vóór het eindigen van den langdurigen oorlog, in 1813, volgens de kogels, die ik met hen had helpen wisselen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De Fransche beoordeelde ik naar hetgeen ik van hen gezien had, toen ik met hen zamen diende in 1804 en 1805, toen onze flotille met die der Franschen vereenigd was, op de Fransche kusten, voornamelijk te *Boulogne;* naar hetgeen ik van hen gezien had, toen eenige schepen, met Fransche officieren en equipagiën, bij het eskader van *Texel* dienden, en eenige weinige jaren later een' dagelijkschen omgang met hen te *Toulon* had.

Maar zoo de vergelijking thans niet meer juist zal zijn, van de vergelijking tusschen theorie en praktijk, die in mijn toenmalig rapport gemaakt wordt, hiervan meen ik geen letter te moeten terug nemen. Ik laat daarom dan ook, ofschoon extracts gewijze, hier woordelijk volgen, wat ik destijds schreef: » *de personeele kennismaking met de officieren der Engelsche Marine, deed in hen in het algemeen menschen kennen van de uitgebreidste praktijk, gewoon om niets onmogelijk te achten. Doch ook zag men bij velen, dat die theoretische kennis, welke meestal het gevolg eener systhematische opvoeding is, ontbrak, en dat andere natiën, waar die meerdere theorie bestond, na eenige jaren scheepvaart, en het daardoor verkrijgen van gelijke praktijk, in het geheel niet beneden de Engelsche officieren zouden zijn te stellen, noch hunne Marine (schip tegen schip gesteld) beneden de hunne; ten minste daar, waar het volkskarakter een gelijke aanleg tot de scheepvaart belooft, en in deze cathegorie zal men gewis niet aarzelen de Nederlanders te stellen.*"

» *Het hooge nut, van uitgebreide theorie met praktijk vereenigd, wordt nu ook in* Engeland *ingezien; kadetten-instituten waarborgen eene gestadige meerdere uitbreiding van theoretische kennis, onder de officieren van hunne zeemagt.*"

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

» *De vergelijking tusschen de Engelsche en Fransche Marine laat zich in weinig woorden te zamen dringen; namelijk, dat de laatste bijna op geheel theoretische gronden was aangelegd, op wijze bespiegelingen was gegrond, doch welke den moeijelijken toets der ondervinding nog niet hadden doorgestaan; onbegrijpelijk veel goeds was er in die instellingen, doch telkens stootte men op botsingen, waar de praktijk de theorie logenstrafte. Het ging er mede, als b. v. met een' Hoogleeraar, die de geheele hydrodynamica achtereenvolgende kan demonstreren, zonder dat hij, bij eene invallende stormbui aan boord, zou weten, hoedanig het aan te vangen, wanneer hij met het schip over den eenen of anderen boeg moest vallen. Of als iemand, die eene geheele portefeuille vol goede wissels heeft, doch niet zooveel klein geld als noodig is, om in de eerste nooddruften des levens te voorzien. Beide zijn werkelijk rijk, doch er behoort eenigen tijd toe, eer die rijkdom courant is.*"

» *De Engelsche zeemagt daarentegen ontstond als uit den geest der natie zelve. De praktijk was altoos de theorie ver vooruit; naarmate deze collossus in omvang toenam, moest men er theoriën op toepassen. De zekerheid van uitslag in alle de minutia was gewaarborgd, en deze, collectief genomen, moest, als een natuurlijk gevolg, den goeden uitslag van het geheel verzekeren. Angstvallig bonden zij, die minder praktijk en dus ook minder zelfvertrouwen hadden, zich aan systhematische regelen, de vruchten der bespiegelingen van eene stille studeerkamer; terwijl een* NELSON, *even als in vroeger eeuwen Neêrlands vlootvoogden, alleen zijne heldengeest volgende, vol vertrouwen op eigen kracht, en verzekerd van hen, die hem seconderen moesten, met eenen stouten vuist die theoriën omver wierp, door de nieuwheid zijner ma-*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

noeuvres verraste, en juist door die middelen den zegen wegdroeg, welke door hen, die minder praktijk hadden, en minder goed gesecondeerd werden, gebezigd zijnde, deze vermoedelijk ten verderve zouden hebben gebragt."

PRAKTIJK MAAKT DUS ALLEEN DEN ZEEMAN. *Gaat zij met theorie vereenigd, dan komt zij der volmaaktheid naderbij, maar waar de keuze zich tusschen beide zou moeten bepalen, daar heeft men, over het algemeen genomen, meer van geheel praktikale dan van geheel theoretische menschen te verwachten.*"

» *Doch ook hoe oneindig spoediger die praktijk wordt verkregen, daar waar een juist gevormd mathematisch oordeel de oorzaken van alle voorkomende gevallen dadelijk doet bevroeden, is door de ondervinding meer dan ten volle gestaafd, en gewisselijk zal ik nimmer de volledige waarde van goed gelegde theoretische gronden in het minst zoeken te verminderen; getuige hiervan de uitmuntende officieren, welke het Instituut te* Feijenoord *in der tijd heeft opgeleverd; getuige hiervan de knappe jonge zee-officieren, welke hun onderwijs op de Genie- en Artillerieschool te* Delft *ontvingen, ofschoon er zeker op een afzonderlijk Marine-Instituut nog meer van zou kunnen verwacht worden.*"

» *Houdt de gelukkige mogelijkheid ter verkrijging van praktikale kennis nog slechts weinige jaren aan, dan meen ik het als zeker te mogen stellen, dat de Nederlandsche zee-officieren voor geene ter wereld behoeven te wijken.*"

Ik meen, dat de sedert verloopen jaren deze soort van voorspelling ten volle bewaarheid hebben. Op dit oogenblik is er geene Marine, waar alle officieren meer gevaren hebben dan de onze; en dit is een natuurlijk gevolg van ons beperkt korps, in vergelijking van de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

voortdurend betrekkelijk groote activiteit, waardoor slechts weinig officieren non-actief kunnen zijn.

En vraagt men mij, waarom ik deze lange aanhaling uit mijn rapport van 1825, hier overgenomen heb? dan is het antwoord: om te doen blijken, dat de zienswijze, nu in zoovele geschriften ter nedergelegd, reeds voor meer dan een vierde eener eeuw, de mijne was, en dat ik evenzeer de praktijk wist op prijs te stellen, als dit in die geschriften wordt gedaan, maar ook gevoelde, dat die alleen tot volkomenheid kon worden gebragt, wanneer zij met de theorie innig werd te zamen verbonden. Maar nu komt het moeijelijk problema, om het eene niet ten koste van het andere uit te breiden, of liever ze hand aan hand te doen gaan; hierover nader.

De Kapt.Luit. RRUINING zegt daarover op bl. 67 zijner Brochure 't volgende: » *Ik heb daarom achtereenvolgend willen doen uitkomen, dat de Marine bovenal een praktisch wapen is, waarbij de praktijk niet moet worden afgeleid uit de regels der theorie, doch waarbij de praktijk meer tot volmaaktheid gebragt moet worden, door de toepassing van de grondige wetenschap.*"

Zoo was de vorming der Engelsche officieren; de meeste geheel praktische en dus allezins bruikbare menschen, maar vele ook niet geschikt om tot hoogere rangen op te klimmen,

Men leest in dat rapport daarover het volgende: » *Het is natuurlijk, dat, in een zoo verbazend uitgebreid korps als dat van de Engelsche zee-officieren, waar men niet minder dan* 4,000 *luitenants telde, om van de andere rangen niet te gewagen, zich vele personen moesten voordoen, die, behalve de groote praktijk, gesteld dat zij die allen gemeen hadden, nog den noodigen aanleg bezaten, om als Kapiteins van 's Konings schepen groote diensten te kunnen bewijzen. Evenzeer is het natuurlijk, dat er zich*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ook vele onder bevonden, welke door opvoeding, aanleg, of min bedeelde geestvermogens, wel geschikt waren, om nuttig in hunne inferieure rangen door te dienen, doch op welken het gezegde: » Tel brille au second rang, qui s'éclipse au premier," *wanneer zij bevorderd werden, in volle mate zoude zijn toepasselijk geweest."*

» *Men ging dus, tot den rang van* Post-captain *toe, af van het systhema van avancement bij ouderdom van dienst uitsluitend, en bepaalde alleen eenen zekeren diensttijd, welken men in elken rang moest hebben, alvorens men tot een' volgenden kon worden bevorderd. Eens* Post-captain *zijnde, was geen andere weg, om tot den rang van Admiraal te komen, meer open, dan ancienniteit van dienst alleen."*

»*Uit deze inrigting volgde een dubbel voordeel; men vond zeer veel jonge kapiteinen, vol vuur, jeugdigen moed en ondernemingsgeest, terwijl de admiralen mannen waren van bezadigden ouderdom, met onbegrijpelijk veel ondervinding, en dus evenzeer geschikt om van het jeugdig vuur en den moed hunner kapiteinen, partij te trekken, wanneer het noodig was, als die te beteugelen, wanneer die in verwatenheid ontaardde."*

» *Het nadeel was, mijns inziens, dat somwijlen de bevorderingen, die alleen de belooning van meerdere verdiensten hadden moeten zijn, dikwerf waren weggelegd voor jongelingen uit de eerste familiën, en van protectie in het algemeen, terwijl de waarlijk verdienstelijke man, minder bekend of minder geprotecteerd, werd voorbij gegaan. Gewis is dit een grievend onregt, maar waar is de goede inrigting, die niet ergens hare zwakke zijde heeft? Moeijelijk is dit tegen te gaan, overal waar eene andere bevordering dan bij ouderdom van dienst bestaat, hoe*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

regtvaardig het hoofd van den staat, of zijne ministers ook zijn mogen!"

» Doch ook welke prikkel ligt er niet in voor de ambitie? Hoe aanlokkend is niet het denkbeeld, als het ware de schepper van zijn eigen fortuin te zijn? Deze gedachte is voldoende, om elk sluimerend talent te ontwikkelen, en wanneer van vele, slechts enkele, eene bijzondere bevordering aan meerder vlijt, kunde en geluk te danken hebben, is dit reeds genoeg, om de hoop en ambitie levendig te houden, waarvan de resultaten altoos ten voordeele van den staat komen."

» Avancement alleen bij ancienniteit is de hoop en het troetelkind doorgaans van dezulke, welke noch kracht, noch moed genoeg gevoelen, om zich slechts eene enkele schakel uit den eeuwig eenzelvigen keten hunner dagelijksche werkkring te verwijderen. Het is de klip, waarop vroeg of laat de ambitie van den meer werkzamen schipbreuk lijdt. Want waar is de ambitie, die jaren lang bestand is tegen het denkbeeld, dat al wat men doen kan, wel eene opeenhooping van arbeid ten gevolge heeft, doch nimmer een' enkelen stap vooruit brengt."

» Dit bezwaar deed zich in Engeland *ook somwijlen bij de bevorderingen tot admiralen gevoelen; doch in eene zoo groote Marine kon men ook groote maatregelen nemen, en om één' te bevorderen, verkregen vele, die in de rangschikking zich boven hen bevonden, mede den rang, doch men bezigde die, waarvan men de meeste verwachting had, tot actieve diensten, terwijl de anderen, hetzij non-actief bleven, of tot meer voor hen geschikte posten werden benoemd."*

» Zou ook hier de gulden middenweg weder niet de verkieslijkste zijn, en zou deze niet gevonden worden, wanneer men, b. v., drie vierde der avancementen volgens ouderdom van dienst, en één vierde bij benoe-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ming, voor extra diensten, meerdere talenten of meerderen aanleg deed plaats hebben? De kansbegrooting voor dezulke, welker eenige hoop op avancement alleen op langdurige dienst gevestigd is, werd dan slechts om een gering gedeelte verminderd, terwijl elk ander, die in zich slechts eenige kracht gevoelde om naar hooger doel te streven, dan alles zou aanwenden, om onder het gering getal der extra bevorderden te komen; want hoe spaarzaam ook aangewend, het is genoeg, dat de hoop niet geheel worde weggenomen, en men late aan de ambitie der individuen het resterende over."

Vraagt men mij nu andermaal, waarom ik deze lange redenering, uit mijn vroeger rapport hier overneem, dan is het antwoord tweeledig. Vooreerst, wanneer men over de opleiding van adelborsten spreekt, dan spreekt men over het geheele korps der Marine, want die officieren waren eenmaal adelborsten, en de waarde, die zij in hoogere rangen hebben mogen, is veelal afhankelijk van de opleiding, die zij als adelborsten genoten hebben; en ten tweede, moge het ten blijke strekken, dat het denkbeeld van het verjeugdigen van het korps hoofd-officieren, het bevorderen bij keuze, en wat dies meer zij, ook niet door mij in mijne vroegere levensjaren, zou zijn gedeeld. Ja zelfs, dat, toen ik jaren daarna, zonder ooit gedacht te hebben, dat dit voor mij was weggelegd, aan het hoofd der Marine werd geplaatst, ik toen nog, de vroeger door mij geuite denkbeelden in toepassing trachtte te brengen, maar nu door meer ondervinding gerijpt, en meer bekend met alle de bezwaren, die er zich tegen stellen, zoo geldelijke als zedelijke, niet zoo doordrijvend als men gewoonlijk is, wanneer men anderen raad geeft, en niet geroepen is om die zelve in toepassing te brengen, maar met het gevoel van al de verantwoordelijkheid, die er aan is verbonden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Na deze lange uitweiding, ga ik over tot het eigenlijk doel van dit gedeelte van mijn schrijven, en zal spreken

OVER DE OPLEIDING DER ADELBORSTEN.

Het zee-leven is een abnormale toestand, het is een leven van ontberingen, waaraan men zich geheel alleen gewennen kan, wanneer men zich, als het ware van de kindschheid af, daaraan wijdt, aan boord te huis is, en zich aan den wal als in eenen exceptionelen toestand beschouwt; en daarom kan men zeggen, dat het eenig volmaakte Instituut, tot opleiding voor Adelborsten, een goed geordend oorlogschip zou moeten zijn, doch waar aan boord al dat theoretische onderrigt zoude moeten worden gegeven, dat men thans op de Marine-Instituten aan land ontvangt.

Na deze erkenning zal men welligt zeggen: waarom dan niet een schip tot Instituut ingerigt? Maar welk een kostbaar Instituut, zou een zoodanig alleen daarvoor bestemd schip niet zijn! Want ik kan geenszins het denkbeeld deelen, om een schip gelijktijdig tot Instituut en voor gewone diensten te bestemmen.

Als men b. v. op een fregat 1e kl. 50 adelborsten ter hunner opleiding plaatst, dan is het geen gewoon oorlogschip meer. Er moeten inrigtingen gemaakt worden, die het van zijne bestemming van oorlogschip vervreemden; en gesteld, men heeft een zoodanig schip noodig om dadelijk eene reis te doen, om, zoo als in het laatst van 1848 gebeurd is met de Prins van Oranje, plotseling naar *Oost-Indië* te zenden: waar moet men dan met dat vijftigtal adelborsten blijven?

Had men vele groote schepen in dienst, en kon men op ieder een bepaald aantal adelborsten plaatsen, met kundige Instructeurs in de verschillende vakken, dan zou dit gewis tot gunstige resultaten kunnen leiden, maar eensdeels hebben wij zoo vele groote schepen niet

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

in dienst, en ten tweede: zullen alle Kapiteinen evenveel lust en aanleg hebben, om de opleiding der jongelieden te surveilleren, wanneer het reeds zoo moeijelijk is, om een allezins geschikt Kommandant voor een enkel Instituut te vinden? De Kapt. Luit. BRUINING zegt daaromtrent te regt in zijne Brochure, bladz. 80, » *Wil men een algemeen Instituut aan den wal, dan hangt er onbegrijpelijk veel af van den kommanderenden Officier. Hij moet, naar mijn inzien, op jeugdige mannelijke jaren zijn. Hij moet aan uiterst beschaafde vormen, een ernstig, veerkrachtig, loyaal caracter paren. Hij moet uitmuntend Zee-Officier zijn.*

Dit gaaf toegevende, dan vraag ik, of men hetzelfde niet moet verlangen van den Kommandant van ieder schip, waar aan boord zich een gedeelte der adelborsten tot opleiding bevindt, en dan, hoe vele kundige Officieren Instructeuren zouden er dan niet moeten zijn, om op die verschillende schepen te plaatsen? Hoe veel omvattend zal hunne kennis niet moeten zijn, om aan al het van hen gevorderde te kunnen voldoen? Hoe zullen zij er den tijd toe vinden? Ik weet, het antwoord is gereed: wij hebben jonge Officieren genoeg, die daartoe in staat zouden zijn. Maar dan is de vraag: waar zijn die jongelieden gevormd? en het antwoord is: juist op dat Instituut te *Medemblik*, dat, om nu juist niet te zeggen, vrij algemeen miskend, maar ten minste niet naar waarde erkend wordt.

Ik ken die instelling, want ik ben er 4 jaren Militaire Kommandant geweest; ik durf verwijzen naar die jongelieden, die er, gedurende mijn vierjarig kommandement, hun onderwijs genoten hebben; zonder namen te noemen kan ik zeggen, alle de jongelieden, die in het promotieboekje van 1 Januarij 1841, als adelborsten 1e kl. gevonden worden. Zijn de resultaten later welligt minder gunstig geweest, dan kan dit niet pleiten tegen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de instelling, maar wel tegen de wijze van toepassing; en ik vraag: of het niet natuurlijker ware geweest, het terug te brengen tot hetgeen het wezen kon, of was, dan de geheele instelling te sloopen, en de adelborsten tot hunne opleiding voor de Marine, naar de heide van *Breda* over te brengen, waar geen ander water gezien wordt dan dat van de stadsgrachten.

Het is te betreuren, dat de instelling te *Medemblik* zoo weinig bekend is geweest, en dat zooveel heeft moeten zamen werken, om haar in discrediet te brengen, en echter was het eene instelling, die men aan inboorlingen en buitenlanders met trots had kunnen vertoonen.

Menigeen beoordeelt *Medemblik*, die nooit een voet op het aldaar gevestigde Instituut heeft gezet; zelfs moet het mij eenigzins verwonderen van den Kapitein Luitenant BRUINING, bladz. 79, als eene noodzakelijke verbetering, die te *Medemblik* zou zijn noodig geweest, te hooren noemen: *Eene batterij met verschillend scheepsgeschut en de gelegenheid om daarmede naar het doel te vuren.* Maar die batterij, met alle soort van scheepsgeschut, bestond; het is dezelfde, die naar *Breda* is overgebragt. Men kon van daar wel niet met kogels vuren, doch dit geschiedde met een paar stukken, die daartoe des zomers op den zeedijk werden gebragt; dit was bepaaldelijk in het reglement voorgeschreven.

Ik kan toch niet onderstellen, dat de Kapt. Luit. BRUINING *Medemblik* nooit bezocht zal hebben. Intusschen is dit met vele hoog geplaatste personen het geval. Kan hier ook een oud hollandsch spreekwoord toepassing vinden? d. i.: » *onbekend maakt onbemind*, en *wee den wolf, die in een kwaad gerucht is.*"

Eerst kwam de naam van ongezondheid, niet geheel ongegrond, maar eindelijk zoodanig overdreven, dat de familiën met schrik hunne kinderen derwaarts zagen vertrekken, en echter zijn er gedurende de meer dan

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

20 jaren, dat het Instituut te *Medemblik* bestaan heeft, bij een middengetal van 80 à 90 jongelieden, in al dien tijd slechts 2 gestorven, en dit nog wel aan ziekten, die niets gemeens hebben met de meer of mindere gezondheid van eene plaats. Mijn schriftelijk antwoord, op de interpellatie, ten dien opzigte in de Tweede Kamer gedaan, geeft deswege volledige inlichting, en is te vinden in de *Verhandelingen en Berigten betrekkelijk het Zeewezen*, dóór de Heeren SWART en TINDAL, jaarg. 1849, bladz. 784.

De ongelukkig doodsche ligging van het afgezonderde stadje, hoe uitmuntend ook voor een Instituut geschikt, biedt, voor degenen, die er aan verbonden zijn, geen der genoegens van het leven aan, en wordt alleen bezocht door hen, die er bepaaldelijk wezen moeten. Wat wonder dus, dat de menschen, die, aan het Instituut verbonden, het vooruitzigt hadden, daar hun leven te moeten doorbrengen, reikhalzend uitzagen naar eene verplaatsing, naar een meer aangenaam gelegen oord, doch geenszins rekenden op eene algeheele vernietiging. Van de Kommandanten der schepen hoorde men in den lateren tijd veel klagen, dat de jongelieden te veel theoristen werden, en met bijna geene de minste zeemanskennis aan boord kwamen. Is die klagt gegrond, dat ik niet beoordeelen kan, omdat ik, na mijn verlaten van het Instituut, geen schepen meer heb gekommandeerd, dan, ik herhaal het, het is geen fout van de instelling, maar van de latere rigting van het Instituut.

De Kapt. Luit. BRUINING zegt in zijne Brochure, bl. 53: »*Want even als thans de kern en kracht van dat personeel (Officieren), behoudens eenige uitzonderingen, moet gezocht worden in de laatste helft der Luitenants 1e kl., en de oudste van de 2e kl., enz.*"

Deze stelling niet gaaf aannemende, noch bestrijden-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de, wil ik mij voor de te nemen conclusie daarmede vereenigen, en dan rijst natuurlijk de vraag: waar zijn die officieren gevormd? en als dan het antwoord is, op welligt eene enkele uitzondering na, »*allen aan het Instituut te Medemblik*," zou men daaruit toch moeten afleiden, dat de resultaten zoo slecht niet zijn geweest. Er zullen van daar ook wel van vrij wat minder gehalte zijn voortgekomen, maar dat zal wel bij elke opleiding, ook die aan boord, het geval zijn.

Eene andere oorzaak, uit een geheel ander oogpunt beschouwd, waren de beoordeelingen van sommige landofficieren, en wel daar onder, die de meeste theoretische ontwikkeling hadden, en nu het theoretisch onderwijs, op het Instituut gegeven, ongunstig beoordeelden, om *Breda* in tegenstelling meer te verheffen.

Niemand denke, dat ik iets wil afdingen op den billijken roem, die aan de Academie te *Breda* wordt toegekend, maar kan men *Breda* niet prijzen zonder *Medemblik* te miskennen?

Het onderwijs, op de laatste plaats gegeven, stak zoo ongunstig niet af bij dat van *Breda*, maar had eene andere rigting, juist omdat de opleiding van een jong mensch, die voor de zeedienst bestemd is, geheel verschillend moet zijn van die van jonge lieden, welke voor de verschillende wapens van de landmagt worden bestemd. Ik zal aan het einde van dit gedeelte van mijn geschrijf de redenen opgeven, waarom ik *Breda*, ofschoon het als eene volmaakte instelling erkennende, namelijk, ter opleiding van officieren voor de landmagt, het als ten eenemale ongeschikt beschouw tot opleiding van zee-officieren, de vereeniging noodlottig heb genoemd, en die nog voor de Marine noodlottig blijf noemen.

Hoe de Commissie, en de officieren, leden daarvan, die hunne gevoelens in afzonderlijke bijlagen ontwikkeld hebben, over dat punt denken, kan men lezen (V. 119):

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

» *dat de vesting* Breda *eene ongeschikte plaats is voor een Marine-Instituut. De Commissie verbeeldt zich, dat die stelling naauwelijks betoog behoeft, er is daarover maar ééne stem in de geheele Marine.*"

(V. 180): » *Van het Instituut, zoo als het thans is vereenigd met dat voor het leger te lande, bijna zoo als vroeger te* Delft, *maar met veel gebrekkiger regeling, spreken wij niet; het is eene monsterachtige bedroevende amalgamatie.*"

Brochure BRUINING, bladzijde 77, § 8: » *Maar zoo beslissend als ik* Breda *voor Marine zou afkeuren, even zoo huiverig ben ik, om bepaald aan te geven, wat de beste wijze van opleiding zijn zou.*"

Doch alvorens dit verder te vervolgen zal ik overgaan tot de behandeling van vraag 18 van het algemeen verslag, met daartoe betrekkelijke bijlagen, en de vlugschriften, die ik hierboven heb aangehaald.

In de eerste plaats komt dan in aanmerking, hetgeen in het algemeen verslag, bladzijde 116 en volgende, als de slotsom voorkomt, van hetgeen, waaromtrent de Commissie eenstemmig dacht, en waaromtrent het resultaat tot de volgende conclusiën leidt.

De Commissie ontveinst zich de moeijelijkheid van het voorgestelde vraagpunt niet, zoo als blijkt uit hetgeen zij zegt V. 116:

» *De Commissie is tot de beantwoording voor deze belangrijke vraag in een veel omvattend onderzoek getreden, van al hetgeen daarvoor op onderscheidene tijden, zoowel hier te lande als elders, gedaan is;*"

» *Zij heeft niet kunnen ontdekken, dat het te eeniger tijd of plaats nog gelukt is, de opleiding der Adelborsten zoodanig te regelen, dat men haar, als volkomen beantwoordende aan het doel, kan beschouwen.*"

Het zal wel noodeloos zijn hier te doen opmerken, dat de Commissie, ofschoon met andere woorden, juist

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

hetzelfde zegt, wat ik reeds voor vele jaren heb gedaan.

In de 2e § van diezelfde bladz. spreekt zij over hetgeen hier te lande heeft plaats gehad, en vergelijkt daar 1°. *de enkele opleiding aan boord*, en 2e. *opleiding op een Instituut*, zeggende: » *dat beide wijzen van opleiding niet hebben voldaan aan het oogmerk.*" Zij meent, *dat, toen de opleiding aan boord gegeven werd, dit zonder behoorlijk toezigt was, zonder voldoend onderrigt, en dat de mannen, aan welke gewoonlijk die toen zoo belangrijke post werd opgedragen, mannen waren, zelve niet met die kennis toegerust, welke er voor een onderwijs van dat gewigt vereischt wordt, en van eenen stand in de maatschappij, die niet dat ontzag aan den leerling inboezemde, hetwelk hij op den jeugdigen leeftijd zoo zeer behoeft.*

Het is duidelijk, dat men hier doelt op de toenmalige stuurlieden, aan welke het onderwijs der adelborsten, eene halve eeuw geleden, was opgedragen, en zoo als ook ik het in der tijd van hen heb ontvangen, want de daarstelling van instituten is van eene latere dagteekening.

Dat men op die wijze tot de kennis kan komen, die een goed zee-officier noodig heeft, is mogelijk, doch behoort tot de uitzonderingen, maar in het algemeen zal men alleen zoodanige officieren vormen, als de Engelschen van voor 1814, waaromtrent ik mijne beoordeeling, bij extract uit mijn rapport van 1825, heb uiteen gezet. De Commissie deelt dan ook mijn gevoelen, daar zij zegt, V. 117: » *Men moet bekennen, dat sommige der zoodanig gevormde zee-officieren uitmuntend aan hunne roeping beantwoorden, maar dat ook velen, misschien wel het grootste getal, nooit dien trap der beschaving en wetenschappelijke kennis bereikten, welke hen op dien naam ten volle aanspraak kon doen maken*," en komt tot de conclusie: » *dat de zaak dus niet zoo*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zeer bewees, dat de opvoeding aan boord slecht was, dan wel, dat er geene opvoeding was."

De Commissie springt van dat tijdvak in eens over tot het Instituut te *Medemblik*, en laat dus een tijdvak van bijna 30 jaren onaangeroerd; doch hierin wordt te gemoet gekomen door hetgeen men lezen kan in de Bijlage N°. 7, waarin het afzonderlijk gevoelen over dit onderwerp, van den Kapitein-Luitenant BERGHUIS, wordt uiteen gezet. Hetgeen te lezen staat V. 176 en volgende is wel der lezing waardig; daar wordt gewezen op de inrigting tot opleiding der adelborsten aan boord van het fregat Euridice, onder den toenmaligen Kapitein ter zee C. J. WOLTERBEEK, de daarop gevolgde instelling te *Fyenoord*, en daarna te *Enkhuizen*, ons leidende tot de inlijving bij het Fransche Keizerrijk.

Men spreekt (V. 178) over de instelling, na de omwenteling, die ons in 1814 onze onafhankelijkheid terug gaf, van *de Artillerie- en Genie-School* te *Delft*, waar, een paar jaren later, ook jongelingen tot vorming voor de zee werden opgenomen.

Het is onbetwistbaar, dat die Genie- en Artillerie-School, ons knappe zee-officieren heeft opgeleverd. Er zijn er nog eenige daarvan, die met lof in het korps dienen, en hetgeen dan ook niet weinig wordt aangehaald, als een krachtig argument, door de voorstanders van de vereeniging van het Instituut voor de Marine met de Militaire Academie te *Breda*.

Ik kan er zoo bepaald niet over oordeelen, omdat ik van 1816 tot 1820, op eene langdurige reis in zee, en dus afwezig was, maar ik meen mij toch zeer goed te herinneren, dat die jongelieden, die destijds tot opleiding voor de Marine aan de Genie- en Artillerie-School te *Delft* geplaatst waren, meestal geen nieuwelingen waren, maar jongelieden, die reeds aan boord, als adelborsten 2e klasse gediend en reizen gedaan had-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

den; en die men als een gunstbewijs, om den meerderen aanleg, waarvan zij blijken hadden gegeven, deze meer wetenschappelijke opleiding deed deelachtig worden.

Het bleek echter, dat, toen men jongelingen nam, die nog niet aan boord waren geweest, het beoogde doel ook niet meer werd bereikt. Men leze daaromtrent hetgeen de Kapit.Luit. BRUINING, in zijne Brochure, getiteld: *Eenige denkbeelden betrekkelijk het militaire zeewezen, en de opleiding bij de Marine*, bladzijde 75, § 6, zegt.

Draagt de Bijlage N°. 7, van den Kapit. Luit. ter zee C. J. BERGHUIS, het kenmerk van eene oordeelkundige toets, dan is het echter te betreuren, dat iemand, die blijken geeft van eenen zoodanigen geest van onderzoek, zulk eene gewaagde opinie durft op den voorgrond stellen, als men lezen kan aan den voet van V. 178 en het begin van 179. Immers leest men daar: »*eindelijk deed nog de korvet Pallas in* 1825 *eene reis naar* Noord-Amerika, *met eenige adelborsten en jonge officieren, aan welke reis wel den naam van instructiereis werd gegeven, maar welke beter die van pleizierreis verdiende.*" Van pleizier-reis! Ja, wanneer men in aanmerking neemt, dat in het kort tijdbestek van 5 maanden, de maritime etablissementen van *Portsmouth*, *Plymouth* en *Falmouth*, in *Engeland*, van *Boston*, *New-York*, *Philadelphia*, *Norfolk* en *Washington*, in *Noord-Amerika* bezocht werden, en dat ik, want ik was destijds kommandant van de Pallas, de aan mijne zorg toebetrouwde jongelieden, overal presenteerde en dit met trots kon doen; zoo als zij dan ook overal, ten allergunstigste beoordeeld werden, hetgeen nog blijken kan uit de couranten van de landen, waar ik mij met de Pallas vertoonde. Maar zou men het daarom geene instructiereis noemen? Voorwaar, een zonderling denkbeeld. Er werd, ja geen onderwijs gegeven, met $a + b$ voor het bord, maar dit was ook de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

bedoeling niet. Mij werd eene speciale zending opgedragen om naar alle maritime aangelegenheden, in *Engeland* en de *Vereenigde Staten*, onderzoek te doen, en daarover te rapporteren; en daarenboven werd mij, behalve het gewone état major van de korvet, een tiental jonge luitenants en even zooveel adelborsten 1e kl. medegegeven, tot hunne instructie in de praktikale zeemanschap.

Pas in zee zijnde, werd men door stormweder beloopen. Bij het aandoen van de verschillende havens werden de stoutste manoeuvres gedaan, en daardoor de jongelieden geleerd en uitgelegd, wat men met een goed schip doen kan. Eenmaal *Engeland* verlaten hebbende, werden hun beurtelings de manoeuvres toevertrouwd, en werden zij belast, zooveel de omstandigheden slechts eenigzins toelieten, zelfs astronomische waarnemingen te doen, en die uit te rekenen. In 34 dagen werd de reis van *Falmouth* naar *Noord-Amerika* gedaan, terwijl gelijktijdig, een ander Nederlandsch korvet eene reis van in de 70 dagen had.

In *Boston* laveerde de korvet Pallas, regt in den wind, den moeijelijken archipel, zoo als men die baai kan noemen, op, dat de Noord-Amerikaansche loods als onmogelijk had gesteld. De verdere plaatsen werden bezocht en bereikt, in korter tijd, dan de snelste Amerikaansche kustvaarders dit ooit hadden verrigt, en van de *Chesapeak* werd in November de te huis reis tot op de hoogte van *Wight* in 18 dagen gedaan, met stormweder, volgens eene enkele maansbreedte, het *Kanaal* ingeloopen, en zonder land of vuren te zien, tot bij *Wight* doorgezeild. Zoo ooit eene reis met stoute zeemanschap is volbragt, dan is het die van de Pallas geweest; er zijn nog officieren genoeg in leven, die destijds aan boord waren, en het zouden kunnen getuigen; en wanneer men daar nog bijvoegt, dat op alle plaatsen,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

door de Pallas bezocht, ik het état major medenam, en zij getuigen waren, op alle werven, van de technische onderzoekingen, die daar door mij werden bewerkstelligd, dan vraag ik wat men moet denken, van Bijlage No. 7, wanneer men daar zegt: » *dat aan die reis wel den naam van instructie-reis werd gegeven, maar dat die beter dien van pleizier-reis verdiende.*" Het ware te wenschen, dat zoodanige pleizier-togten dikwerf konden worden bevolen, zij zouden vrij wat meer tot instructie dienen, niet alleen van de adelborsten, maar zelfs van officieren, dan eenige weken kruistogt, met zomerweêr, in de *Noordzee.*

Ik heb mij hier eene uitwijding veroorloofd, maar ik geloof, dat die gewettigd wordt, omdat de zaak mij zoo persoonlijk aangaat.

De Kapit. Luit. BERGHUIS heeft zijne opinie gegeven, ik heb de mijne daartegen gesteld, en kan alzoo overgaan tot het Instituut te *Medemblik*, waar over V. 117 en vervolgens op bl. 179 gesproken wordt.

Op bladzijde 117 zegt men: » *het daarna noodig geoordeelde Instituut werd te* Medemblik *opgerigt. Men gevoelde, dat ook de praktijk toch niet verwaarloosd moet worden, en een instructie-vaartuig werd daaraan verbonden, om de* Zuiderzee *tot praktische oefeningsplaats te maken. Had men twee zaken altoos in het oog gehouden, namelijk: genoegzamen tijd te besteden aan die zoo hoog noodige oefening, en de theoretische studiën niet te hoog op te drijven, ook daar ware men niet zoo verre van het doel gebleven. Werd er aan boord van de Urania werk gemaakt door een' bekwamen Zee-Officier van de aan zijne zorg toevertrouwde jongelingen, dan mogt de Adelborst, bij zijne komst aan boord, nog dadelijk geen zeeman zijn, maar hij werd toch ook goed Zee-Officier, en men kan niet ontkennen, dat ook daarvan*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

voortreffelijke bewijzen onder de jongere Officieren van het korps gevonden worden."

Welnu, het zijn juist naar die Officieren, dat ik meende te moeten verwijzen, toen ik sprak van alle de Adelborsten 1e kl., die in het promotieboekje van 1841 gevonden worden, en waarvan er nog zoovele thans als Officieren dienen. Heeft men later minder reden van tevredenheid meenen te hebben, dat ik niet beoordeelen wil, dan bewijst het, zooals ik reeds hierboven zeide, niets tegen de instelling, maar wel tegen de toepassing. Ik zag, na mijn verlaten van het Instituut, hetzelve eerst vier jaren later terug, toen ik het als Minister inspecteerde. Er heerschte de grootste orde en zindelijkheid, er waren nog doelmatige verfraaijingen daargesteld; op het oog kon ik niet bemerken, dat er in den gang van zaken iets veranderd was; waarom zou ik dan een minder gunstig oordeel over het Instituut hebben geveld, dan tijdens ik daar Kommandant was? Doch laat ons zien, wat de Heer BERGHUIS in zijne Bijlage, N°. 7, V. 179 zegt:

»*Van dat jaar*, 1828, *dagteekent het Instituut van* Medemblik; *daar, meende men, zou alles vereenigd zijn, aan alle voorwaarden tot vorming van zeeofficieren voldaan, en wij erkennen en stemmen ten volle toe, met het oog namelijk op het ontwerp der instelling, en de uitvoering daar latende, dat, zoo het mogelijk ware, zeelieden aan land te maken, wij die van* Medemblik *zouden hebben kunnen verkrijgen.*"

Ik ben volkomen van dat gevoelen; onder dien indruk aanvaardde ik het Kommandement van *Medemblik*, in de eerste maanden van 1835, en heb daar het bevel gevoerd tot in 1839, toen ik als Gouverneur-Generaal naar de *West-Indiën* vertrok. Gedurende mijn bestuur over het Instituut was de volmaking dier instelling mijn gedurig en onvermoeid streven, en ik meen te mogen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

aannemen, daarin niet ongelukkig te zijn geweest. De Urania werd gekommandeerd juist door een' officier, zoo als de Commissie dien verlangt. Van Mei tot Augustus was dat vaartuig kruisende in de *Noordzee*, beurtelings met de Adelborsten van het 3e en 4e studiejaar, en de last, aan dien zoo verdienstelijken Kommandant van het Instructie-vaartuig, was — triviaal uitgedrukt — aldus: »Wij moeten de jongens op het Instituut met een' schat van geleerdheid overladen, maar aan u is de zorg, om er die aan boord weder zooveel mogelijk af te spoelen, dat is te zeggen, ze te drillen, scheepsgebruik en oorlogschips etiquette aan hen te leeren, en er zeelieden van te maken, zooveel het op eene binnenzee mogelijk is," en ik verzeker, aan die last werd stiptelijk voldaan. Iedere Adelborst kommandeerde op zijne beurt alle manoeuvres, of lag op de nok van de ra, om reven in te nemen of zeilen vast te maken, af of aan te slaan. Zij stonden op hunne beurt aan het roer; stonden in de rust te looden, of achterop te loggen; zij leerden roeijen, met sloepen omgaan, en al het werk, dat, van den matroos af tot den officier, die eene wacht kommandeerde, gevorderd wordt. Zij leerden kruispeilingen doen, en bestek zetten. Er waren aan boord alle soorten van zee-instrumenten, zoo als: sextanten, octanten, chronometers, azimuth- en andere kompassen, barometer, en wat dies meer zij. Van al die instrumenten werd hun het gebruik geleerd; zij deden hunne eigene observatiën, cijferden die uit, en teekenden ze op in hunne journalen. En ofschoon nu de Kommandant van de Urania geen Professor was, en niet met het krijtje voor het bord stond te doceren, bezat hij toch theoretische kennis genoeg, om aan de jongelieden het waarom van elke praktikale manoeuvre duidelijk uit te leggen; ook werd het onderwijs in de gewone seinen, en in de telegraphische seinen, niet vergeten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Men bezocht de werven te *Willemsoord* en te *Amsterdam*, en ook de aldaar gevestigde fabrieken, voor zooverre die eenige betrekking op het zeewezen hadden.

Het was voor de jongelieden eene oefening en uitspanning tevens, geëmbarqueerd te zijn. Het was voor hen, wat het kamp voor de Kadetten te *Breda* is.

Na volbragte kruistogt zag ik in persoon, alle de gehoudene journalen na, en ook de particuliere aanteekeningen, die door elk afzonderlijk werden gehouden, de teekeningen van landverkenningen, en wat dies meer zij. En men denke niet, dat het nazien van die journalen en particuliere memoriën, of het indienen der rapporten van den Kommandant, over de geëmbarqueerde Adelborsten, eene bloote formaliteit was. Ik zag die alle zelve na, de uitkomst werd in rekening gebragt bij de rangschikking der jongelieden, de aanmerkingen, die er op hun werk te maken waren, werden aan hen medegedeeld, niet op eenen afschrikkenden toon, maar in dien van een' kommandant, die met zijn' pligt als zoodanig, vaderlijke zorg vereenigt, en die niet vergat, dat hij tot jongelingen sprak, meestal naauwelijks de kinderschoenen ontwassen; die men vormen moet, en waarvan men dus dadelijk geene volmaaktheid kon verwachten, doch die men moest aanwijzen, waarop zij zich bepaaldelijk moesten toeleggen.

Gedurende den tijd, dat de Urania in de haven lag, werd de dienst regelmatig gedaan, als op een goed geordend oorlogschip; parade gehouden, bram-ra's opgebragt en afgenomen, het tuig altoos netjes vierkant gebrast; in het kort, de jongelieden zagen altijd een oorlogschip, ofschoon dan ook in miniatuur. Dagelijks ging een gedeelte aan boord, om te worden onderwezen in het tuig en op de zeilen; tegen het najaar werd het vaartuig afgetuigd, door de adelborsten zelve, en in het voorjaar even zoo weder opgetuigd, terwijl gedurende den

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

winter op den zoogenoemden takelzolder het onderwijs werd voortgezet, in splitsen, knoopen, slurpen, matten en sijsings maken, in één woord: alles wat een matroos kennen moet; want het is altoos mijn stelregel geweest, dat, om iets goeds aan een' ondergeschikte te kommanderen, men het hem zelf moet kunnen voordoen; dit geeft zelfvertrouwen aan den officier, en eerbied aan de matrozen.

Laat een officier de loopbaan van eene komeet kunnen berekenen; dit is uitmuntend, maar in het oog van den matroos is 't van weinig waarde. Maar laat een matroos zien, dat een officier, bij het kommanderen eener manoeuvre, in stormweer weet, wat hij doet, en is het noodig, hetgeen hij gekommandeerd heeft, hem zelf kan voordoen; dat weet hij op prijs te stellen, dat boezemt hem eerbied voor zijnen officier in. Wanneer er zoodanig partij getrokken wordt van een instructievaartuig, en in een vaarwater als de *Zuiderzee*, waar men alles vindt, wat in het ruime sop gevonden wordt, zonder het gevaar, dat men daar somwijlen ondervindt, dan houd ik een zoodanig vaartuig, op die wijze in gebruik, nuttiger tot opleiding van jongelieden, dan hen, gedurende eenige weken in de zomermaanden, op een gewoon oorlogschip een kruistogt in de *Noordzee* te laten doen.

En dat dus het onderwijs op de Urania geregeld was, ik beroep mij deswege op de vele officieren, nog in het korps aanwezig, en die, gedurende mijn kommandement, hunne opleiding aan het Instituut te *Medemblik* geheel of gedeeltelijk hebben gehad.

Gedurende hun verblijf werd er maandelijks, in tegenwoordigheid van mij en den raad van toezigt, een examen van *eene* klasse afgenomen, en daaraan twee dagen besteed, om het over alle vakken, waarin onderwijs gegeven werd, te kunnen uitstrekken. Dus werd iedere klasse, in den loop van een studiejaar, driemaal naauw-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

lettend geëxamineerd, en daarenboven nog eens bij het einde van het studiejaar.

Ieder leeraar stelde mij bij die gelegenheid eene ranglijst ter hand, opgemaakt naar den staat van vordering, die de Adelborst in dat vak, volgens het oordeel van den leeraar, gemaakt had. Somwijlen werd die gerectifieerd naar de uitkomst, die het examen had opgeleverd, en de nummers, over alle vakken te zamen genomen, maakten het algemeene nummer uit, volgens welke de geheele klasse gerangschikt werd, bij het bevorderen tot een hooger studiejaar.

Men spreekt, dat de jongelieden te laat aan boord komen, maar ik vraag: is dat denkbeeld mij ontsnapt? Toen ik het kommandement van het Instituut overnam, was de tijd van admissie, op die instelling, van 14 tot 18 jaren bepaald. Het was op mijn voorstel, dat die tijd van admissie werd gewijzigd, en van 13 tot 16 jaren werd gesteld; zeer enkele keeren is men daar wel eens van afgeweken, voor jongelieden, die een allezins voldoend examen hadden afgelegd, doch door de groote concurrentie niet konden worden geplaatst, en die dan een volgend jaar op nieuw een allezins voldoend examen hadden afgelegd, dan nog werden geplaatst, ofschoon zij den bepaalden ouderdom eenigzins hadden overschreden. Doch ik herhaal, dit waren zeldzame uitzonderingen, ofschoon zij uitsluitend, en als een algemeene regel werden aangehaald, door die bestrijders van het Instituut, waarvoor elk argument, hoe ook gevonden, steeds welkom was. Later heeft men zich streng gehouden aan den bepaalden leeftijd voor de admissie.

Men spreekt van de hoog opgevoerde theoretische studiën op het Instituut. Welnu! ik beken het, ik heb die theoretische studiën zoo hoog opgevoerd, doch zij gingen niet boven de krachten der jongelieden van goeden aanleg. Voor allen kon het natuurlijk geen nut

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

hebben, maar er zijn er toch vele, die er het hooge belang van hebben ondervonden. En ofschoon ik het betreurde, dat men 4 jaren lang aan die studie moest wijden, ik heb het niet op mij durven nemen, om de cursus te bekorten, wanneer ik er over nadacht, dat een officier, voor de infanterie bestemd, 4 jaren op de Militaire Academie te *Breda* verbleef, en zij, die tot zeeofficieren werden opgeleid — een vak, dat genoegzaam alle takken van wetenschap moet omvatten, — die in een minder tijdvak moesten aanleeren. Maar gelijktijdig met dat hooger opvoeren van het onderwijs, of liever, de uitbreiding tot vakken, die men vroeger niet, of ten minste bij verre zoo uitgebreid niet, doceerde, voegde ik er nog iets bij, door een' pas uit activiteit komend officier, te belasten met les geven in de gewone stuurmanskunst, zoo als die aan boord in gebruik is; zoodat de jongelieden, zonder tot hunne formuleboekjes toevlugt te nemen, vlug en goed een horologiecorrectie, tijdmeters-observatie, azimuth, breedte en lengte, leerden cijferen, onverminderd die hoogere theoriën, die hen geleerd werden.

Het is waar, ik zelf heb er later mijne toestemming toe gegeven, om de cursus van 4 jaren tot op 3 in te krimpen, om de jongelieden vroeger aan boord te zien. Hoe men het gedaan heeft, is mij onbekend; het is geschied na mijne aftreding, maar ik ben nog van oordeel, dat, wanneer bij een Instituut, gevestigd in eene zeeplaats, en met bijvoeging van een Instructievaartuig, zoo gebruikt als de Urania in mijn tijd was, eene vierjarige cursus niet te lang is, en dat het jaar, dat zij daardoor later aan boord komen, wel wordt opgewogen, door de meerdere theoretische ontwikkeling, die men aan de Adelborsten in het laatste studie-jaar kan geven. Hoe dit zij, ik wil hier mijne opinie niet hoofdig stellen tegen die van zoovele anderen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ik ben geen Officier, die zijne kennis op een Instituut heeft opgedaan; ik ben er nog een van den ouden stempel, die als kind aan boord kwam, en het weinige, dat ik weet, daar en door eigen oefening geleerd heb; en wanneer ik daar alleen op zou terug zien, dan zou ik het onderwijs aan boord, als allezins voldoende kunnen beschouwen, want ik had nooit de voeten binnen de muren van de zich opvolgende Instituten bij ons te lande gezet, toen ik het kommandement van *Medemblik* overnam, en echter alle de takken van het daar gegeven wordende onderwijs, kon surveilleren, en daaraan nog verdere uitbreiding geven.

Van het oogenblik, dat ik het bevel over het Instituut op mij nam, niettegenstaande deze plaatsing geenszins met mijne verlangens strookte, nam ik het vaste voornemen, om het Instituut tot die hoogte te brengen, dat er geene billijke aanmerkingen op te maken zouden zijn, vooral ook, om er dien militairen geest in te brengen, die ook voor den zee-officier, zoo onvermijdelijk noodzakelijk is, en hem eenstemmig doet denken met de officieren van ieder ander wapen van den staat. Daartoe werd er op mijn verzoek dadelijk een detachement van 50 Mariniers, met een goed officier tot kommandant, en oud gediende onder-officieren, bij het Instituut geplaatst; de dienst op het Instituut geregeld, zoo als het op een oorlogschip plaats heeft, met kommandant, eerste officier, en officieren van wacht en piket. De Urania ingerigt om al die diensten te verrigten, die er in billijkheid van verwacht konden worden; niet dat dit alles niet reeds gedeeltelijk op de Urania bestond, maar ik durf zeggen, dat alles in eenen korten tijd, tot eenen hoogeren trap van volmaaktheid werd gebragt, en het Instituut een geheel ander en militair aanzien verkreeg.

Naarmate iedere tak van onderwijs, iedere leercursus, met hen, die met dat onderwijs belast waren, geregeld

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

was, en door de ondervinding als goed bevonden, werd dat gedeelte in een nieuw algemeen reglement opgenomen. Dat reglement, door jaren van proefnemingen en ondervinding tot rijpheid gebragt, werd stiptelijk opgevolgd, en vóór mijn vertrek van het Instituut, aan het Departement van Marine ingezonden, met verzoek om hetzelve door een Koninklijk Besluit te doen bekrachtigen. Dit heeft eerst later plaats gehad, doch het bleef desniettemin, ten voortdurenden regel op het Instituut in werking.

Het is te betreuren, dat dit Reglement nooit door den druk is publiek gemaakt, of ten minste ter meer algemeene kennis is gekomen. Het bevindt zich nog op het Ministerie van Marine, en waarschijnlijk in het archief van het nu, helaas! vernietigd Instituut van *Medemblik*. Ik had er een afschrift voor mij van gehouden, maar dit is, op eene voor mij onverklaarbare wijze, verloren geraakt. Intusschen, wanneer iemand, met kennis van zaken over dit onderwerp wil oordeelen, dan zou ik hem aanraden, eene poging te doen, om inzage van dat reglement te krijgen. Hij zou dan zien, dat de volledigste voorschriften voor iedere betrekking aan het Instituut daarin gevonden worden; dat de cursus voor elk vak van wetenschap, die aan het Instituut werd onderwezen, naauwkeurig is afgebakend, en niet theoretisch, maar na langdurige ondervinding.

Ik betreur het, niet meer in het bezit van dat reglement te zijn; de enkele aanhaling van de hoofdstukken zou voldoende wezen, om van het hierboven aangehaalde te doen blijken, en om te bewijzen, dat *Medemblik* geenszins ongunstig afstak, noch bij *Breda*, noch bij eenige andere academische instelling, buiten-, noch binnen'slands, want ik heb er vele bezocht. Is men er van afgeweken, dit ware gemakkelijk te herstellen geweest, maar in alle geval heeft dat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Instituut nimmer de ongunstige beoordeeling verdiend, die het later is ten deel gevallen, en dat wel meest door personen, waarvan $\frac{9}{10}$ die instelling nooit in hare volledige werking hebben gekend.

Ik ben verpligt dit op den voorgrond te stellen, tot regtvaardiging van het duurzaam leed, dat het vernietigen van het Instituut mij heeft veroorzaakt. Doch laat mij terugkeeren tot de zienswijze, door de verschillende personen in het midden gebragt.

De Commissie (V. 119 en volgende) geeft eenige paragraphen aan, waarin alle de leden daarvan overeenkwamen. Ik maak geen bezwaar, die met kleine beperking aan te nemen, doch toen het op eene conclusie nemen aankwam, kon men zich niet bepalen, of de toekomstige opleiding op een schip, of op een Instituut aan den wal zoude zijn, en noch voor het een, noch voor het andere wordt eenig bepaald voorstel gedaan.

De tweede §, bl. 122, spreekt *over het admitteeren van vrijwilligers op jeugdigen leeftijd, b. v. niet ouder dan* 13 *jaren.* Oogenschijnlijk heeft dat denkbeeld veel aanlokkends, maar hoe zullen die kinderen, want jongelingen kan men ze nog niet noemen, zonder een gestadig toezigt, ooit tot eene wetenschappelijke ontwikkeling komen, die hen slechts eenigzins kan gelijk stellen, met jongelieden, die een regelmatig klassikaal onderwijs hebben genoten? Hoe zal het Departement van Marine bestormd worden met verzoeken tot dergelijke plaatsingen? zal niet weder gunst en protectie eene hoofdrol spelen? Aan het denkbeeld, *om weer kapiteins zoontjes in de rol te brengen*, kan ik volstrekt mijne goedkeuring niet hechten, en om de kinderen van minvermogende doch verdienstelijke officieren en ambtenaren, niet uit te sluiten van de mogelijkheid, om eenmaal als officieren den staat ter zee te dienen, bestond te *Medemblik* de gelegenheid, omdat zij geplaatst kon-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

den worden, — genoegzame termen daartoe gevonden wordende, — voor heele of halve Rijks rekening, zoo als ook te *Breda* kadetten tegen verminderde contributie kunnen worden geplaatst. In het Reglement voor *Medemblik* vond men daarenboven nog de bepaling, dat ook konden worden toegelaten, jongelingen, die eenen bijzonderen aanleg toonen voor de zeevaartkundige vakken, of die, ter zee varende, blijken gaven van uitmuntende geestvermogens, met daarbij gepaard gaande vlijt en goede zeden.

Men ziet dus, dat de weg niet geheel was afgesloten.

De Kapitein-Luitenant BRUINING, zoo als men aan het slot van zijne aangehaalde Brochure kan lezen, is voor eene

1°. *algemeene opleiding aan boord*,
2°. *gedeeltelijke opleiding op een instituut*, en
3°. *gelegenheid tot latere applicatie.*

De bezwaren, die ik bij den stand onzer in dienst zijnde schepen van eenige grootte, daartegen meende in het midden te moeten brengen, heeft men reeds op de vorige bladzijden kunnen lezen.

Evenzoo heb ik bezwaren tegen het denkbeeld, om eenige uitverkorenen ter opleiding naar een instituut te zenden. Hier is geene aanleiding tot emulatie, maar wel tot naijver, wangunst en slechte kameraadschap. Het zou er evenzoo mede gaan, als ik van de equipage gezegd heb, bij het behandelen van die voorgestelde zoogenoemde keurschepen.

De meer theoretisch opgeleide jongelingen zullen, bij hunne aan boord komst, met eene soort van minachting neder zien op hen, die daar worden opgevoed, en zullen in vele opzigten bij hen moeten achterstaan; de reeds meer tot zeeman gevormden zullen de anderen al spoedig met den naam van professors bestempelen.

Volgens mijn inzien, moet het onderwijs aan allen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

gelijkelijk gegeven worden; hij, die dan door anderen wordt vooruitgestreefd, weet, dat hij het alleen aan zich zelven te wijten heeft, en kan dan niet tot verontschuldiging aanvoeren: ja, gij zijt in de gelegenheid geweest, om het te leeren, en ik niet!

Zeker zullen er, niettegenstaande een gelijk onderwijs aan allen, er nog een groot aantal gevonden worden, bij wie dit onderwijs minder zal uitwerken, en die het nimmer ver zullen brengen; waar is de academie, waar men geene binken vindt? De knappen daarentegen zullen zich van zelve wel doen kennen, zij vormen eene elite, en hunne minder begaafde kameraden zullen het van zelve wel erkennen; die jongelieden kennen hunne waarde onderling dikwerf beter, dan zij, die met hunne opleiding belast zijn.

Ik zal in geene verdere uitwijding over dit onderwerp treden, en alleen zeggen, dat, met hoeveel belangstelling ik dit gedeelte van het werk van den Kapitein-Luitenant BRUINING ook gelezen en herlezen heb, ik het, zoo als het daar ligt, niet ter uitvoering zou durven aanbevelen.

Ik moet ook nog spreken over de te *Utrecht* uitgegevene Brochure, onder den naam van: *Het Koninklijk Instituut voor de Marine.* Aan hetgeen er gezegd wordt van bladzijde 1—17 kan ik gereedelijk mijn zegel hechten, en wel natuurlijk, want het is ten minste een der geschriften, waarin *Medemblik* met regtvaardigheid beoordeeld wordt. Het verdere denkbeeld echter, zoo als het op de volgende bladzijden wordt uiteen gezet, hiertegen heb ik zware bedenkingen.

Men wil een schip inrigten voor een instituut, en wel een linieschip, met een korvetstuig, met eenige weinige stukken geschut, en eene equipage, niet sterk genoeg, om het schip slechts bezemschoon te houden. Het houdt dan op een schip te zijn, maar het wordt

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

een hulk of liever een drijvend instituut, dat geen voordeel boven een verblijf aan den wal aanbiedt, en oneindig meer kosten zal. Want wanneer men poorten in de koebrug zaagt, en die veranderingen aanbrengt, die hier worden voorgesteld, dan is dat schip naderhand ook voor niets meer bruikbaar. En ofschoon ik nu wel erkennen wil, dat men welligt wel een der oude linieschepen zoude kunnen missen, dan zoude ik het nog doelmatiger keuren, dat schip tot afbraak te doen verkoopen, doch de opbrengst niet te storten in de schatkist, als eene toevallige bate, maar bij eene wet te doen stellen ter beschikking van den Minister van Marine, om te komen in mindering van de kosten, die men zal moeten maken, om weder een instituut daar te stellen, waarover straks nader.

Het schijnt, dat de aan mij onbekende schrijver van die Brochure niet volledig bekend is, of ten minste geen acht heeft geslagen, op den gang en indeeling van een klassikaal onderwijs; want er wordt gesproken van ééne instructiezaal, terwijl er minstens 3 klassen zijn, die genoegzaam den geheelen dag, elk afzonderlijk, onderwijs ontvangen, behalve bij exercitiën, waar allen vereenigd kunnen zijn. Men ziet, dat ik ook aan het voorstel, in deze Brochure vervat, met hoeveel genoegen dat ook gelezen hebbende, mijne onvoorwaardelijke goedkeuring niet kan hechten, hoezeer ik gaarne het gevoelen deel, dat, nadat *Medemblik* nu toch eenmaal gesloopt is, er geene geschiktere plaats voor een instituut zoude kunnen worden uitgekozen, dan *Willemsoord* aan het *Nieuwe Diep*.

Ik heb ook gesproken van het vrij uitvoerige stuk, in het nummer van den *Gids*, van September 1852, voorkomende, onder den titel: *Eenige beschouwingen over de Nederlandsche zeemagt*.

Dit stuk kwam mij toevallig in handen; wie de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

schrijver is, is mij onbekend; men zegt, een onzer kundigste officieren van het leger, wiens vroegere werken ik met de levendigste belangstelling gelezen heb. Maar daar bevond hij zich op zijn terrein, en hier, ik moet dit zeggen, is dit geenszins het geval. Men kan ook niet alles even goed weten. Ik wil niet ontkennen, dat er zeer veel goeds, zeer veel waars in gevonden wordt, maar ik had er nog slechts weinige bladzijden in gelezen, of ik zeide tot mij zelven: deze schrijver kent de Marine niet, ten minste niet anders dan uit boekjes, die niet altoos even gelukkig gekozen zijn, en waaruit, bij voorkeur, die aanhalingen worden geput, die de Marine in een ongunstig daglicht stellen.

Moet men, wanneer men over een vak wil oordeelen, dat het onze niet is, en zijne opinie op de schriften van anderen moet gronden, dan niet ten minste het voor en tegen raadplegen, en heeft de schrijver dit gedaan? Aan den voet van bladzijde 327 haalt hij de vlugschriften aan, waarvan hij, zoo het schijnt, uitsluitend gebruik heeft gemaakt. Men vindt daarbij o. a. *Beschouwingen over de Nederlandsche Marine*, uitgegeven te *Leyden*, bij HAZENBERG, in 1844; en ARRIENS *Bijdrage tot de kennis onzer Marine*, *'s Gravenhage*, LANGERHUYZEN, in 1846. Geheele volzinnen worden daaruit overgenomen.

Maar kort na het verschijnen dier beide Brochures, zijn zij, onder de pseudonyme van X. Y. Z., als het ware bladzijde voor bladzijde, zoo krachtig wederlegd, dat er van die in denzelfden geest geschreven Brochures, in de publieke opinie, wel niet veel meer is overgebleven; en waarom worden die Brochures van X. Y. Z. dan ook niet aangehaald? Het is ten naasten bij, als of men in een proces alle getuigen *à charge* oproept, en alle getuigen *à décharge* voorzigtig te huis laat. Het moge een goed middel zijn, om het proces te winnen, bij regters, die

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de keerzijde der medaille niet kennen, maar of deze handelwijze zeer regtvaardig en ter goede trouw is, laat ik gaarne aan anderen ter beoordeeling over.

Het is waar, de schrijver haalt ook mijn vlugschrift van het voorleden jaar aan, ofschoon enkel de titel, maar ik moet gelooven, dat hij het niet gelezen heeft, want ware dit het geval geweest, dan zou er veel, dat nu in zijn werk voorkomt, daarin niet zijn opgenomen.

Doch ik laat mij verleiden tot eene kritiek, die niet in mijne bedoeling lag, want het was alleen mijn voornemen, eenige aanmerkingen te maken, op dat gedeelte, waar de schrijver handelt, over de gemeenschappelijke opvoeding van jongelingen, tot officieren voor de zee- en landmagt.

De schrijver zegt op bladzijde 345: » *Een voornaam vereischte voor de zeemagt van* Nederland *is, dat zij zooveel doenlijk in verband met de landmagt worde gebragt*," enz.; en bl. 346: » *wanneer nu èn vloot, èn leger elkander onderling vreemd zijn gebleven, en niets hoe genaamd weten, van wat ieders eigenaardige strijdwijze medebrengt, hoe dan kan daaruit iets goeds ontstaan;*" en iets lager: » *bij meer dan eene gelegenheid is het groote nadeel gebleken, van die afscheiding tusschen land- en zeemagt, van die wederzijdsche onbekendheid met elkanders vechtwijze.*" Tot staving van die overbekende waarheden, immers wat de wederkeerige kennis van elkanders dienst betreft, haalt de schrijver al zeer ongelukkig gekozen voorbeelden aan; ik zal die niet analyseren, maar alleen spreken over de stellingen, door den schrijver voortgebragt, die reeds door mij werden beaamd, vermoedelijk lang voor dat hij dacht eene pen op het papier te zetten. Maar is hij dan ten eenemale onbekend met het onderwijs, dat in *Medemblik*, ook in alle vakken van de dienst bij

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

het leger, werd gegeven; wel niet zoo als aan officieren, uitsluitend voor de wapens van de armee bestemd, maar toch waarlijk niet, om te kunnen veronderstellen, *dat zij met de vechtwijze aan land onbekend zouden zijn.* Ik gevoel mij verpligt, tot betere informatie van dien schrijver, dit onderwijs, hier eenigzins meer omstandig uit een te zetten.

Reeds hierboven heb ik gezegd, dat er aan het Instituut te *Medemblik* een detachement van 50 mariniers was, dat goed geoefende soldaten zijn, gekommandeerd door een' officier, aan wien het was opgedragen onderwijs te geven in de infanterie-dienst, en dat er bovendien, oud gediende onder-officieren waren, die hem daarin ter zijde stonden. Dat onderwijs was niet bloot theoretisch, maar praktisch, onder het geweer en op het terrein. Ik zal in geene verdere détails treden, maar kan de geruststellende verzekering afleggen, dat die jongelieden eene allezins voldoende kennis van de infanterie-dienst bezaten. Zij deden militaire promenades, werden op een geschikt terrein geoefend in het schieten op de schijf; en wanneer zij bij groote parades onder het geweer stonden, de handgrepen verrigtten, of defileerden, konden zij zeer goed in het gelid staan, met de goed geoefende mariniers, die menige campagne hadden gedaan.

Er was een officier belast met het onderwijs in de Artillerie, en dit was een Officier van dat wapen bij de armée.

Het onderwijs met het scheepsgeschut op de marine-batterij, werd door een' zee-officier gegeven, maar het onderwijs in de theorie van het wapen, door den boven aangehaalden officier van het leger. Deze was ook belast met het onderwijs in de veld-verschansing, waarin een vrij uitgebreid onderwijs werd gegeven; ook werd de pontonniers-dienst niet verzuimd, en of-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

schoon eenigzins oppervlakkig, toch genoegzaam, om den jongelieden een goed denkbeeld te geven, hoe eene brug over eene rivier of kreek kan worden gelegd, en welke middelen, bij gebrek van pontons, daartoe konden worden dienstbaar gemaakt, hetzij met vaatwerk, vlotten of reepen touwwerk, van den eenen naar den anderen oever gespannen, wanneer zich boomen of andere middelen van bevestiging op de oevers bevonden.

Men kan verzekerd wezen, dat, tot het vinden van zulke hulpmiddeltjes, de matrozen voor de beste pontonniers niet behoeven onder te doen, want zij zijn daar in hun element, en niemand weet beter dan zij om te gaan met ankers, touwen, en hoe men moet handelen, om, op sterk stroomende rivieren, eene soort van gierbrug daar te stellen.

De permanente fortificatie, ofschoon niet zoo omstandig onderwezen, werd toch ook geenszins over het hoofd gezien, en wel om de zeer eenvoudige reden, dat de Zee-Officier zeer dikwijls in het geval kan komen, vooral in de koloniën, om te moeten debarqueren, en te ageren tegen forten, zonder dat er een Genie-Officier bij is, die hem behulpzaam kan zijn.

De permanente fortificatie werd hun dan geleerd, niet als Ingenieurs, maar ten minste zoo, dat zij alle de deelen goed kenden, van het binnen talud van den hoofdwal, tot de meest vooruitspringende buitenwerken.

Wil men weten, hoe dat examen in dit gedeelte afgenomen werd, zelfs nog toen ik Minister was, want ik woonde jaarlijks het examen bij. Het was aldus:

Er waren plannen van vestingen, naar de verschillende versterkings methodes. Op die plannen werden de jongelieden ieder onderdeel aangewezen, naar de benaming en het doel gevraagd. Verder liet ik door de eene helft der klasse, op het bord, volgens de regels, een *front d'attaque* construeren, vervolgens door de andere

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

helft der klasse aanwijzen, waar een zoodanig *front d'attaque* aangevallen kon worden, waar de eerste ricochet-batterijen moesten worden aangelegd, hoe men de vesting moest naderen tot aan het bekroonen van het glacis, het beschieten van den hoofdwal, *descente de fossé*, en het bestormen van de geschoten bres.

Ik herhaal: het was hier geen cursus zoo als aan een' Genie-Officier gegeven wordt, maar genoegzaam om te bewijzen, hoe ongegrond de aanhaling is, *dat de zee-officieren ten eenemale onbekend zouden zijn met de vechtwijze van het leger te land.* Waar dan ook de matrozen gedebarqueerd zijn geweest, onder hunne eigene officieren, hebben zij steeds den hoogsten lof van de land-officieren weggedragen, voornamelijk als het er op aan komt om te ageren als tirailleurs, of eene *attaque de vive force;* zij zijn alleen wat onvoorzigtig, en kennen geen gevaar. Zij weten zeer goed het geweer als vuurwapen te gebruiken, deinzen niet terug voor den baijonnet, en kan die niet meer dienen, dan nemen zij het geweer bij de tromp, en slaan hunne antoganisten met de kolf tusschen hals en nek. Ik erken, het is niet zeer in den regel, maar laat niet na, respect voor die onverzettelijke gasten in te boezemen.

Zoo zijn de matrozen; maar men moet niet van hen vorderen of verwachten een fraai *port d'arme*, dat, wat de Kapitein-Luitenant BRUINING zoo humoristisch noemt, de pink op den naad van de broek. Maar ieder land-officier, die ze eens onder zijne bevelen heeft gehad, vooral bij expeditiën, zoo als in de *Oost-Indiën* zoo dikwijls voorkomen, zal ze gaarne weder onder zijne bevelen hebben.

Met het kanon zijn zij te huis, want, of het op een scheeps-rolpaard, eene vesting- of eene veld-affuit ligt, een kanon blijft een stuk kanon; zij zullen er snel en juist mede schieten, wel niet altoos bij iedere beweging

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

staande in de eerste of tweede positie, maar toch zoo, dat het gewenschte doel bereikt wordt.

Ik heb zeer dikwijls matrozen gedebarqueerd, om daar het geschut te bedienen, en kan dus uit ondervinding spreken.

Ik doe alle hulde aan de hooge volmaaktheid, waartoe, sints onheugelijke tijden, de artillerie van het leger gebragt is, maar neem den knapsten artillerist daarvan, zet hem aan boord van een schip, in eene holle of slechts deinende zee, laat hem pointeren op een schip, dobberende op gelijke wijze, zoodat hij schieten moet op het juiste oogenblik, even als een jager op een voorbij vliegend koppel patrijzen. Geloof mij, hij zal achter staan bij den eenvoudigen matroos, die goed gedrild is bij de batterijen, de beweging van het schip, waarop hij zich bevindt, en die van dat, waarop hij vuren moet, instinctief gevoelt. Ik geloof, dat de meer geestige dan juiste aanhaling van MOLIÈRE, op bladz. 347 door den schrijver gebezigd, een gevaarlijk wapen tegen hem zou kunnen leveren, wanneer men daarvan gebruik wilde maken, want ofschoon ik nu het woord *rien appris* niet wil overnemen, zou ik er toch het woord *mal appris*, zonder groot gevaar, tegen over kunnen stellen. Want ik meen, dat die uitdrukking niet te hard is, wanneer men op magistralen toon vonnis wil vellen, over zaken, die men alleen uit boeken geleerd en nimmer van nabij gezien heeft.

Er zullen zeker wel zee-officieren gevonden worden, die geen groot nut hebben getrokken, ook van dit gedeelte van het onderwijs, dat te *Medemblik* gegeven werd, maar er zijn ook zeer velen, bij wie het rijpe vruchten heeft gedragen. Ik ben tot deze lange tirade onwillekeurig gebragt, door de aanhaling van den schrijver, alsof de zee-officier ten eenemale onbekend zoude zijn met de vechtwijze van het leger.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ik heb te veel hoogachting voor al de wapens van het leger; ik ken de verdiensten van die mannen in hunnen belangrijken werkkring; verbroedering met hen was steeds mijn doel, dus volstrekt niet, om hun iets onaangenaams te zeggen. Maar ik wil het gevraagd hebben, wie of beter te huis zal zijn, een zee-officier met zijne matrozen aan wal gedebarqueerd, of een land-officier met zijne manschappen, aan boord, en bij het doen van landingen tusschen brandingen en klippen.

Ik heb de zaak wederkeerig menigmaal bijgewoond; laten wij ons toch niet door ongepaste eigenliefde doen wegslepen; want daaraan meen ik het alleen te mogen toeschrijven, dat de schrijver van het thans door mij behandelde artikel, als een zoo warm voorstander optreedt voor de toevoeging van *Medemblik* aan *Breda*. Onwillekeurig was ik geneigd hem toe te voegen: »*Tu es orfèvre, Monsieur* JOSSE!"

Ik geloof hiermede de verschillende zienswijzen over de opleiding der adelborsten te hebben geanalyseerd, dus nog altoos eene negative redenering, en dien nu ook eindelijk met eene eigene meening op te treden, dat niet vergemakkelijkt wordt, door de wijze, waarop ik de denkbeelden van anderen heb toegelicht.

Ik onderwerp dan ook gaarne het mijne aan de strengste kritiek. Hij, die het problema volkomen oplost, al is het dan ook geheel tegen mijne opinie, *il aura bien mérité de la patrie*, en ik zal de eerste zijn, hem hulde te brengen!

Doch alvorens mijne denkbeelden uiteen te zetten, rust nog de taak op mij, om te doen kennen, waarom ik de vereeniging van *Medemblik* met *Breda* noodlottig heb genoemd, en nog niet van dat gevoelen ben terug gekomen. Ik herhaal het reeds zoo dikwerf gezegde: Niemand kan meer regt doen wedervaren aan de tot een' zoo hoogen trap van volmaaktheid gebragte instelling,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

als de Militaire Academie te *Breda* is, dan ik. Maar wat heeft er ook niet toe medegewerkt; 16 jaren lang is die Academie onder hetzelfde opperbestuur gebleven; mannen, die bij het geheele leger, en bij allen, die hen kennen, geëerbiedigd worden, niet alleen om de militaire verdiensten, waarvan zij vroeger blijken hebben gegeven, maar die ook teregt als specialiteiten in het vak van onderwijs kunnen worden beschouwd. Hoe onvermoeid zijn hunne pogingen niet geweest, altijd van hetzelfde beginsel uitgaande; welke ruime middelen stonden niet ter hunner beschikking; onder hun opzigt werden de bepaalde leerboeken, in alle vakken van studie, tot het onderwijs op de Academie, daargesteld; ik heb er slechts enkele van gezien, en deze hadden vele verdiensten. Voor vele vakken geloof ik, dat die boeken of leercursussen, welligt met kleine wijzigingen, met evenveel succes op een Marine-Instituut, als te *Breda*, zouden kunnen worden gebruikt, dat er zelfs zeer veel is, waarbij het onderwijs voor het Leger en voor de Marine op dezelfde wijze zoude kunnen worden gegeven, en toch blijf ik bij het gevoelen in den aanvang dezes gemeld.

Ik spreek niet van *Breda* alleen van hooren zeggen, maar ik heb het gezien, want tijdens ik Kommandant van *Medemblik* was, ben ik, alleen met dat doel, derwaarts gereisd, en er eenige dagen verbleven. Het is nu jaren geleden; ik moet veronderstellen, dat er sedert dien tijd nog veel tot verbetering is toegebragt, maar destijds reeds bragt ik er alle regtmatige hulde aan toe, doch even openhartig moet ik er bijvoegen, dat ik er niets vond, wat wij in *Medemblik* ook niet hadden, of dat ik meende te moeten wijzigen, naar hetgeen ik te *Breda* gezien had. Ik bewonderde die instelling, als volmaakt voor de opleiding van Officieren voor de Landmagt; maar het denkbeeld, om er ook de Officieren voor de Marine op te leiden, kwam nooit bij mij op.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

In het eerste jaar na de tegenwoordige vereeniging heeft een zee-officier *Breda* bezocht, en is er verscheidene dagen gebleven. Hij was een dergenen, die, gedurende den tijd, dat ik er Kommandant was, zijne opleiding te *Medemblik* had genoten. Hij bragt, na het bezigtigen van *Breda*, zijne gedachten op het papier, zonder te denken, dat die ooit onder mijne oogen zouden komen. Ik was reeds afgetreden. Later gebeurde dit toevallig, en ik vond er zoo geheel mijne eigene zienswijze in terug, dat ik mij, voor een groot gedeelte, met hetgeen daarin voorkomt, kan vereenigen, en daar hij mij vergund heeft, van dit stuk zoodanig gebruik te maken, als ik zou noodig oordeelen, kon ik aan de verzoeking niet wederstaan, om er hier een gedeelte van over te nemen.

Men zal mij beschuldigen, dat ik over dit onderwerp zeer langwijlig ben, maar het gewigt der zaak moge mij ter verontschuldiging strekken.

» *Eenige aanteekeningen betrekkelijk de Militaire Academie en het voormalig Instituut voor de Marine.*"

» *Wanneer wij ook al willen aannemen, dat de Militaire Academie is, hetgeen men haar zegt te zijn, namelijk: eene bijna volmaakte inrigting, om jeugdige menschen tot officieren der verschillende wapens voor de Landmagt te vormen, dan is zij ook reeds daarom ongeschikt, om jongelieden tot adelborsten voor de Marine op te leiden, want het verschil in leeftijd van 4 jaren, bij jongelieden van 14 tot 18 jaren, is zoo groot, dat men de eersten nog kinderen, de laatsten reeds jongelingen of bijna mannen zou kunnen noemen.*"

» *Uit dat verschil in leeftijd volgt eene onwillekeurige overheersching op de jongeren, èn door physique èn door morele krachten. Wie jongelieden van nabij gekend heeft, weet hoe groot het verschil is, tusschen den zich nergens op zijne plaats gevoelenden*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

jongen van 14 jaren, en den naar ligchaam en ziel ontwikkelden jongeling van 18 jaar."

» *Harmonie of kameraadschap kan tusschen hen niet bestaan; de ouderen beschouwen de anderen als kinderen, en de eutopie, welke men heeft willen najagen, ten minste heeft aangevoerd, als een groot voordeel voor de vereenigde opvoeding, — harmonie tusschen Land- en Zeemagt, — zal stellig niet verwezentlijkt worden, maar er bestaan nu kansen tot eene voortdurende verwijdering, die nog voortduren zal, wanneer men de Academie reeds verlaten heeft.*"

Ik houde deze aanmerking voor zeer menschkundig. Men stelle daar niet tegen, dat er onder de kadets ook een verschil van 4 jaren kan bestaan, maar deze bereiken gedurende hun verblijf op de Academie ook die jaren, en worden op hunne beurt van de jongeren de ouderen van de instelling, terwijl de adelborsten de Academie reeds verlaten, vóór dat zij de jongelings jaren bereikt hebben, en dus daar altoos in eene inferieure positie zullen zijn. Ik vervolg het manuscript:

» *Men behoeft slechts een opmerkzaam toeschouwer te zijn, om bij eene dusdanige vereeniging van kinderen en jongelieden spoedig te zien, dat de oudere, Landmagt, zich geheel afscheiden zal van de jongere, Zeemagt; dat zij onderling ook in denkwijs te veel verschillen, om genoegens in elkanders bijzijn te smaken.*"

» *Dat door die aan den eenen kant getoonde, aan den anderen erkende meerderheid, geboren uit de meerdere physique en morele ontwikkeling der eerste, een gevoel van minderheid ontstaat bij de laatste, een gevoel, dat hen neerdrukt, dat hen doet toegeven, dat zich hen doet schikken, naar de gewoonte en gesprekken der ouderen, en dat alleen kan verkleinen, wanneer zij zich met gene trachten gelijk te stellen, èn*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

door na-aperij, én door voor hunnen leeftijd onrijpe denkbeelden in te zuigen."

» Welke jongelieden men ook zamenvoegt, stellig zullen de jongeren zich naar de ouderen modelleeren."

» Het zal voor de Marine toch wel geen overwegend belang zijn, dat jonge adelborsten zich geheel en al vormen als jonge soldaten."

» Een even groot nadeel van de Militaire Academie te Breda, *dat zeer schadelijk op de adelborsten werkt, is het volgende:*

» De kadets der verschillende wapens van de Landmagt leven in eene geheel eigene militaire atmospheer. Zij zien rondom zich, waar zij zich ook wenden, niets dan hetgeen betrekking heeft op hun vak in hun volgend leven; zij zijn omringd door soldaten, batterijen, fortificatiën, paarden, en alle de gloriole van den militairen stand. Hunne verbeelding wordt door de voorwerpen opgewekt, men geeft daaraan voedsel, door de plaatsing der afbeeldingen van de beroemdste veldheeren, van veldslagen, enz., enz."

» De jongeling, die zich zoo gaarne illusiën vormt, wordt, door deze omgeven, daartoe opgewekt. De rigting daarvan wordt door die voorwerpen aangewezen, hij zal droomen van roem en eer in veldslagen behaald, en nog te behalen. Een soldaat is voor hem een krijgsmakker, zijn vriend, zijn lotgenoot in hun volgend leven."

» En wat vindt er de adelborst om zijne illusiën voedsel te geven?"

» Op den hoek van een der bastions staat een mast, met een harksmastje daar achter, dat, toen ik het zag, op mij den indruk maakte, als of er een kof gezonken was, waarvan het ontredderde tuig boven het zand uitstak. Er was geen schemering van een tuig eens oorlogschips in te vinden. Welke denkbeelden

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

moeten zij krijgen van tuigen van oorlogschepen?"

» *Behalve dit, vond ik er de oude batterij van* Medemblik, *doch nu midden in het weiland staande. Hoe zal de jongen, die nog nooit een oorlogschip zag, eenen gunstigen indruk ontvangen, door deze voorwerpen?"*

» *Op de groote modelkamer stond, onder eene profusie van modellen, het weinige, maar toenmaals doelmatige, bij het geheel aan de inrigting passende, wat* Medemblik *bezat. Bij het bezien der modelkamer, wordt het oog onwillekeurig naar andere voorwerpen getrokken, en ik ben er zeker van, dat een les in den scheepsbouw, daar gegeven, weinig nut zal uitwerken, daar de jongelingen een duizendwerf gevariëerd voedsel, voor hunne rondwarende blikken, vinden."*

» *Ziedaar alles, wat de in zoodanige ongunstige omstandigheden, daar geplaatste, adelborsten, moet opwekken."*

» *Bij die kinderen kan wel eene voorliefde bestaan, voor een vak, dat zij niet kennen, maar de ambitie moet geboren worden, door zaakkennis, door naijver, en door vroegtijdig in eene goede rigting ontwikkelde illusiën."*

» *Zoo als voor eene goede Marine eene geschiedenis noodig is, zoo moet de ambitie gesteund worden door illusiën voor het vak, ten dienste van het vaderland; van dat alles kan men daar weinig toedienen."*

» *Krijgstucht, dat heerlijke vereenigingsmiddel voor de zamenstellende deelen eener zee- of landmagt, kan echter, in volle gestrengheid op kinderen toegepast, eene geheel verkeerde werking uitoefenen. Het kan geestverdoovend of ambitie benemend werken."*

» *Kinderen, zoo als de adelborsten daar zijn, onderdrukt door oudere in jaren, onder den invloed en*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

werking eener gestrenge krijgstucht, alleen gepast voor mannen van jaren, moeten een' vreemden, onnatuurlijken karaktertrek aannemen."

» *Het moge voor den soldaat gunstig zijn, hem van der jeugd af aan, zich te leeren bewegen als een automaat, de jongste adelborst aan boord echter, moet, zoodra hij slechts kommandant eener sloep is, handelen en denken te gelijk. Het onderscheid in beider levensbestemming is te groot; dezelfde rigting in hunne opleiding, kan onmogelijk beide doeleinden bereiken."*

» *Kinderen van dien leeftijd, moet men half als vader, half als militair behandelen, maar nimmer zal één geest van behandeling voor beide doelmatig zijn. Zijn de adelborsten en kadets te* Breda *beroofd van alle vrijheid, zonder dat uitspanningen, voor de jeugd geschikt, daarvoor zijn in de plaats gesteld; zij zullen steeds verlangend uitzien naar het eerste oogenblik, dat hun meerdere vrijheid schenkt."*

» *En welk oogenblik is dat? Zoodra het kamp betrokken wordt, breekt die heilrijke morgen voor hen aan; en ziedaar het kamp! eene illusie, ook voor de adelborsten voor de zeemagt, en dat is waarachtig zoo."*

» *Jongelieden, daar aan die inrigting opgevoed, gekweekt in dien soldatengeest, met geene andere denkbeelden bezield, dan die van al de kadets der landmagt, moge men den naam van adelborsten schenken, zij zijn het inderdaad niet."*

» *Een der kadets, nu het vorige jaar officier geworden, zeide mij, dat hij één voor één den adelborsten in het kamp had afgevraagd, wat zij liever wilden zijn; allen hadden geantwoord: geen adelborst! Eenigen wilden infanterist, anderen kavallerist, enz., zijn."*

» *Wat is er gebeurd?"*

» *Verscheidene adelborsten vroegen om overplaatsing*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

bij de Landmagt, en één vroeg bepaald zijn ontslag, later op nieuw examen afleggende voor een der wapens van de Landmagt. Welke toekomst voor de Marine!"

» *Hoe was dit te* Medemblik *gesteld?"*

» *Ik herinner het mij nog zeer goed, dat de Urania, netjes getuigd, zindelijk in orde, een perfect oorlogscheepje, onder de bevelen van den toenmaligen Luitenant ter zee* 1° *klasse* BOLKEN, *eene illusie was voor ieder onzer, want wij hadden het dagelijks voor oogen, en een gedeelte van ons was er dagelijks een paar uren aan boord."*

» *Zoodra de tijd, voor het kruisen bestemd, aangebroken was, werden de gelukkigen benijd, die dat jaar embarqueren zouden."*

» *Alles wat te* Medemblik *was ademde den geest der Marine, wekte de illusiën van ons allen op, gaf aan de verbeelding der jonge menschen voedsel, en eene goede rigting. Toen zag men daar dezelfde verschijnselen, hoewel in eenen minderen graad, bij de kadets der Genie, welke zich, nu omgekeerd, te* Breda *bij de adelborsten voordoen."* (1)

» *Voeg bij deze verschillende redenen, welke ambitie-benemend op de adelborsten te* Breda *werken, dat de kadets der Landmagt onmiddellijk na het verlaten der Academie epauletten krijgen, terwijl de adelborsten dan eerst beginnen moeten praktisch hun moeijelijk vak te leeren."*

Ik zou bij deze redeneering kunnen voegen, dat, om eene duurzame vriendschap, verbroedering en kameraadschap te doen ontstaan, het noodig is, dat men op een gelijk standpunt sta, gelijkheid van leeftijd en gelijkheid van vooruitzigten hebbe. En dit is geenszins

(1) Gedurende eenigen tijd zijn de kadets voor de Genie en Waterstaat, met hunne officieren en leeraren, bij het Instituut te *Medemblik* geplaatst geweest.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

het geval met kadetten en adelborsten; vier jaren meer of min maken weinig verschil op 25 jarigen leeftijd, maar van 14—18 jaren is het enorm, en daar ontstaat geene verbroedering. Zoo als hierboven gezegd is, de kadet, die de Academie verlaat, is dadelijk officier, heeft als het ware reeds zijne carrière gemaakt, of is die ten minste glansrijk ingetreden. De adelborst moet nog twee, drie jaren in eene zeer ondergeschikte betrekking dienen, waaraan zeer moeijelijke verpligtingen verbonden zijn. Waar hij zijnen voormaligen kameraad van de Academie ontmoet, staat deze oneindig ver boven hem, en dit verwekt afgunst. En omgekeerd, na een jaar of drie gediend te hebben wordt de Adelborst 1e klasse Luitenant ter zee 2e klasse, en staat gelijk in rang en distinctiven met een' 1e Luitenant van het Leger. Deze hem nu ontmoetende, zegt al ligt: » die kwam als een kind op de Academie, toen ik die als officier verliet, en nu kan ik nog jaren dienen, eer ik denzelfden rang heb als hij."

Die vergelijkingen zullen oneindig minder gemaakt worden, wanneer de jongelieden niet aan de zelfde instelling opgeleid zijn, en elkanders loopbaan niet als 't ware dag aan dag kunnen volgen.

Nooit heeft goede kameraadschap ontbroken, waar land- en zeemagt te zamen moesten ageren; men ontmoet elkander in den verkregen officiers-rang, zonder aanleiding tot dusdanige vergelijkingen. De aanleiding tot kwetsing van den jongeren in rang, is oneindig minder, en ook ik houde mij overtuigd, dat die gezamenlijke opleiding op ééne Academie, onder zoo verschillende omstandigheden, wel verre van goede kameraadschap te bevorderen, juist eene tegenovergestelde uitwerking zal te weeg brengen.

Doch laat ons tot het manuscript terug keeren; men vindt daar: » *Die jongelingen, die na het verlaten der*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Academie onmiddellijk officier worden, maken reeds, tijdens hun verblijf aldaar, plannen voor de toekomst; hoe zij hunne appartementen zullen inrigten, welke familie zij zullen bezoeken, welke opera's en concerten zij denken bij te wonen, enz.

» *Voegt bij die zoo pratende en zich op die wijze illusiën scheppende jongelingen, de in ongunstige omstandigheden daar geplaatste adelborsten, en dan vraagt men, of de vergelijking, en de verleiding, die er uit voortspruit, voor kinderen, en zich ontwikkelende jongelingen, niet te groot is.*"

» *Op eene inrigting voor de Marine alleen, zullen die gesprekken nimmer, of ten minste zelden voorkomen; alle verkeeren in het zelfde geval, zij weten, dat hunne toekomst anders is, dat hun edel vak, een leven van opofferingen en ontberingen vereischt.*"

» *Adelborsten moeten gedurende hunne opleiding meer vrijheid genieten dan nu het geval is, daar zij onmiddellijk na het verlaten van zulk eene inrigting aan vrijheid moeten gewoon zijn. Zoo dat het geval niet is, zullen zij in de havens van het land, of elders buiten 's lands, door een ongeregeld gedrag de vlag tot schande verstrekken.*"

» *En dit is te meer waar, daar hij, uithoofde zijner betrekking, niet alleen voor zich zelven aan vrijheid moet gewoon zijn, maar met sloepen of Commissiën aan wal gezonden zijnde, ook de dan onder hem gestelde matrozen in tucht en orde moet houden.*"

» *Er is nog een ander punt; die geheele afzondering gedurende hun verblijf op de Academie, is niet goed, het geeft hun een kazernetoon, zij hebben moeite om zich later in een' anderen kring te bewegen, zij zullen zich daar niet op hun gemak gevoelen; want de hebbelijkheid daartoe, en de goede toon hiervan, moet de kiem reeds in de eerste levensjaren gelegd*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

worden; ontbreken zij die vormen, dan zullen zij dikwijls, ofschoon veel kundiger zijnde, minder bruikbaar zijn, dan andere, die zulke nietige voordeelen bezitten."

Men kan er bijvoegen, dat de zee-officier, ofschoon ook militair zijnde, toch iets eigendommelijk moet hebben, dat hij alleen in den dagelijkschen omgang met zee-officieren en zeelieden verkrijgen kan. In de memorie zegt men: » NAPOLEON, *die zulke heerlijke combinatiën voor vloten wist uit te drukken, (zie* THIERS), *en handelde zoolang hij op het strategisch terrein bleef, bekende zelf:* » » *Il y a quelque chose de technique dans la Marine, que je ne comprends pas.*" " *Zoo hij, de grootste Veldheer, dit zelfs bekende, zoude men het dan niet als een axioma mogen aannemen, dat landmagt, zeemagt niet begrijpen kan, en het dus een allerzonderlingst denkbeeld is, om zee-officieren door soldaten te laten vormen.*"

»*Het is waar, er zijn zee-officieren aan de Academie te* Breda, *maar zij hebben te weinig invloed op de opleiding. Eerst liet men het aan hen over, de zaken aan den gang te brengen, de lessen te regelen,* enz. *Nu wil men het reeds geheel zelf doen, slechts één zee-officier zit in den Raad, zoodat zijn invloed al zeer weinig beteekenend is.*"

»*De oudste offivier van de marine aldaar, verschilt te veel in rang met den Generaal-Gouverneur, en van den Kommandant van de Academie. De oudste zee-officier moest meer bepaaldelijk chef voor de Marine zijn, dat is zoo niet; hij moest in eene andere verhouding tot den Gouverneur staan, om nuttig te kunnen handelen, en niet wat hij nu is, Compagnie's-Kommandant, niets meer niets minder dan een ander Kapitein, Kommandant eener compagnie op de Academie.*"

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

» *De instructie van scheepsmanoeuvres, waarbij meer dan een mast te pas komt, wordt gegeven in een lokaal, waar de schipper kleine tuigjes heeft gemaakt, lief om te zien, doch het heeft wel wat van speelgoed.*"

Ik heb in beraad gestaan, of ik het volgende wel moest overnemen, omdat er gesproken wordt van een tijdvak, dat ik Kommandant te *Medemblik* was, maar ik vermeen het toch niet geheel te mogen nalaten, omdat het komt van iemand, die er destijds zijne opleiding genoten heeft, en dus een bevoegd beoordeelaar is. Ik zal dus met eenige verkortingen vervolgen.

» *En nu moet ik in vergelijkingen treden tusschen het voormalig Instituut te* Medemblik, *en het thans bestaande aan de Militaire Academie te* Breda."

» *Dat lessen in het tuig, scheepsmanoeuvres, scheepsbouw, schiemannerij, enz., daar oneindig veel beter en doelmatiger konden gegeven worden, aan boord van een driemastschip, bij het optuigen, bij het aftuigen, bij het nazien tot herstelling, of bij vernieuwing van het tuig, is zoo duidelijk, dat het wel geen betoog zal behoeven.*"

» *Wat men toch theoretisch geleerd had, kon men dadelijk praktisch zien.*" Men gaat verder met vergelijkingen, die ik niet alle hier zal opnemen; alleen neem ik nog over:

» *Voor dat ik verder ga, wil ik nog eene groote beschuldiging tegen het Instituut ingebragt, beschouwen ten opzigte der Militaire Academie.*"

» *Men heeft gezegd: Te* Medemblik *bestond geen discipline. Ei! wanneer? Die dat Instituut gekend heeft, onder zijnen toenmaligen Kommandant, kon bijna geene aanmerkingen maken, als de zulke, aan de onvolmaaktheid van alle menschelijke instellingen verbonden, en toch genoten de adelhorsten toen eene*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

gepaste vrijheid, dat hen vormde, om eenmaal als fatsoenlijke en beschaafde menschen, den stand tot eer te verstrekken, waarin zij dienden."

Men zal welligt aanvoeren, dat er tot nog toe niet gesproken is van het jaarlijks doen van een' kleinen kruistogt. Dit had, toen het in behandeling zijnde stuk geschreven werd, voor het eerst plaats gehad, met een korvet en een stoomschip.

Er wordt, een paar bladzijden verder, daarover aldus gesproken.

» *Het zien van schepen, van oorlogschepen in den volsten zin van het woord, moet altijd gunstig werken op het enthousiasme van de jongelieden, die bestemd zijn om eenmaal daar op te varen. Deze oorlogschepen, vooral wanneer zij goed in order zijn, hunne volle batterijën aan boord hebben, eene flinke geoefende equipage bezitten, bekooren nog het oog van den ouden zeeman, hoe veel te meer moeten zij werken op de levendige verbeeldingskracht van jonge menschen.*"

» *Om de adelborsten van* Breda *tot adelborsten* 1° *kl. te kunnen bevorderen, rekende men, dat het genoegzaam was, wanneer zij eene maand in zee zouden kruisen. Een zeilschip, de korvet Ajax, en een stoomschip, de Gedeh, werden daartoe bestemd. Eene maand rekende men genoegzaam, om jongens, die geen schip kenden, ja, waar er bij waren, die nooit een oorlogschip gezien hadden, de dienst van een zeil- en van een stoomschip te leeren.*"

Dit is sedert veranderd en verbeterd, maar de tijd blijft altoos te kort in vergelijking van dien, welken zij aan land doorbrengen. Daarbij de schepen zijn te groot, de tuigen zijn te zwaar; men durft, eens in zee zijnde, die jongens niet in het tuig of op de ra's zenden, uit vrees voor ongelukken. Men kan hen dus wel zeer veel aanwijzen, maar al zeer weinig zelf laten doen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Hoe geheel anders was dit op de Urania; alles was daar aan boord, wat op een groot schip gevonden wordt, maar op eene verkleinde schaal, zoodat de kleinste knapen van het Instituut die behandelen konden.

Er was te *Medemblik* ook een stoomschip, waar de jongelieden praktisch onderwijs ontvingen in de machinekamer, ofschoon men dit later, om der lieve zuinigheids wille, heeft afgeschaft.

Maar men stelle toch daar tegenover, wat een fregat en een stoomschip van dagelijksch onderhoud kosten, en dat zij, gedurende den tijd, dat de adelborsten daarmede een' kruistogt doen, niet voor andere diensten beschikbaar zijn.

Komen de jongelieden zoo van *Breda* aan boord, en gaan zij dadelijk naar zee, dan betaalt het grootste gedeelte, al dadelijk den tol aan Neptunis, en zijn zij het grootste gedeelte van den togt zeeziek. Dit is minder te vreezen op de Urania in de *Zuiderzee;* daar kan men ook wel zeeziek worden, maar zij geraken er langzamerhand aan gewoon, en waren beter voorbereid, wanneer zij in het ruime sop kwamen.

De slotsom is, dat die eerste kruistogt, hoe gunstig ook voorgedragen, al bitter weinig resultaten heeft opgeleverd, en dat de kommandant van het schip, die volgender wijze beschreef:

» *Zij braakten van* Vlissingen *naar* Leith, *van* Leith *naar* Texel, *en van* Texel *naar* Vlissingen. *Onder zulke omstandigheden was het onmogelijk hun iets te leeren!*" Ik weet wel, dat bij een langer verblijf aan boord, zij er beter aan gewoon geraken, maar ik blijf nog altoos van oordeel, dat voorloopige oefening op een klein vaartuig in de *Zuiderzee* verkieselijk is, boven het dadelijk naar zee zenden met een gewoon oorlogschip. Ofschoon dit daarom niet behoeft te worden achterwege gelaten; men kan dit met de adelborsten

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

van het laatste studie-jaar doen, nadat zij eenen gedeeltelijken kruistogt met de Urania hebben gedaan, als wanneer er de volgende klasse op overgaat, mits men altoos daartoe geschikte schepen in de nabijheid en ter zijner beschikking hebbe.

Ik heb hier eenige der bezwaren tegen de gelijktijdige opvoeding van land- en zeemagt te *Breda*, in het midden gebragt; maar er zijn er andere, die geheel instinktmatig door den zee-officier worden gevoeld, en dat is, dat er zoo iets eigendommelijks aan den stand van zee-officier verbonden is, dat hij zulks nimmer zal verkrijgen, wanneer hij niet van zijne eerste levensjaren onophoudelijk met zee-officieren en zeelieden in aanraking is.

Ten tijde van het Fransche Keizerrijk had men *équipages de haut bord*, in kompagniën verdeeld, geheel op militairen voet ingerigt, maar zij werden ook weldra beter soldaten dan matrozen. Later beter ingelicht, gaven de Franschen eene andere wending aan hunne marine, en de zooveel hoogere trap van zeemanskennis en ondervinding, die nu niemand hun meer kan onthouden, is er het natuurlijk gevolg van.

In *Rusland* heeft men nog het zelfde systhema; daar zijn de matrozen gelijktijdig soldaten en goede soldaten. Iedere equipage vormt een bataillon, zij zijn ten allen tijde gereed om te marcheren, maar niettegenstaande deze geheel soldateske-inrigting, is men er nog niet op het denkbeeld gekomen, om de jongelieden voor de marine en voor de armee op dezelfde academie op te leiden.

Tijdens mijn verblijf in *Petersburg*, deed Z. M. de Keizer mij de eer aan, mijne meening te vragen, omtrent deze geheel militaire inrigting van de vloot. Ik nam de vrijheid Z. M. te doen opmerken, dat zoo lang Hoogstdeszelfs vloten zich alleen bewogen in de *Oostzee* en in de *Zwarte Zee*, ik wel geloofde, dat het goed kon

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

gaan; maar dat, wanneer eenmaal die schepen groote reizen over den *Oceaan* zouden doen, ik niet geloofde, dat men het systhema zou volhouden. Z. M. had de goedheid mij te antwoorden: »*mais vous ne prenez pas en considération, que pendant huit mois de l'année mes ports sont blocqués par les glaces. Que ferais-je avec ces hommes à bord, tandis que à terre cela forme quarante milles hommes de très bonnes troupes, dont je me sers où j'en ai besoin.*" Z. M. vroeg ook eens aan den Engelschen Kapitein Sir JOHN ROSS, wat men over dit systhema in *Engeland* dacht, en zijn antwoord was: »*Why, Sire, an English sailor has something so unsoldierlike about him, that I believe, even Your Majesty could not make a soldier of him.*" En ofschoon ik nu wel zoo ver niet wil gaan, de officier zoo wel als de matroos moet uitsluitend zeeman blijven, ofschoon dit niet uitsluit, dat men ook goede diensten van hen aan land kan hebben, maar die dienst moet steeds voor hen accessoir zijn.

Ziedaar mij eindelijk genaderd tot het gewigtig onderwerp, namelijk *mijne denkbeelden omtrent de meest geschikte opleiding der adelborsten.*

Na de vele hierover voorafgegane bladeren, waar ik de denkwijze van anderen ter toetse heb gemeend te moeten brengen, zal ik nu, bij het onderwerp ten principale, betrekkelijk kort kunnen zijn.

Bij eene groote Marine, waar een paar schepen meer geen nadeel zoude toebrengen, aan de dienstbestemming van de vloot, en waar men zoo naauw niet behoeft te zien op eenige duizende guldens meer of minder, zoude ik mij verklaren, voor de opleiding aan boord der groote schepen, mits daar dan ook een theoretisch onderwijs kan worden gegeven, even voldoende als dit op een Instituut aan land kan en moet plaats hebben.

De reden, waarom ik voor deze wijze van opleiding

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

bij onze Marine niet zou durven advyseren, heeft men genoegzaam uit de voorafgaande bladen kunnen zien.

Ik geloof dus, voor ons, mij tot het navolgende te moeten bepalen:

1°. Een eigen Instituut aan wal, in eene onzer bedrijvige oorlogshavens.

2°. Een daarbij behoorend allezins doelmatig exercitie-vaartuig, voor de dagelijksche oefening aan boord, en kruistogten gedurende de zomermaanden.

3°. Zoover de gelegenheid zich daartoe aanbiedt, wanneer er zeil- of stoomschepen naar zee gaan, korte togten daarmede te doen, nadat de adelborsten van het 4° studie-jaar, vooraf, op het exercitie-vaartuig, voorloopig zullen geoefend zijn. — Ik zal deze punten nader toelichten.

Het Instituut aan wal.

Ik blijf het betreuren, dat men met het vernietigen van het Instituut te *Medemblik* zoo overhaast is te werk gegaan, en dat men, na weinig maanden vereeniging met *Breda*, heeft durven beweren, dat dit aan het doel beantwoordt, waarover men eerst na eenige jaren een gemotiveerd oordeel zal kunnen vellen; namelijk, wanneer er adelborsten, te *Breda* gevormd, tot den officiers rang zullen zijn opgeklommen, en men deze zal kunnen vergelijken, met die, welke te *Medemblik* hunne opleiding ontvangen hebben.

Het is waar, *Medemblik* bezit niet alle vereischten, want het is geene bedrijvige oorlogshaven, maar voor het overige bevond zich daar alles, wat men voor een goed Instituut wenschen kan.

Wel is waar, er bestaat daar genoegzaam nog alles; ruime gebouwen, inrigtingen, en wat dies meer zij; zoodat ik bereken, dat, met eene onkoste van omstreeks

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

vier duizend guldens, alles weder op den ouden voet zoude te herstellen zijn. En echter durf ik daartoe toch niet het voorstel te doen, ook ten gevolge van de zoo ongunstige denkbeelden, die over den gezondheidstoestand wijd en zijd verspreid zijn; ofschoon ik, door innige overtuiging geleid, mij niet zou laten terughouden, om het Instituut daar te herstellen, met alle zoodanige wijzigingen en verbeteringen, als de ondervinding heeft aangewezen. Doch daartoe niet durvende advyseren, keer ik terug tot het eerste punt, namelijk, de daarstelling van een Instituut aan land, in eene onzer bedrijvigste oorlogshavens en zeeplaatsen, waar ook belangrijke beweging van den handel is, en dan verdient, mijns inziens, *Willemsoord* aan het *Nieuwediep* de voorkeur.

Maar nu de wijze, hoe zulks op den minst kostbaren voet daar te stellen.

Hoe ik over de inrigting van een der oude linieschepen denk, is reeds vroeger uiteen gezet. Men zou dus moeten kiezen tusschen het bouwen van een geheel nieuw Instituut, of wel, onderzoeken, of het groote hoek-magazijn aan het zuidoostelijk gedeelte van het etablissement, daartoe zou kunnen worden afgestaan en ingerigt.

Ik weet wel, men zou daardoor het voornaamste magazijn, voor alle de uitrustings goederen, die daar op de beide verdiepingen liggen, om van de zolders niet te spreken, verliezen. Maar het zou te onderzoeken zijn, of daarvoor geene plaats elders zoude te vinden wezen.

Zijn hiertegen gewigtige bezwaren en geeft men de voorkeur aan het zetten van een nieuw gebouw, dan behoeft dit bij verre zoo uitgebreid niet te wezen, als dat te *Medemblik*, waar men veel overvloedige ruimte had, die ongebruikt bleef. Dit in het midden latende, zal ik overgaan tot de inrigting en de voordeelen, die de positie daarbij aanbiedt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Het ter hand nemen van het bestaande Reglement voor *Medemblik*, zou ik in de eerste plaats aanraden; niet om het in alles te volgen, maar om het tot grondslag te nemen, en het te wijzigen naar hetgeen de ondervinding heeft geleerd.

Ook met betrekking tot de veranderde leercussussen, wanneer men blijft vasthouden aan het denkbeeld, om het verblijf op het Instituut van 4 op 3 jaren te bepalen, zoo als thans het geval is.

En nu de positie. *Willemsoord* is een schoon maritiem etablissement, waarvan het dikwerf bezoeken door de adelborsten, onder goede leiding, een voortdurende goede instructie zoude zijn. Bij het dokken van schepen, het ledig pompen van het dok, de reparatiën, die aan de schepen moeten worden gedaan, het in- of uitzetten van masten, het somwijlen nog voorkomend kielen, het innemen van batterijën en stuwen van het ruim, het gereed maken der tuigen, dit alles moest men den adelborsten laten zien, en behoorlijk uitleggen.

Er is meestal een schooner-brik in aanbouw; in alle gevallen bouwt men er voortdurend kanonneerbooten. Ik wenschte de lessen in den scheepsbouw afwisselend theoretisch en praktisch te doen zijn; de eene dag theoretisch op het Instituut, met de modellen, die daartoe aanwezig zijn; de andere dag op de werf, bij de in aanbouw zijnde of in reparatie liggende schepen. Dat onderwijs kon, mijns inziens, het meest doelmatig worden opgedragen aan den 2^{en} Ingenieur van het etablissement, aan wien daarvoor eenige tegemoetkoming konde worden toegekend, terwijl de Hoofd-Ingenieur met het algemeen overzigt van dit gedeelte van het onderwijs zou kunnen worden belast.

Er zijn daar bergplaatsen, waar de rondhouten, voor verschillende soorten van schepen, in de meest keurige orde voor elk schip afzonderlijk geborgen zijn. Daar

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zijn ook de ontkuipte masten, marsen, zaling- en ezelshoofden; en ik beschouw het van het grootste nut, dat de jongelieden van tijd tot tijd in die bergplaats werden geleid, en hun alles naauwkeurig werd aangewezen. Zij raken dan dadelijk bekend, met de enorme afmetingen van alle de deelen van het tuig van een groot schip, en kunnen zien het onderscheid, dat er is, tusschen het modelletje, dat eerst tot onderwijs gebezigd is, en waar de mast eene grootte van een' wandelstok heeft, in tegenstelling van de kolossale massa van hout en ijzer, waaruit de wezentlijke mast van een oorlogschip is zamengesteld.

Even zoo is het met al de voorwerpen, die tot de uitrusting van een schip gebezigd worden. Het getal is legio, van den zwaarsten ankerketting af tot op het kleinste voorwerp, dat op het schippersboek wordt medegegeven, en alles is in de magazijnen voorhanden. Het komt er slechts op aan, om hun er de benaming, het doel, en het gebruik van te doen kennen. Er zijn zelfs vele officieren, die er niet mede bekend zijn, en het eerst leeren, wanneer zij later met een detail belast worden.

Er is ook eene zoögenoemde monster-kamer, waar alle de monsters verzameld zijn, waarnaar de aanbestedingen gedaan worden; dit alles levert ruime stof tot onderwijs; het is een aangenaam onderwijs, en eene afwisseling met het blokkend zitten op de banken.

En nu verder. Men kan de adelborsten in opgelegde schepen, van verschillende charters, rondbrengen, hun de inwendige verdeeling en het beschietwerk doen kennen; hen dikwijls brengen op het wachtschip, en op schepen, die uitgerust worden, om naar zee te gaan, als ook op alle van reizen binnenkomende, zoo wel vreemde als Nederlandsche oorlogschepen. Ook het onderwijs in de stoomwerktuigkunde wensch ik, afwisselend, theore-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

tisch en praktisch te maken; theoretisch met de modellen, die daarvoor aan het Instituut zijn; praktisch in de machinekamer van het stoomschip, dat gewoonlijk aan het *Nieuwe Diep* gestationneerd ligt, en door er eenige van de meest gevorderden aan boord te zenden, wanneer de machine in werking is.

Dit is het bevolen onderwijs; maar nu hetgeen voortvloeit uit de ligging der plaats zelve. De gedurige beweging van de handelsvloot, het doorschutten, uit het *Nieuwe Diep* slepen, naar zee zeilen en omgekeerd, de beweging van de loodsbooten, het werken op de getijden, het gezigt op de reede met stormweder, dit alles is leerzaam, en maakt de jongens reeds met veel bekend, vóór dat zij aan boord van een schip komen, om daar de dienst als adelborst te verrigten.

En nu het Instructievaartuig. Zoolang de Urania nog dienen kon, zou men die nog voor de *Zuiderzee* kunnen gebruiken; moet men later tot den bouw van een nieuw overgaan, dan zou ik het zoo willen inrigten, dat men er ook zonder zorg eenen kruistogt in de *Noordzee* mede zou kunnen doen, echter niet te diep gaande, want dan wordt het weder minder geschikt voor de *Zuiderzee*.

Overigens, alles wat ik van de Urania te *Medemblik* heb gezegd, vindt ook hier zijne toepassing.

Het vaartuig moet steeds in de meest mogelijke orde worden onderhouden, de dienst daarop stiptelijk worden gedaan, het moet in alle deelen een fraai oorlogscheepje, ofschoon dan ook in miniatuur, zijn. Dagelijks moet er een gedeelte van de adelborsten aan boord geoefend worden; het op- en aftuigen moet uitsluitend door hen worden verrigt, goede sloepen van verschillende afmetingen moeten er bij zijn, met doelmatige tuigen. Zij moeten evenzeer geoefend worden in het roeijen als zeilen, maar het laatste niet zonder een' officier of

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

geschikt onder-officier. Men moet zich niet bepalen tot het *Nieuwe Diep*, maar ook naar de reede gaan, om hun te doen zien, wat men met sloepen, ook in hol water en gaande stroomen, doen kan en doen moet. Op de kruistogten moet de Urania tot instructie gebezigd worden, zoo als ik beschreven heb van hetgeen het in mijn tijd was, namelijk: praktische toepassing van hetgeen men op het Instituut theoretisch geleerd heeft.

Het les geven in het doen van sterrekundige waarnemingen, vooral het meten van afstanden, moet op het Instituut zorgvuldig worden onderwezen, en aan boord van de Urania zooveel mogelijk worden voortgezet. Voor het onderwijs in de artillerie, namelijk, de theorie daarvan, met de kennis van veld-verschansing, fortificatiën en pontonniersdienst, zou ik er voor wezen, om een' officier der artillerie van het Leger aan het Instituut toe te voegen. Voor de praktische artilleriedienst vindt men de batterij, waarop de Mariniers worden geëxerceerd, alsmede de kanonneerboot, tot het doen van proefschoten bestemd, en tot het onderwijs voor jongelieden voor de constabelerij, waarin men hen kan doen deelen, dat ik van meer belang keur, dan het les geven in lust-vuurwerken en soortgelijke aardigheden.

Voor het gebruik van het geschut op kustbatterijen en van het veldgeschut, ook daartoe vindt men aan het *Nieuwe Diep* kostelooze gelegenheid, zoo als ook voor de infanterie-dienst, gezamelijk met de Mariniers, die daar altoos in vrij ruimen getale aanwezig zijn.

Ik heb hier alleen gesproken van hetgeen men het praktikale zoude kunnen noemen, en niet van de leercursussen, zoo als die voor de verschillende vakken moeten gegeven worden. Ik kende die zeer goed, toen zij op een vierjarig verblijf berekend waren, waarop men heeft moeten inkrimpen; nu het op een driejarig verblijf bepaald is, is het mij onbekend, ik zal er dus niet over

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

spreken. Alleen in de letterkundige vakken wilde ik vereenvoudiging gebragt hebben, en de geschiedenis alleen in groote trekken en van alle landen gelijktijdig of in verband tot elkander behandelen, zich aansluitende aan de onderdeelen van de aardrijkskunde, want de algemeene gronden daarvan behooren tot de sterrekunde en de wiskundige lessen.

Ook omtrent de talen ben ik nooit ten volle tevreden geweest; eene goede uitspraak is een hoofd-vereischte, daarom zou ik tot onderwijzers in de talen menschen verlangen van dien landaard; dat men zich meer bemoeide hen te oefenen in eene goede uitspraak en een dagelijksch discours, dan al die verfijningen van de grammatica.

Ik spreek hier van vreemde talen; van het Nederduitsch spreekt het wel van zelf, dat elk mensch van eenige opvoeding, die in den tegenwoordigen tijd grondig kennen moet, ten minste zoo, dat men haar zonder grove fouten spreken en schrijven kan.

Het is overigens een vereischte tot admissie op het Instituut, en gedurende de literarische lessen, kan er de hand aan gehouden, en die daarmede zamengesmolten worden.

Ik weet wel, hetgeen ik over de vreemde talen gezegd heb, is gemakkelijker aan te wijzen dan uit te voeren, met klassen van een twintig à vijf-en-twintig jongelingen, waarvoor men wel doceren kan, maar die men niet te gelijk kan laten praten. Intusschen hoop ik, dat men dat onderwijs wat meer praktikaal zal maken.

Ziedaar mijn denkbeeld over de vorming van adelborsten voor onze Marine, in grove trekken voorgedragen. Ik geloof, dat zoo doende de wetenschap met praktikale kennis hand aan hand kan gaan, en dat die jongelingen na voleindigde cursus op het Instituut, zoo al niet als zeelieden aan boord zullen komen, ten minste niet als baarsch zullen zijn aan te merken. En dat zij, bij het in toepassing brengen, van hetgeen zij daar, op het

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Instructievaartuig en op de werf, geleerd hebben, den naam niet meer zullen verdienen van baren, dien men hun in de laatste tijden, te regt of te onregt, zoo ruimschoots heeft toegedeeld.

Hoe dit zij, ziedaar mijne opinie; men vergelijke die met die van anders denkenden; ik geloof ten minste, dat de mijne het voordeel heeft, van niet op eutopiën gegrond te zijn; dat alles in eenen normalen toestand verblijft, en dat de kosten niet zoo groot zullen zijn, om daarvoor terug te deinzen. Immers, wanneer men eenig belang stelt in de toekomst van onze zeemagt.

Wij gaan nu over tot de 18e Vraag: »*Welk en hoedanig is de geschiktste opleiding der adelborsten voor den scheepsbouw?*"

Ik zal, op hetgeen de Commissie daaromtrent zegt, geene uitgebreide commentariën maken, ofschoon, wanneer ik dit vraagstuk zoo *au fond* wilde behandelen, als ik dit met de opleiding der adelborsten voor de Marine gedaan heb, daartoe welligt wel termen zouden zijn.

Mijn denkbeeld, immers wat de eerste jaren van onderwijs betreft, sluit zich aan dat der adelborsten voor de Marine aan. Wanneer er een Instituut te *Willemsoord* gevestigd werd, zou ik hen daarbij willen plaatsen; om het theoretisch onderwijs te deelen, en speciaal onderwezen te worden door den Ingenieur van dat Etablissement, en voorts al spoedig zooveel mogelijk praktikaal op de werf, en ook in het behandelen van het gereedschap; in één woord, ook timmermanswerk, want ook de praktikale kennis daarvan mag niet worden verzuimd. Voorts de kennis van de eigenschappen, soorten en prijzen van de materialen, die tot den scheepsbouw gebezigd worden. Wordt er een nieuw schip gebouwd, en telkens bij de vordering daarvan, hen doen tegenwoordig zijn, zoo ook bij het dokken, het doen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

van kapitale reparatiën, met opgave van de redenen, waarom die zoo en niet anders worden aangewend; in het kort, om er in de eerste plaats Constructeurs van te maken. Wil men ze later een hooger vlugt doen nemen, en in de gelegenheid stellen om al die kundigheden te verkrijgen, die men, volgens de Commissie, van eenen Ingenieur vorderen kan, dan vereenig ik mij gaarne, met hetgeen de Commissie daaromtrent in het midden brengt.

En hiermede ga ik over tot de vragen van minder hooge vlugt.

Vraag 19. *Zal men bepalen, dat voortaan de victualie geleverd en opgelegd worde in de zeehavens?*

De Commissie beantwoordt deze vraag ontkennend, en stelt geene verandering voor in het thans bestaande stelsel. Ik behoef er dus geene aanmerking op te maken. Ik zou er alleen kunnen bijvoegen, dat ik in het jaar 1826 of 1827, destijds kommandant van het wachtschip te *Vlissingen* zijnde, op verzoek van den Admiraal O. W. GOBIUS, alstoen Kommandant en Directeur der Marine aldaar, eene uitvoerige memorie over dit onderwerp heb ingeleverd, welke aan het Departement van Marine is ingediend, doch dat men aldaar heeft vermeend, de leveranciën aan de centrale punten, destijds *Amsterdam* en *Delfshaven*, te moeten blijven behouden; zoo als het, na de opheffing van *Delfshaven*, nu uitsluitend te *Amsterdam* geschiedt, uitgenomen versch vleesch, versch brood en groenten, dat op de plaats waar de schepen zich bevinden, wordt aangekocht. De volgende vraag 20, vordert echter eenige meer uitgebreide toelichting; die vraag luidt aldus:

Zou er geene andere bepaling kunnen worden gemaakt, dan dat de bezuiniging op het victualie-verbruik voor de helft aan de officieren van administratie kome, als, bij voorbeeld: door hun rangen en regten

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

te geven, gelijk aan die der werkelijke zee-officieren?

Dat dit punt reeds sedert lang een onderwerp van ernstige overweging bij mij heeft uitgemaakt, en dat er hoogst belangrijke veranderingen zijn ingevoerd, waarop de Commissie nu alleen verder voortgaat, kan blijken uit de aanhalingen uit mijne Brochure, en van de Resolutiën in het *Recueil* opgenomen, zoo als die hier achtervolgens door mij zullen worden aangehaald.

Het onderwerp, in deze vraag voorkomende, is door de Commissie met eene zekere uitvoerigheid bewerkt. Het oogpunt, waaruit zij de zaak beschouwd heeft, is geheel overeenstemmende met het mijne, ik kan er dus grootendeels mijn zegel aan hechten; doch er zijn beschouwingen, welke nader dienen te worden toegelicht.

Het systhema, dat door de Commissie zoo hoogelijk wordt afgekeurd, is geheel in navolging van het Engelsche, en de victualie-meesters zijn, wat bij de Engelsche Marine de *pursers* waren.

Vroeger, bij de invoering daarvan, was er een schrijver voor de scheeps-administratie en een victualie-meester voor de dienst, door zijnen naam aangeduid; later smolten die beide functiën in een, onder den naam van schrijvers en victualie-meesters. Ik vond daarvan, bij mijne komst aan het bestuur: 6 schrijvers of victualiemeesters van de 1e klasse, 17 van de 2e kl., 18 van de 3e kl., 34 adjunct-schrijvers en 41 klerken. Die verouderde naam van schrijvers en victualie-meesters beviel mij niet, en de naam van officieren van administratie kwam mij meer geschikt voor, om een denkbeeld te geven van de betrekking van die heeren aan boord, en ook om die betrekking te releveren.

Eene nieuwe organisatie werd daarom door mij voorgedragen, en vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 25 Sept. 1844, te vinden in het *Recueil van Zeeorders* d. d. 3 October 1844, Lett. B. No. 76, waarbij de be-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

trekking van schrijvers en victualie-meesters werd te zamen gesmolten, en Art. 2 van dat besluit luidt: »*De dienst van officier van administratie vereenigt in zich die, vroeger voor de schrijvers en voor de victualie-meesters bepaald, en zal voortaan niet meer door twee personen elk afzonderlijk worden waargenomen.*" Bij Art. 3 werden *de emolumenten verminderd;* bij Art. 4 werden *de belooningen voor het behoorlijk beheer en de goede verantwoording der kleedingstukken afgeschaft,* en werden daarentegen de traktementen op eene andere wijze ingerigt, zoo als men zien kan aan het einde van de Tabel B. I, 36.

Wanneer men deze nagaat, zal men zien, dat de non-activiteits traktementen belangrijk werden verhoogd, de zee-traktementen in evenredigheid verminderd, zoodat het eindcijfer genoegzaam hetzelfde bleef. Maar door de nu vastgestelde bepaling van 10 officieren van administratie der 1e kl., 20 van de 2e kl., 20 van de 3e kl. en 30 adjunct administrateurs, om van de klerken niet te gewagen, ontstond de gelegenheid, om bij dat korps eene niet onbelangrijke promotie te doen plaats hebben. De traktementen werden meer in evenredigheid gebragt met die van de officieren, met welke rangen zij geassimileerd waren. De vermindering van emolumenten leverde eene groote bezuiniging op, waaruit een groot gedeelte gevonden werd der som, benoodigd tot het verhoogen van de traktementen der luitenants 1e kl. en oudste luitenants 2e kl., welke bij dezelfde organisatie werd ingevoerd, en welke almede gevonden kan worden op de boven aangehaalde tabel, B. I. 35 en 36. Waar onder andere op bladz. 38 gezegd wordt: »*dat er voor de officieren van gezondheid en administratie, namelijk voor de oudste, eene aanzienlijke verhooging in het non-activiteits traktement is gebragt, zoomede in het pensioen.*" Verder volgt er: »*dit steunt op billijk-*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

heid, daar zij in hunne betrekking nimmer tot eenen hoogeren rang dan die van luitenant 1e kl. kunnen opklimmen, en dus tot den hoogsten rang hunner betrekking gekomen, zoo in traktement als pensioen, daarvoor eenigzins moeten worden te gemoet gekomen, daar de eigenlijke militaire officieren het vooruitzigt hebben, om met den tijd tot de hoogste rangen te kunnen opklimmen, zoodat de officier van gezondheid of administratie in het geval kan komen, om te moeten dienen onder een' chef, die als adelborst aan boord kwam, toen hij reeds chirurgijn majoor, of schrijver en victualie-meester was. Eene zoodanige verhooging van traktementen, (doelende op die van de luitenants) kan niet worden verkregen zonder vermeerdering van uitgaven, doch hier staat tegenover eene aanmerkelijke vermindering der voordeelen, vroeger aan de schrijvers en victualie-meesters toegekend. In alle gevallen is het op regt en billijkheid gegrond, en heeft het een zeer gunstige indruk bij het korps officieren te weeg gebragt." En dat hun kans van bevordering op eene billijke wijze geregeld was, kan worden gezien in B. I, 39, dat gedurende den tijd van mijn bestuur zijn bevorderd 9: van de 10 officieren van administratie 1e kl., alle de 2e en 3e kl. en adjuncten, en 29 van de 35 scheepsklerken.

Het korps aldus georganiseerd zijnde, was ik er op bedacht, om hetzelve nog meer te releveren, door die kleine voordeelen, zoo als het verkoopen van tabak, thee, koffij en zeep, enz., aan de equipage, op het kwart, af te schaffen, want ik deel het gevoelen der Commissie, waar zij zegt (V. 131): *Nooit worde het aan al wie administratie voert, of zal voeren, vergund, iets, van welken aard ook, aan de equipagie te verkoopen, of voor zijne rekening te laten verkoopen. De matroos kan geen man als officier erkennen, (men*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

kleede hem hoe men wil,) *wien hij begrijpt iets te laten verdienen;* zij laat er op volgen: *verder zorge men, bij de aanstelling der klerken, niet dan zoodanige jongelieden toe te laten tot een vergelijkend examen, als welker opvoeding en beschaving men met eenigen grond kan verwachten, dat die eerste beginselen van regtschapenheid en godsdienst hen in het hart zal gegrift hebben.*"

Op het eerste punt zal ik nog aanvoeren, dat er reeds vele officieren van administratie waren, die, uit zich zelven van die voordeelen van verkoop van eenige artikelen aan de equipage, hadden afgezien, doch daar de matroos die artikelen aan boord niet missen kan, en op zee zijnde, niet dan aan boord kan koopen, zoo was het mijn voornemen, die van 's Rijkswege op de schepen mede te geven, en die tegen inkoopsprijs op hun verlangen aan de schepelingen te verstrekken, niet op hun kwart, maar op hunne doorloopende rekening, zoo als hun kleederen, het $\frac{1}{4}$ soldij en maandgelden verstrekt worden.

En omtrent het tweede punt, moet ik opmerken, dat zulks ook niet door mij is uit het oog verloren; de lijst van sollicitanten voor de betrekking van scheepsklerk was altijd zeer groot, men had dus eene ruime keuze. Waren er vacaturen te vervullen, dan werden zij, die het meest in aanmerking verdienden te komen, aan het ministerie opgeroepen, daar aan een vergelijkend examen onderworpen, en zij, die het best voldaan hadden, kwamen het eerste tot plaatsing in aanmerking.

Naar ik verneem, is men na mijne aftreding nog verder gegaan, en een meer uitgebreid examen gevorderd geworden. Ik wil daaraan mijne goedkeuring niet onthouden, maar heb alleen willen doen uitkomen, dat het thans voorgestelde niet nieuw is, maar alleen eene uitbreiding was van het door mij ingestelde beginsel.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Om een goed reglement voor de administratie aan boord der schepen daar te stellen, waarbij het belang van de dienst, bezuiniging voor den staat, en een billijk geldelijk voordeel, de eenige belooning, waarop de officier van administratie rekenen kan, hand aan hand te doen gaan, was geene gemakkelijke taak. Van de meest kundige officieren van administratie, werden daaromtrent consideratie en advies door mij ingewonnen, en ook bijzonder te rade gegaan, met de gepensioneerden, welke door veeljarige dienst, met de geheele schrijvers- en victualie-dienst aan boord grondig bekend waren, en nu op een onzijdig standpunt waren geplaatst, daar zij zelve van die nieuwe instellingen noch voor- noch nadeel te wachten hadden. Alle de punten, hiertoe betrekkelijk, werden behandeld door ambtenaren aan het Departement van Marine, die de meeste kennis in dit gedeelte der administratie bezaten, en zoo kwam eindelijk een reglement in het leven, voor de dienst der levensmiddelen, bestemd voor 's Rijks schepen en vaartuigen van oorlog, dat goedgekeurd werd bij Koninklijk Besluit van den 30sten Junij 1848, N°. 109, en in het *Recueil van zeeorders*, d.d. 29sten Julij 1848, Lett. C., N°. 83, te vinden is.

Ik durf met eenige gerustheid naar dit wel uitgewerkte stuk verwijzen; veel van het door de Commissie voorgestelde komt daarin reeds voor. Op sommige punten gaat zij verder, doch altoos uitgaande van hetzelfde beginsel; wij zullen hieromtrent later eenigzins breeder uitwijden.

Het oude systema, om het eigenbelang van den officier van administratie in verband te brengen met het belang van den Staat, hiervoor was ik ook niet gunstig gestemd; veelvuldig zijn daaromtrent de gedachtenwisselingen geweest, tusschen de ambtenaren, die met de redactie van het boven aangehaalde reglement belast

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

waren, en mij; en ik moet bekennen, dat de kracht der argumenten, door die Heeren aangevoerd, zoodanig was, dat ik niet meer durfde onvoorwaardelijk te onderschrijven, hetgeen de Commissie zegt in V. 129, waar zij spreekt van de bezuiniging op de victualie, voor de helft aan de officieren van administratie toe te kennen. Zij zegt: »*Het beginsel van eigenbelang hier in het spel te brengen, was verkeerd. Het tegendeel is beter; het eigenbelang moet er juist uitgehouden worden.*"

Men voerde hiertegen aan, dat onder eene behoorlijke contrôle dit het geval niet was, dat die contrôle werd uitgeoefend, niet alleen door den kommandant en eersten officier van het schip, maar bovendien door een' officier, speciaal met de victualiedienst belast, die allen geen ander belang hadden, dan dat de schepeling steeds in volle mate erlangde, wat hem reglementair was toegekend, en dat er nimmer victualie gegeven werd, dan die allezins van eene goede kwaliteit was, doch dat de officier van administratie, wetende, dat alles, wat er op de ruim bepaalde rantsoenen overschoot, voor de helft ten zijnen voordeele kwam, daarin een spoorslag vond tot zuinig beheer, onvermoeide zorgen voor de conservatie der levensmiddelen, en het niet afkeuren van hetgeen nog werkelijk bruikbaar was. Want, b. v., na terugkomst van een' zekeren tijd, vooral bij een talrijke equipage, die wel doorvoed is, of in heete gewesten de ruim gestelde rantsoenen niet consumeert, en dit gevoegd bij hetgeen aan de officieren is toegestaan, en door deze niet gebruikt wordt, dan ontstaan hierdoor tegen het einde van den victualieertijd belangrijke overschotten. Heeft de officier van administratie er nu geen belang bij, dan zal hij al ligt geneigd wezen, die overschotten, ofschoon nog zeer bruikbaar, af te keuren, terwijl, wanneer hij er zijn aandeel van erlangt, dit minder te vreezen is. Hier staat tegenover, dat zijn

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

eigenbelang nu ook medebrengt, om victuàlie, die door ouderdom minder geschikt is geworden, nog te doen consumeren. Maar de officieren zijn daar, om er tegen te waken; zij hebben geen ander belang, dan te zorgen voor de volmaakt goede voeding der onder hunne bevelen gestelde manschappen, en dit is eene contrôle, die op elk schip, groot of klein, in den dagelijkschen loop van de dienst is ingeweven. Een officier of adelborst is altoos tegenwoordig bij de uitgifte van het rantsoen, dat in natura wordt uitgegeven; zij moeten het inspecteren, en wanneer er iets aan de kwaliteit ontbreekt, daarvan dadelijk aan den kommandant rapporteren. Voor de pot-spijzen, voor die aan de equipagie wordt uitgegeven, is het op alle schepen een vast gebruik, dat de kok, alvorens op te schaften, met een bord van die spijs gaat bij den schipper, als hoofd der equipagie, bij den officier van de wacht, den eersten officier en den kommandant, die ieder ze proeven, zoodat er hier eene vierdubbele contrôle bestaat, en wanneer de spijs niet aan de vereischten zoude voldoen, dit zeker niet onopgemerkt kan blijven.

Ik geef hier alleen de reden op, waarom bij het vastgestelde reglement op de victualiedienst dit punt onveranderd is gelaten, en geenszins, om in oppositie te komen tegen het voorstel van de Commissie. Ik zelf ben er lang voor geweest, maar ik zag in het bestaande een middel van bezuiniging voor den staat, en geldelijke belooning voor den officier van administratie. De Commissie spreekt zelf daarvan, en zegt (V. 133, § 3): » *dat den officier van administratie voor gemis van rang en bevordering eenige vergoeding dient gegeven te worden.*" Nu wordt die vergoeding gegeven, zonder dat het den staat geld kost, en veel victualie wordt gebruikt, die anders welligt zoude worden afgekeurd. Ik geloof dus, dat het eene werkelijke bezuiniging is, en ik kan

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

mij geenszins vereenigen met hetgeen de Commissie zegt (V. 129): » *dat er een geruime tijd meer moeite is gedaan, om bezuiniging in cijfers te verkrijgen, dan werkelijke bezuiniging.*"

Dit is, mijns inziens, eene van die beweringen van den dag, die niet van eene Commissie had moeten uitgaan, ten ware het juist met die cijfers, die men zoo weinig acht, gestaafd ware, of ten minste door meer afdoende argumenten, dan ik in het verslag der Commissie heb kunnen vinden. Intusschen, ik herhaal het, ik verzet mij niet tegen het voorstel der Commissie, het kan op nieuw en grondiger worden onderzocht. Zoo er iets voor de zienswijze der Commissie pleit, men zal er ook niet onbelangrijke argumenten tegen kunnen aanvoeren.

Zij zegt (V. 130): » *Een bezwaar tegen het afschaffen der tegenwoordige bepalingen zoude, zoo men wil, zijn, dat de officieren van administratie zich op onwettige wijze schadeloos zouden stellen voor het geleden verlies; eene stipte nakoming der voorschriften kan zulks voldoende beletten, wanneer het toezigt van den officier, met dat detail belast, en dat van den eersten en kommanderenden officier, plaats heeft overeenkomstig de wet.*"

Maar het is juist dat toezigt, waarop ik wees en vertrouwde, bij het laten bestaan van een' maatregel, welke door de Commissie zoo ongunstig beoordeeld wordt. En men bedenke wel, dat het hier niet geldt eene zaak van weinig belang; want de victualie, jaarlijks aan 's Rijks schepen verstrekt, zelfs bij eene activiteit, niet grooter dan die gedurende mijn bestuur was, bedraagt nog jaarlijks eene waarde van meer dan zes tonnen gouds. Op bladzijde 131 zegt de Commissie: » *Wil men eenige zekerheid hebben, dat het beginsel van eigenbelang met wortel en tak uitgeroeid worde, dan schaffe men*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ook de verstrekking van licht en brandstoffen en gamelle-goederen tegen bepaalde kopgelden af, anders blijft het denkbeeld van overhouden, van winst, toch in het hart van comptabelen van 's Rijks Marine."

Dat een groot gedeelte van dit denkbeeld reeds is verwezentlijkt geworden, kan blijken uit de tabel, welke, achter het reglement voor de victualie-dienst, in 1849 uitgevaardigd, te vinden is, en die vergelijkt met hetgeen vroeger door de officieren van administratie, of destijds schrijvers en victualiemeesters, werd geleverd. Veel daarvan wordt thans door de werven op het schippersboek verstrekt, en de toekenning der prijzen, voor hetgeen nog door de officieren van administratie geleverd wordt, is zoodanig berekend door officieren van administratie, vooral gepensionneerden, dat er, ja, daarop eenig voordeel voor den officier van administratie kan overschieten, maar door het Gouvernement tegen geen minder prijs kan worden verschaft. Vooral ook, omdat, wat men er ook van zegge, en zonder daaruit iets af te leiden tegen de probiteit van de officieren van administratie, zij toch uit den aard der zaak een naauwer toezigt zullen houden, over voorwerpen, die zij op eigen kosten moeten vernieuwen, dan, wanneer het Gouvernementsverstrekkingen zijn, die op een eenvoudig proces-verbaal kunnen worden afgekeurd. Tegen de zaak zelve heb ik niets, maar ik geloof niet, dat het tot bezuiniging zal leiden, en schaft men het af, dan vordert de billijkheid, dat er alweder eenige compensatie voor deze winstderving aan de officieren van administratie wordt toegekend, zoo als ook door de Commissie, V. 133, wordt voorgesteld, waar zij zegt:

» 1°. *Dat de officier van administratie dikwerf voor het verrigten zijner dienst zich aan wal moet bevinden, iets, dat vooral buiten 's lands met groote kosten gepaard gaat,*"

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

» 2°. *dat hij, zonder goede bezoldiging, te ligt in verzoeking komt, om zich ten koste van het Rijk te bevoordeelen, en*

» 3°. *dat den officier van administratie, voor gemis van rang en bevordering, eenige vergoeding dient gegeven te worden.*"

Maar zal die vergoeding niet nog al aanmerkelijk moeten zijn? want welke vooruitzigten worden hem geopend! Al gaan de goede bedoelingen der Commissie gaaf door, dan zal er één kans hebben om Hoofd-Officier te worden, wanneer hij tot de betrekking van Hoofd-Administrateur der Marine in *Oost-Indië* wordt benoemd, want de betrekkingen van Inspecteur van levensmiddelen, en die der Magazijn- en Pakhuismeesters hier te lande, worden toch reeds door vroegere officieren van administratie vervuld.

Ook vindt men op bladzijde 133: » *Het komt der Commissie voor, dat de adjunct-administrateurs veel te lang in die ondergeschikte betrekking blijven dienen. Zij zijn meestal boven de 30 jaren, voor zij officier van administratie worden. Men vermeent hierom het te mogen voorstellen, het getal der officieren van administratie der 3e klasse, zoodanig te vermeerderen, dat al de thans aan adjunct-administrateurs opgedragene administratiën, aan officieren van administratie der 3e klasse worden gegeven, en de adjunct-administrateuren alleen ondergeschikt, op groote schepen en wachtschepen geplaatst worden. Het getal der adjunct-administrateuren zal daardoor verminderen, naarmate dat der officieren van administratie der 3e klasse wordt vermeerderd.*"

Ik heb tegen dat denkbeeld niets; voor de officieren van gezondheid is men onder mijn bestuur reeds daartoe overgegaan, door het vermeerderen van die van de 2e klasse; ook voor de officieren van administratie

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

vindt het zijne verdediging in het toenemend getal kleine vaartuigen, die elk eene eigene administratie hebben. Doch er zijn ook alweder bezwaren tegen, b. v.: in *Oost-Indië* zijn eenige weinige adjunct-administrateuren aanwezig, nu komen er een of meer administrateuren der kleine vaartuigen te overlijden, en het ligt toch wel in de reden, dat hunne betrekking dan aan de aanwezige adjunct-administrateuren, of bij ontstentenis van deze, aan eenen geschikten klerk zal worden opgedragen; moeten die dan dadelijk den rang van officier van administratie der 3e klasse verkrijgen, boven anderen, die er welligt oneindig meer aanspraak op zouden kunnen maken, maar op andere plaatsen in ondergeschikte betrekking dienen? Bij de tegenwoordige organisatie bestaat dit bezwaar niet; een adjunct-administrateur, of zelfs klerk, kan tijdelijk met eene administratie worden belast. Hij geniet er dan de voordeelen van, en bovendien het tafelgeld als officier; doch deze voordeelen zijn slechts tijdelijk, zijne plaats in het korps verandert niet, en hij heeft geen kans van bevordering, alleen omdat het toeval hem gunstig was boven anderen, die welligt veel meer aanspraak op bevordering zouden kunnen doen gelden. Intusschen kan ik mij met het denkbeeld der Commissie wel vereenigen.

Ik heb dit onderwerp niet zonder mijne opmerkingen willen laten voorbijgaan, vooral ook, omdat het door de Commissie zeer *in extenso* bewerkt is, en kom alweder tot de conclusie, dat ook, wanneer het voorstel gaaf wordt aangenomen, het anders niet zal zijn dan het voortzetten van het systema, waarvan de grondslagen reeds door mij zijn gelegd. Aan het slot der behandeling van dit vraagpunt, pag. 135 en 136, spreekt de Commissie ook: » *over de traktementen der officieren van gezondheid, welke volgens hun oordeel, naar gelang van het gewigt hunner dienst, veel te gering*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zijn. Eene nieuwe traktementsbepaling, op vermeerdering van dienstjaren, en uitgebreidheid van verantwoording en zorg gegrond, is zeer aan te bevelen."

Ik stem dit toe, vooral ook omdat bij de Marine de officier van gezondheid, hoevele dienstjaren hij ook telle, en hoe verdienstelijk hij ook zij, geen kans heeft, om tot den rang van hoofd-officier te geraken, zoo als dit bij de armee het geval is. Maar nu vraag ik: heeft men wel nagegaan, hoeveel er reeds door mij voor die verdienstelijke mannen gedaan is; reeds weinige maanden na mijne aanvaarding van het bestuur. Men zie daartoe Z^r. M^s. besluit van den 5^den Nov. 1842, N°. 55, te vinden in het *Recueil van Zeeörders*, d. d. 9 Nov. 1842, Lett. B, N°. 45; en de traktements verhooging, die er uit voortgevloeid is, in de tabel B. I, 36. Men kan daar zien, hoe aanmerkelijk de traktements verhooging is, dien Heeren toegestaan, en juist tot maatstaf genomen de vermeerdering van dienstjaren, welke door de Commissie wordt aangewezen. Wil men er verdere uitgebreidheid aan geven, er zijn allezins termen voor; maar het zal niet anders zijn, dan uitbreiding op het door mij gestelde precedent. En het is niet alleen deze vermeerdering van traktement en uitbreiding van het korps, die van mijne belangstelling in deze zoo hoogst nuttige klasse van officieren getuigen; maar ook daardoor, dat zij van hunne administratieve betrekkingen, namelijk het beheer der ziekenkost, zijn ontslagen geworden, hetgeen, volgens het nieuwe reglement, bij den officier van administratie is overgebragt. En eindelijk, dat er op mijn voorstel bezoldigde kweekelingen aan 's Rijks Hospitaal te *Utrecht* worden opgeleid, die na voleindigde studiën, als officieren van gezondh. 3^e kl. worden geplaatst, waardoor het korps op eene allezins voldoende wijze wordt gealimenteerd, en nu door Nederlanders wordt aangevuld, dat vroeger niet altoos het geval was.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Met nog eenige opmerkingen van ondergeschikt belang, besluit de Commissie haar antwoord op de hier behandelde vraag 20. Ik zou ze onopgemerkt kunnen laten voorbij gaan; maar eenige weinige regelen zullen voldoende zijn, om aan te toonen, dat ook die punten niet aan mijne aandacht zijn ontsnapt. Die drie voorlaatste paragraphen (V. 136, 137) handelen *over het verstrekken van jenever;* om het gebruik daarvan te verminderen, is het rantsoen reeds door mij tot op de helft gereduceerd, en wordt in plaats daarvan nu koffij en suiker gegeven. Het denkbeeld der Commissie, *om het in de keuze der manschappen te laten, of zij ook dit nu verminderde rantsoen nog willen afstaan tegen eene compensatie in geld, drie maandelijks te gelijk met het kwart kontant uit te betalen*, draagt geheel mijne goedkeuring weg. Ik zelf had dit denkbeeld, maar weet nu niet bepaald aan te wijzen, waar het gedrukt of schriftelijk te vinden is. Zoo is het ook met *het doen ophouden van het verstrekken van jenever, aan jongens en personen beneden de* 18 *jaren.* Ik zelf heb daartoe mede geholpen, tijdens ik nog schepen kommandeerde, maar het was met voorbehoud, dat het hun geldelijk zou worden vergoed, dat te meer noodzakelijk is, daar hun gage zoo gering is, en zij, meer dan volwassen menschen, kleederen verslijten, en het dus altijd moeijelijk is, om hen goed gekleed te houden.

Het eerste gedeelte van den maatregel is in 1840, dus 2 jaren voor mijne komst aan het bestuur, ingevoerd. De vergoeding in geld is achterwege gebleven, en door zoo vele zaken als op mijne schouders kwamen, toen ik het bestuur aanvaardde, is het mij door het hoofd gegaan dit verzuim te herstellen. Dit ten bewijze, dat ik in deze ten volle het gevoelen der Commissie deel.

De laatste paragraaf (V. 137) spreekt over eene meerdere verstrekking van versch brood aan de equipage.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ik neem, hetgeen de Commissie zegt, hier gereedelijk aan, maar, ofschoon wel in *Oost-Indië*, echter daar nooit op buitenposten gediend hebbende, is mij dit punt ook niet ter kennisse gekomen, of ben ik daarop opmerkzaam gemaakt; trouwens, daar de schafting in *Oost-Indië* ten laste van het Koloniaal Bestuur is, onder het onmiddellijk toezigt van den Kommandant van het eskader aldaar, behoort de aanmerking veel meer daar, dan in *Nederland* te huis.

Dat het hier niet over het hoofd is gezien, kan daaruit blijken, dat niet alleen de verstrekking van versch brood, overal plaats heeft, waar het slechts te verkrijgen is, maar ook daardoor, dat het roggebrood, dat vroeger gegeven werd, afgeschaft, en vervangen is door het veel smakelijker kommiesbrood; zie B. I: 50.

En hiermede ga ik over tot vraag 21: » *Zou het doelmatig kunnen zijn, voortaan de verschillende behoeften op de schepen, te stellen onder de verantwoordelijkheid der officieren, in stede van onder die der onder-officieren? Zal daardoor niet een prikkel voor de officieren worden geboren, om zich in alle kleinigheden, meer dan thans het geval is, daaraan te laten gelegen liggen, en zal daardoor niet het beheer der behoeften, meer in het belang van de dienst worden behartigd?*"

Daar de Commissie de voorgestelde veranderingen niet wenschelijk acht, en de tegenwoordige bepalingen, onder het opzigt van eenen goeden eersten officier, haar doelmatig voorkomt, zou ik mij van aanmerkingen kunnen onthouden. Ik zal echter de hierop volgende zinsnede kortelijk analyseren.

De Commissie zegt (V. 139), sprekende van de scheepsbehoeften: » *De verantwoording echter, ofschoon ook in de laatste tijden veel verbeterd, is der Commissie*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

nog gebrekkig voorgekomen; de inzending der stukken, bij het einde van den diensttijd, is af te keuren." De motieven geeft zij later op.

Om het beheer en de administratie van de details der behoeften te kennen, gelieve men het zesde hoofdstuk van het reglement op de inwendige dienst van Z^r. M^s. schepen en vaartuigen van oorlog, in te zien. Dit reglement is opgemaakt onder mijn Bestuur, en goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 28 Dec. 1847, N°. 55.

De artikels 50 tot en met 74, kunnen doen zien, dat deze zaak met zorg behandeld is. Ik zou mij echter zeer goed kunnen vereenigen met het denkbeeld, om de verantwoording niet uit te stellen tot aan de buiten dienst stelling van het schip, maar het doelmatiger keuren, dat zulks jaarlijks geschiedde. Dan zou men met het einde van ieder jaar het schippersboek kunnen afsluiten, de aanwezige restanten vergelijken met hetgeen op het schippersboek voorkomt; worden er kleine fouten gevonden, die rectifiëren, en met elk jaar een nieuw schippersboek beginnen, terwijl het oude en afgeslotene wordt opgezonden naar de Directie, waar het schip is uitgerust, en daardoor de competente autoriteit kan worden nagegaan en geverifieerd.

Ik kan dezen maatregel te eer aanbevelen, omdat ik, voor 35 jaren, namelijk, in Januarij 1817, toen ik de dienst als eerste officier op het linieschip Willem de Eerste, in de *Middellandsche Zee* overnam, op die wijze gehandeld heb, en gedurende de 4 jaren, dat ik als eerste officier op dat schip diende, bij het einde van ieder jaar aldus heb gehandeld, namelijk, met het afsluiten van het schippersboek en verifieeren der restanten, zoo als ik ook op alle schepen, die ik later heb gekommandeerd, dezelfde methode heb doen volgen. Dit valt dus geheel in den geest van het advies der Commissie; zoo is het ook met hare aanmerking, waar zij zegt:

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

» *Eindelijk nog is het noodzakelijk, dat er acht geslagen worde op den staat, in welken de behoeften, bij het opleggen der schepen, in 's Rijks magazijnen terugkeeren. Ook het hierin opgemerkt verschil zoude aanleiding geven tot beoordeeling der kommanderende en eerste officieren, en hunne behartiging van 's Rijks belangen.*"

Maar deze verordening bestaat; een ieder is er mede bekend. Bij de volmaakte inrigting der behoeftenkamers op 's Rijks schepen, bij de zorg voor de conservatie der behoeften gedragen, en het naauwlettend toezigt der officieren, die met de détails belast zijn, is dit onderwerp genoegzaam verzekerd, en komt dus mij de volgende phrase: » *wanneer men eenmaal weet, dat het Bestuur daarop opmerkzaam gemaakt is, zal zonder twijfel, reeds van den beginne af aan, meer zorg besteed worden aan dat gedeelte van de dienst*," als overbodig voor.

Hebben er afwijkingen plaats gevonden, nooit zijn die ter mijner kennis gekomen. Hoe dit zij, iedere uitbreiding van zorg voor het zuinig verbruik, het dikwerf ophalen, luchten, nazien en onderhouden der behoeften, kan niet genoeg worden aanbevolen; doch bij een stiptelijk naleven van het voorgeschrevene, in het door mij ingevoerde reglement op de inwendige dienst, zal hieromtrent al weinig te wenschen overblijven. Alles komt er op aan, dat men goede scheepskommandanten hebbe, welke aan de strikte naleving der bestaande voorschriften met klem de hand houden.

Vraag 22. » *Op welk bedrag moet, in verband tot het door de Commissie beoogde, in en buiten dienst, benevens het vereischte ter aanvulling enz., het eindcijfer voor de Begrooting der Marine gebragt worden in gewone tijden?*"

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Het is deze vraag, welke alle andere beheerscht, want het is de geldkwestie, de moeijelijke klip, die ik gedurende mijn bestuur nooit heb kunnen te boven zeilen, en het zijn de hier voorgedragene becijferingen, die, voor zoo ver hij er zich mede vereenigen kan, den Minister kracht moeten geven, wanneer hij met een verhoogd Budget voor de Wetgeving zal vermeenen te moeten optreden!

Ik doe hulde aan de zorg, waarmede de beantwoording van dit vraagpunt behandeld is, maar ik zal de becijferingen niet volgen, en laat die voor rekening der Commissie, die haar op het papier heeft gebragt, en van den Minister, die zal moeten weten, in hoeverre hij zich daarmede kan vereenigen. Ik onthoude mij dus hier van alle beoordeeling.

In allen gevalle, men heeft hiermede (op het papier) het zoo lang gevraagde stelsel. Dat stelsel, gezwegen van de veranderingen, die het gekozen twaalfjarig tijdvak er waarschijnlijk wel in zullen brengen, gaat uit van eene voor de Marine aan te wijzen som, terwijl ik het door mij gevolgde stelsel inrigtte naar de som, die voor de Marine werkelijk was aangewezen. En de slotsom komt er alweder op neder: wilt gij herstel en uitbreiding van de Marine, sta dan meer geld toe; wilt gij dat niet, dat dan de verantwoording, bij het geheel verval en te gronde gaan onzer Marine, op hen nederkome, die het bewezen noodzakelijke voortdurend zijn blijven weigeren. Onbetwistbaar is het, dat het materiëel der Marine schromelijk is achteruitgegaan, omdat men de activiteit niet heeft kunnen verminderen, in evenredigheid van de gestadige vermindering van de sommen voor de Marine-Begrootingen toegestaan.

Ik zal hiermede van de algemeene strekking van het hier voorgestelde afscheid nemen, en alleen nog eenige punten

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

der beantwoording van het gestelde vraagstuk, zoo als zij in het Verslag der Commissie voorkomen, behandelen.

Het V. 141, § 1 behandelt de nominale sterkte van het auxiliair-stoomvermogen, dat men elke klasse van schepen denkt te geven. Gaarne doe ik hulde aan de zaakkennis van de opstellers van dat gedeelte van het verslag; het is een gewigtig punt, en ik vertrouw, dat men wel te rade is gegaan, met hetgeen de proefnemingen deswege in andere landen als voldoende zal hebben doen kennen, en vooral niet minder stoomvermogen zal geven, dan daar gedaan wordt: want anders zijn onze schepen inferieur aan de hunne, en daartegen kan niet genoeg worden gewaakt.

De Commissie zegt verder, V. 149: »*dat hare berekeningen in het algemeen slechts globaal hebben kunnen zijn.*"

Dit is zeer juist, want zij rekent op hetgeen haar bij den tegenwoordigen stand van zaken en vordering der wetenschap, het meest doelmatig voorkomt. Maar de wetenschap staat niet stil. Jaarlijks worden er nieuwe vorderingen gemaakt, nieuwe plannen voorgedragen, en hoezeer het grootste gedeelte daarvan, bij een grondig onderzoek, niet verdient in toepassing te komen, zijn er toch enkele, die eene groote verandering kunnen te weeg brengen, en waarnaar men alsdan de opgemaakte plannen zal moeten wijzigen. Om maar één voorbeeld aan te halen; men denke slechts aan hetgeen dezer dagen in de dagbladen gelezen is, omtrent ERICSSON'S *Caloric engine.* Ik wil het niet beoordeelen, doch wanneer de ondervinding de juistheid van het daarbij aangevoerde staaft, welk verschil zou dit niet maken in de kosten van de werktuigen, en vooral in de consumptie der brandstoffen.

Hoe dit ook zij, het zij dit systhema kan gevolgd worden, of een ander daarvoor in de plaats trede,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

er moet eene krachtige hand geslagen worden aan den aanbouw van groote nieuwe schepen, en aan het vermeerderen van den voorraad in de magazijnen, en in allen gevalle moet er meer geld zijn, of de gevolgen zullen wezen, zoo als ik die hierboven heb aangestipt.

Ik mag echter van deze vraag niet afstappen, zonder te spreken van de wijze, hoe de gelden voor de Marine-Begrooting worden toegestaan; d. i., omstreeks $\frac{5}{6}$ in *Nederland*, en p. m. $\frac{1}{6}$ op de Oost-Indische Begrooting, waaruit een verschil van opinie, tusschen de Ministers van Koloniën en de Gouverneurs-Generaal der Oost-Ind. bezittingen, met de Ministers van Marine, moest en is ontstaan.

De Minister van Koloniën en de Gouverneur-Generaal trachten zooveel mogelijk te bezuinigen op de Marine-uitgaven in de Koloniën, ten einde het batig slot, dat jaarlijks, ter stijving der schatkist, aan het moederland komt, te vergrooten.

De Minister van Marine wil het niet ter zijner verantwoording hebben, dat de zeemagt in *Oost-Indië* niet voldoende zij; van daar twee opiniën, die Marine en Koloniën als het ware in eene stelling brengen, of het twee verschillende staten waren, en, mijn inziens, is zelfs de Commissie in hare redenering daarvan niet geheel vrij gebleven. Zij verlangt een belangrijk grooter cijfer te brengen ten laste van het Oost-Indisch Budget, en dit zou niet meer dan billijk zijn, om redenen, die ik hier achter duidelijk denk uit een te zetten. Doch er later eene redenering op te laten volgen, zoo als men vinden kan V. 26, § 5; hiermede kan ik mij minder gaaf vereenigen; de Commissie weet toch zeer goed, dat het wel op hetzelfde nederkomt, waar het geld van daan moet komen, maar dat de Marine in allen gevalle in *Oost-Indië* in eenen voldoenden toestand moet worden gehouden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De Commissie zegt: »*Ingeval, niettegenstaande alle ernstige waarschuwing, de regtmatige vermeerdering der koloniale subsidie, voor Marine niet kan plaats hebben, dan gelooft de Commissie in overweging te mogen geven, of men het dan niet daarvoor zou moeten houden, dat er beslist is, dat de zeemagt, welke de Marine aan Koloniën voor een bedrag van twaalf tonnen gouds zal kunnen verstrekken, zonder twijfel genoeg geacht wordt, voor de beveiliging en het behoud der Nederlandsche Oost-Ind. Bezittingen, en dat derhalve de uitzending van schepen en schepelingen daarnaar zal kunnen ingerigt worden.*"

Ik moet hiertegen opmerken, dat de werkkring van de Marine over den geheelen aardbol gaat, en *Oost-Indië* is daarvan niet uitgesloten. Het is waar, vroeger werd er ruim een millioen meer op de Oost-Indische Begrooting gebragt; daaruit betaalde men voor de Nederlandsche Marine het onderhoud der schepen, de voeding der schepelingen en de verhoogde soldijën, aan hen, even als de koloniale toelagen aan de officieren, gedurende het verblijf in *Oost-Indië*, toegekend. Dit alles is nu nog op gelijken voet, maar, en hier komt het voorname punt, vroeger werd ook de geheele koloniale Marine geheel uit de koloniale Begrooting betaald. Zij had een afzonderlijk korps officieren, eigen schepen, die daar door aanbouw van tijd tot tijd moesten worden vernieuwd; eigen equipage; in één woord, eene geheele Marine, waarmede de Nederlandsche niets gemeens had, noch waarvoor zij één gulden op hare begrooting behoefde te brengen. Het was naar ik meen in 1838, dat die geheele koloniale Marine werd gesupprimeerd, en de uitgaven, die daarvoor vroeger uit het koloniale budget werden gedaan, kwamen nu geheel ten laste van de Marine in *Nederland*, met uitzondering van eenige kleine inlandsche vaartuigen, kruispraauwen enz., die onder den naam van

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

civiele Marine, nog ten laste der Oost-Indische Begrooting bleven. Doch men had de resterende koloniale Marine naar die van *Nederland* overgebragt, en daardoor minstens 8 à 10 ton op de Oost-Indische Begrooting bespaard.

Had men nu op eene billijke wijze het Budget van Marine in *Nederland*, in evenredigheid verhoogd, maar dit was geenszins het geval. Met moeite verkreeg mijn voorganger, voor de jaren 1841 en 1842, vier ton verhooging; maar reeds de volgende jaren werd er dit weder afgeknibbeld. En de Marine hier te lande moest belangrijke sommen besteden, voor den aanbouw van kleine oorlogsvaartuigen, voor de dienst in *Oost-Indië*, die, had men de koloniale Marine niet afgeschaft, billijk ten laste van de begrooting daarvan hadden moeten komen.

Men had het Budget in *Oost-Indië* zoodanig verminderd, dat er slechts 12 tonnen voor het onderhoud van het Nederlandsch eskader in *Indië* overbleef. Het getal schepen en manschappen, voor de Oost-Indische dienst, werd nu door den Koning, in overleg met de Ministers van Marine en Koloniën, bepaald. Maar al spoedig ontwaarde men, dat die 12 tonnen daarvoor niet voldoende waren.

De Minister van Koloniën droeg al weder een verminderd cijfer van schepen en manschappen voor, want men wilde nu eenmaal niet terug komen op de belangrijke sommen, die men vroeger in *Oost-Indië* op de begrooting voor de Marine bespaard had.

Wil de Minister van Marine, aan de Zeemagt in *Oost-Indië*, op voorstel van den Kommandant der Marine aldaar, uitbreiding geven, dan klaagt de Gouverneur-Generaal, dat hij sommen op zijn budget brengt, die er niet op behooren. En zoo ontstaat er verschil van gevoelen bij Staatsmagten, die moesten zamenwerken. Het ware voorzeker te wenschen, dat dit door eene betere regeling wierd uit den weg geruimd. Dit ver-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

diende wel in den Ministersraad te worden overwogen.

Hetgeen door de Commissie wordt voorgesteld, omtrent hetgeen door de koloniën meer zal moeten worden bijgedragen, beoordeel ik niet: de zaak zelve is allezins billijk, de Minister zal moeten weten, in hoeverre hij het gevoelen der Commissie deelt.

Het laatste punt door de Commissie beantwoord, is Vraag 23: *Zoude er in de regeling van het Weduwen- en Weezenfonds der zee-officieren, in het belang der weduwen en weezen, ook veranderingen of wijzigingen kunnen worden aangebragt, en zoo ja, waarin zouden dezelve kunnen bestaan?*

Ik deel hier geheel het gevoelen door de Commissie in het midden gebragt, doch ik vraag alweder: Wie heeft hier het initiatief genomen? en het antwoord is op nieuw: ik. Zie *Recueil van Zeeorders* van 28 October 1848, Lett. F, N°. 41, waarbij de pensioenen der weduwen van kapitein-luitenants, luitenants 1° en 2° kl., en de daaraan geassimileerde rangen aanzienlijk verhoogd zijn. Dit was een eerste stap, en het voornemen bestond wel duidelijk, om, naarmate de stand van het fonds meer en meer gunstig werd, dit nog uit te breiden. De Commissie heeft het voorstel daartoe gedaan op eene wijze, die, naar het mij voorkomt, allezins aanbeveling verdient.

En hiermede ben ik tot het einde genaderd van het door de Commissie uitgebragte Algemeen Verslag, want de 8 Bijlagen zijn door mij behandeld gelijktijdig met de vraagpunten, waartoe zij betrekking hadden.

Vraagt men nu, waartoe dit geschrijf moet dienen, dan is het antwoord gereed, en reeds in den aanvang dezes aangegeven; 1°. om met klem te ondersteunen hetgeen de Commissie voorstelt, namelijk: » *eene krachtige hand te slaan aan het herstel onzer zoo zeer verachterde Marine,*" en dit kan alleen plaats hebben

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

door eene billijke verhooging van het Budget; 2°. om aan te toonen, dat het verwijt, mij zoo dikwijls toegevoegd, dat er bij het behandelen der aangelegenheden van de Marine, stelsel noch beginsel gevolgd werd, onverdiend was. Mijne Brochure, ten vorigen jare uitgegeven, had geen ander doel, dan om dit te bewijzen. En 3°. om aan te toonen, dat, zoo het mij ook al niet heeft kunnen gelukken, door gebrek aan middelen, om aan het door mij ingevoerde stelsel in alles de gewenschte uitvoering te geven, er toch niets gedurende mijn bestuur verrigt is, dat herroeping vereischt, bij het in werking brengen van het stelsel, nu door de Commissie aangewezen. En eindelijk, om te herhalen, dat, — wanneer het mij gelukt is, in de voorgaande bladzijden aan te toonen, zoo als ik vertrouw door tekstuele aanhalingen te hebben gedaan, dat de Commissie niets heeft aangewezen, waartoe de grondslagen niet reeds door mij zijn gelegd, — het dan wel niet te veel op mij genomen was, toen ik het Bestuur der Marine op mij durfde nemen, zonder mij door een' Raad of speciale Commissie te doen voorlichten, en mij alleen bepaalde tot het raadplegen van zoodanige specialiteiten, welke mij in het behandelde onderwerp van dienst konden zijn, om het even, welke hun rang ook was.

Wat zonder groote geldelijke opofferingen gedaan kon worden, is gedaan. Alle takken van de dienst zijn georganiseerd. Voor hen, die er zich van willen overtuigen, ligt het *Recueil* van 1842 tot en met 1849 als een afdoend bewijs. Is niet alles dadelijk tot volmaaktheid gebragt! De grondslagen waren echter gelegd, de weg tot verdere verbetering is geopend. Hoe sneller men voorwaarts streve, hoe aangenamer het mij zal zijn, en dan zal men, als eenig loon wat ik begeer, wel willen erkennen, dat mijn bestuur over de Marine niet geheel zonder nut is geweest.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

SLOT.

En hiermede heb ik dan, de mij voorgestelde taak ten einde gebragt, en een gedeelte van mijn' tijd, dien ik thans zoo ruimschoots ter mijner beschikking heb, daaraan besteed, en ik mag zeggen, genoegelijk besteed, in de overtuiging, dat, hoe weinig ook, er toch wel eenig nut door zal worden gesticht, *car c'est du choc des opinions que jaillit la lumière*, en wrijving van denkbeelden kan veelal tot nuttige uitkomsten leiden, vooral, wanneer geen hoofdigheid in het spel komt, en men voor overtuiging vatbaar is, want is dit het geval niet meer, dan is alle gedachten-wisseling verspilde tijd.

Een triviaal spreekwoord zegt: »Een oud voerman hoort nog gaarne het klappen van de zweep," ik kan dit ook op mij toepassen, want, — ofschoon sedert ruim 3 jaren niets meer met het Staatsbestuur of met de aangelegenheden der Marine te maken hebbende, — wanneer ik het een of ander daarvan verneem, of behandel, dan geschiedt dit nog met gelijken ijver, lust en ambitie, of het nog aan mij was opgedragen.

Tot tweemaal is er kwestie geweest om mij op de banken der vertegenwoordiging plaats te doen nemen. Ik heb er nooit naar verlangd, en mij nimmer ergens candidaat willen stellen, doch ware eene keuze op mij gevallen, ik zou mij daaraan niet hebben onttrokken, en onverminderd de andere pligten, aan de roeping van een' volksvertegenwoordiger verbonden, zouden al mijne pogingen daar heen gestrekt hebben, om mijne ambtgenooten, zoo mogelijk mijne overtuiging te

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dóen deelen, betrekkelijk de onvermijdelijke noodzakelijkheid, om met eene krachtige hand aan het herstel onzer Marine te arbeiden. Om de gevolgen daarvan, die eenmaal kunnen ontstaan, niet als eene altoos durende vlek te doen kleven op hen, die daartoe hadden kunnen, en niet hebben willen medewerken.

Ik verbeeld mij voor een oogenblik, dat ik bij de thans in behandeling zijnde begrooting van het VIII° hoofdstuk Marine, Lid van de Kamer ware geweest, dan zou ik bij de behandeling van de algemeene strekking aldus hebben gesproken:

» Mijne Heeren! voor ruim 10 jaren nam ik voor het eerst plaats in deze Vergadering, niet op de banken der vertegenwoordiging, maar aan de Ministeriële tafel. Van vele zijden werd mij toen gezegd, zoo binnen als buiten de Kamer,: »»de Marine is een aangenaam Departement, want het heeft de predilectie van de Natie voor zich. Voor de Marine is men altijd in *Nederland* geneigd, meer dan voor eenig ander Departement te doen."""

» Ik hechtte aan die woorden geloof, maar hoe deerlijk had ik mij bedrogen! Ja, wanneer de Marine zich had kunnen herstellen door poëtische aanhalingen der glorierijke daden onder onze voorvaderen, in de 17° eeuw; wanneer het verwijzen naar DE RUYTER, de TROMPEN, de EVERTSEN en zoovele anderen; ja, het ophalen van de oude legende, van den bezem aan de mast (die ik nooit geloofd heb), want onze voorvaderen hielden meer van handelen dan van bluffen; doch wanneer men met dat alles de Marine had kunnen releveren, ja, dan had men sedert lang weder vloten in zee gehad; maar werd er geld gevraagd, dan kromp die hoog geroemde belangstelling deerlijk in een."

» Men wilde wel uitbreiding der Marine, mits het zónder geld kon plaats hebben, zonder te willen begrijpen, dat de woorden *uitbreiding* en *bezuiniging* even ver

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

van elkander liggen, als het noorden en zuiden op het kompas. Maar men liet zich wijs maken, dat die werven, die administratie, het grootste gedeelte van het Budget van Marine verslonden. Vlugschriften, courantartikelen, koffijhuispraatjes, van al die anonyme betweters, gaven aan dat denkbeeld voedsel, omdat er ongelukkig eenige waarheid ten grondslag lag, want er was daarop veel te bezuinigen. Doch dat veel is betrekkelijk, en het wordt zeer gering, wanneer men het in verhouding brengt tot de enorme uitgaven, die er voor eene actieve Marine, en het aanvullen van een zoo zeer verachterd materiëel benoodigd zijn. Ik heb het eens van gindsche tafel de zeven magere koeijen van de droom van FARAO genoemd, die de zeven vette zouden verslinden."

» Maar genoeg, men heeft op die administratie en werven bezuinigd, wat te bezuinigen was, en men kan gerustelijk aannemen, hetgeen de tegenwoordige Minister van Binnenlandsche zaken eens van de algemeene begrooting zeide, dat op eenige punten na, van ondergeschikt belang, die zich ook nog wel bij de Marine zullen voordoen, de reeks der groote bezuinigingen wel als gesloten mag worden beschouwd. Nu staan wij dus op een zuiver standpunt, nu moeten wij toonen, of het met die zoo dikwerf aangehaalde belangstelling in de Marine, wezentlijk ernst is, en dan, Mijne Heeren! de zaak krachtig aangepakt. O mogt het mij gegeven zijn, u de overtuiging te doen deelen, die mij bezielt. Toen ik van gindsche tafel sprak, was het als Minister; het schijnt nu eenmaal aan die betrekking verbonden te zijn, dat men hen, die er mede bekleed zijn, wantrouwt, of wanneer men hun al de verzekering geeft, dat dit het geval niet is, dan is het veelal een persoonlijk compliment, en om de pillen te vergulden, die men aan hen, door het hevig bestrijden, somtijds afstemmen hunner voordragten, te slikken geeft."

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

»Nu sta ik op een geheel ander standpunt, nu behoor ik niet meer tot het Bestuur, en zal er nimmer meer toe behooren; en nu van hier, als eenmaal van gindsche tafel, herhaal ik dezelfde woorden: *herstel van de Marine, of welligt eenmaal het verlies onzer Koloniën, de vernietiging van onzen handel, en schande voor de vlag, die meer dan drie eeuwen met eere boven onze hoofden wapperde, en met goeden wil nog zeer lang zich in alle deelen der wereld kan vertoonen.* Maar dan is er iets meer noodig dan aanhalingen uit de geschiedenis. Niemand is meer geneigd dan ik, de namen der groote mannen van die dagen, met ongedekten hoofde en knielenden eerbied te noemen; maar stonden zij thans op, en zagen zij de veranderde omstandigheden in den geheelen staatkundigen toestand van *Europa*, ja ook in andere werelddeelen; hadden zij geene andere middelen, dan thans aan ons gegeven zijn, geloof mij, mijne Heeren! zij zouden ook al niet veel meer kunnen doen, dan het aan ons gegeven is. Maar zij bezaten energie; laat ons die ook betoonen, laat ons dit doen blijken door de algemeene strekking van deze begrooting van Marine af te stemmen. Af te stemmen, mijne Heeren! niet om den Minister te bemoeijelijken, maar juist om hem kracht te geven, en laat ons daarom bij die afstemming wel duidelijk formuleren, dat het alleen is, omdat zijne begrooting te laag is gesteld, en hij de verpligtingen op zich moet nemen, om al dadelijk eene suppletoire begrooting in te dienen, die uitsluitend kan worden aangewend, tot het krachtige aanbouwen van groote schepen, en het aanvullen van onze zoo slecht voorziene magazijnen. Daarna kunnen wij overgaan tot het behandelen der verschillende afdeelingen en artikelen der begrooting. Ik zal mij daaraan niet onttrekken, en met mijne verkregene ondervinding, dit met kennis van zaken kunnen doen, dat, ik kan het zonder iemand te

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

beleedigen zeggen, met weinige uwer het geval is. Maar dan ook, mijne Heeren, laat ons dan ook niet tot haarkloverijën, tot vitterijën vervallen, waardoor de hier gevoerde debatten meer het karakter zouden aannemen van chicanerende twistgedingen, dan van de gedachtenwisseling van Staatsmannen, die de groote belangen van het Vaderland van uit een hooger standpunt overzien. Laat ons aan den Minister, door den Koning benoemd, vertrouwen schenken. Laten wij aan hem het Bestuur van het hem toebetrouwde Departement overlaten. Wat men ook gezegd hebbe van de Ministers, die elkander in *Nederland* hebben opgevolgd, hetzij met het oog op hunne staatkundige beginselen, hetzij op hunne capaciteiten, nooit — en de hemel zij dank er voor! — is hunne eerlijkheid of goede trouw in twijfel getrokken. Maar denkt niet, dat ik daarom het pligtmatig toezigt wil zien vervallen; daarvoor te waken, is de pligt, die op ons rust; daarvoor kunnen wij de doelmatigheid der uitgaven van elke post der begrooting ter toetse brengen en beoordeelen; daarvoor is hij de verantwoordelijke persoon; en mogt onverhoopt of onverwacht zijn beheer en handeling van dien aard zijn, dat hij het vertrouwen verbeurt, dan zal ik de eerste zijn, om een votum van wantrouwen te provoceren, opdat Zijne Majesteit een ander lid aan het Kabinet kunne toevoegen. Dit moge doen blijken, dat, zoo ik aanraadde om de algemeene strekking der begrooting af te stemmen, *omdat men die te laag gesteld acht*, ik de geheele begrooting daarentegen gaaf wil aannemen, en dus, zoo als ik vroeger zeide, wil doen blijken, dat men noch dezen Minister, noch wie hem ook moge opvolgen, wil bemoeijelijken; neen, maar hem kracht geven, zelfs tegenover zijne ambtgenooten in het Kabinet, die mij in der tijd zoo zeer zou zijn te stade gekomen. Denkt ook niet, Mijne

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Heeren! wanneer ik op deze wijze spreek, van het verhoogen van het Budget van Marine, dat ik iets zou willen afdingen op den algemeen en billijk geuiten wensch van bezuiniging; maar die bezuiniging mag alleen worden aangebragt, daar, waar het geschieden kan, zonder de groote belangen van het Vaderland in de waagschaal te stellen. En dit is het geval geenszins bij het verwaarloozen van de Marine. Ik stel die bezuiniging gelijk met iemand, die een millioen aan waarde in huis heeft, maar niet behoorlijk verzekert, door grendels, sloten en wakers. Maar nu komt er een knappe smid, die er voor een paar duizend guldens hechte kasten en sloten, die niet zoo gemakkelijk te openen of te verbreken zijn, voor wil maken, als ook flinke wakers aanbiedt, en wanneer de bezitter dan uitroept: *f* 2000! welke som! ik heb mij het meest zuinig beheer voorgesteld, dat kan er niet af, en hij wordt dan, om der lieve zuinigheidswille, later bestolen, dan zal hij die bespaarde paar duizend guldens zich deerlijk beklagen. En nu de toepassing: Onze Koloniën zijn onze schat; onze krijgsmagt aldaar, en onze Marine zijn de middelen om het duurzaam bezit van dien schat te verzekeren. Niet dat het gevaar van ze te verliezen daar is, maar in tijds moet er gezorgd en op alles voorbereid zijn, want hebben wij ze eenmaal verloren, dan zou men de verkeerde zuinigheid, die er aanleiding toe gaf, deerlijk betreuren. Op dan, Mijne Heeren! deze dure pligt, die op ons rust, met vasten wil vervuld; onze voorvaderen deden het in tijden van gevaar. Geeft de menschen van onzen tijd de middelen, en ik durf het u verzekeren, ze zullen zich den naam hunner voorouders waardig toonen."

» Laat mij ook eens een tijdperk uit de geschiedenis aanhalen. Men heeft tot hiertoe slechts gewezen op de 17e eeuw; ik zal wijzen op de eerste helft van de 18e, na den vrede van *Utrecht*. Toen was men ook, even als

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

thans, in het genot van eenen langdurigen vrede; toen dacht men ook aan niets anders dan aan bezuiniging, en om den finantiëlen toestand van het land te verbeteren. Men dankte het leger af, men liet de schepen verrotten en vergaan, zonder er nieuwe aan te bouwen; en in welken toestand vond WILLEM IV de Marine, toen hij die met krachtige hand wilde herstellen; wat zijn de noodlottige gevolgen geweest, die er later uit zijn voortgesproten, en met hoeveel schade en schande hebben wij het niet moeten betalen. En ik kom andermaal tot de slotsom: sta een Budget toe, meer geëvenredigd aan het belang van onze te herstellen Marine. Nog is het niet te laat, maar dan ook niet langer uitgesteld. Terwijl de Raad te *Rome* delibereerde, ging *Saguntium* verloren. Die na ons komen, zullen ons dank wijten, dat wij het goede pad hebben betreden, den weg hebben aangewezen, dien zij dan slechts zullen hebben te volgen."

» En mogt ook al voor mij zijn weggelegd, hetgeen in vroegere levensjaren zoo dikwerf het geval was, namelijk, om het lot van CASSANDRA te deelen, dan zal ik mij ten minste van eenen gewetenspligt hebben gekweten. Mogt eens de noodlottige dag aanbreken, dat, hetgeen thans alleen eene waarschuwende voorspelling is, eene treurige waarheid wordt, dan zal ten minste hij, die de geschriften van deze dagen naleest, kunnen zeggen: » er waren ten minste mannen, die met klem op het naderend kwaad hebben gewezen, die de Regering ter zijde stonden, en de Vertegenwoordiging hebben toegeroepen: » Ontwaakt uit dien verderfelijken doodslaap, eer men zeggen zal: Het is te laat!" "

En hiermede van mijnen denkbeeldigen zetel der vertegenwoordiging afstappende, zal ik hiermede dit mijn geschrijf besluiten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Deze laatste paar bladzijden nalezende, heb ik mij zelven afgevraagd, of het niet beter ware er de pen door te halen? Maar na bedaard overdenken heb ik gemeend, dit niet te moeten doen, en alles te laten staan, zoo als het uit het hart is gevloeid. Men kan er mijne zienswijze uit leeren kennen, en doen blijken, dat, zoo zij, die vroeger hunne stemmen op mij uitbragten, om mij onder de volksvertegenwoordigers te doen opnemen, er op gerekend hadden, dat ik bezuiniging, bezuiniging, en niets dan bezuiniging! als het eenig te bereiken doel onzer staatkunde zoude beschouwen, zij zich geheel in mij zouden hebben bedrogen. Dat ik die alleen, en in de ruimste mate wil toegepast hebben, dáár, waar het zonder nadeel voor 's Lands dienst mogelijk is; maar nimmer dáár, waar het vroeg of laat voor die dienst de noodlottigste gevolgen kan hebben.

's Gravenhage,
28 November 1852.

NASCHRIFT.

Ofschoon dit stuk, zoo als de dagteekening aanwijst, reeds voor eenen geruimen tijd gereed lag, heb ik het echter niet ter perse willen zenden, vóór dat het Algemeen Verslag, dat in dit vlugschrift wordt geanalyseerd, in de *Verhandelingen en Berigten voor het Zeewezen* zoude zijn opgenomen, en dus ter kennisse van het algemeen zou zijn gebragt. Dit heeft later plaats gehad, en ofschoon genoegzaam in zijn geheel, echter met eenige weglatingen en verkortingen, waaruit onder anderen eene andere paginering moest voortvloeijen, dan die, welke in het oorspronkelijk verslag gevonden wordt. Dit zal de vergelijking eenigzins moeijelijk maken

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

voor hen, die niet in het bezit van het oorspronkelijk Verslag zijn, echter niet onmogelijk, want ik heb overal de punten, in dat Verslag voorkomende, die ik behandeld heb, woordelijk overgenomen en *cursijf* doen drukken.

Er is nog een ander punt. Sedert de Brochure afgeschreven en voor de pers gereed lag, ben ik tegenwoordig geweest bij de discussiën over het VIII° Hoofdstuk der Staats-Begrooting, *Marine*, in de Tweede Kamer, en heb die van de Eerste Kamer uit de bijbladen van de *Staats-Courant* leeren kennen. Bovendien zijn er bij de Marine verschillende organieke bepalingen ingevoerd, die mij vóór het afschrijven mijner Brochure niet bekend waren, en welligt, hadden die destijds bestaan, eenigen invloed zouden hebben uitgeoefend op hetgeen ik op sommige vraagpunten heb gemeend te moeten zeggen; dit is ook het geval met hetgeen bij de behandeling der Begrooting heeft plaats gehad. Ik heb dus een oogenblik in beraad gestaan, om mijnen arbeid te herzien, en hier en daar te wijzigen, doch dit zoude mij welligt te ver hebben gevoerd, en daar het toch slechts mijne individuële meening geldt, en in mijne tegenwoordige ambtelooze betrekking aan dit geschrift geen het minste officiëele karakter kan worden toegekend, zoo heb ik het beter geoordeeld, er geen letter in te veranderen, en alles zoo te laten, als het geschreven stond op den datum, waarop het geschrift gesloten is.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

ERRATA.

Bl.	8,	reg.	11	v. b.	*staat:*	Commissie	*moet zijn:*	Commissiën
»	20,	»	30	»	»	worde	»	worden
»	24,	»	4	»	»	Equipage	»	Equipagiën
»	30,	»	33	»	»	verder	»	verdere
»	64,	»	21	»	»	Constabel Majors	»	Konstabel-Majoors
»	127,	»	4	»	»	*Noordzee*	»	*Zuiderzee*
»	133,	»	27	»	»	Equipage	»	Equipagiën

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

TOL 4 4 03

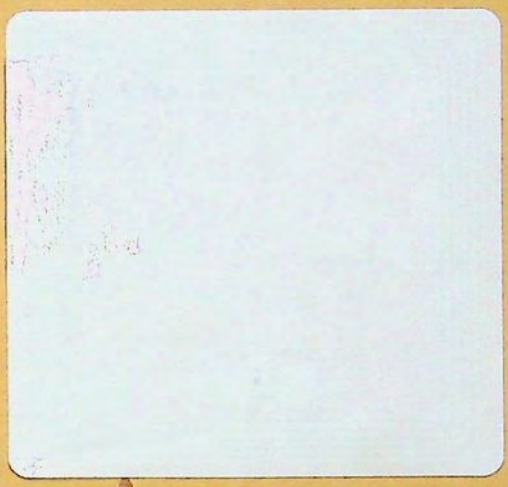

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUST